

Tanya's Beauty Salon

- THREADING / WAXING
- FACIAL (MEN & WOMEN)
- ANTI-AGING FACIAL - BLEACH
- HAIR CUT - COLOR AND STYLE

WE SPECIALIZE IN **BRIDAL & HENNA**

85-03 ROOSEVELT AVE. JACKSON HEIGHTS, NY 11373
Tel: 718-205-7832

DJ SONU

Facebook.com / djsonunyc
Instagram-djsonunyc

WE PROVIDE HIGH QUALITY
CINEMATOGRAPHY & PHOTOGRAPHY
Wedding Limo Services & Sprinter Van

Cell: 917-753-7777

ਬੋਬੀ ਸਿੰਘ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ, ਲਾਈਫ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੋਬੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

(ਸੈਲ): 718-757-7809
ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 718-262-9700
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

120-20 101 Avenue S. Richmond Hill, NY 11419

Eighteenth Year of Publication ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 18, Issue 29, July 22, 2017 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਹੋਈ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਿਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਅਹਿਮ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਗੂ ਆਪਣਾ ਏਜੰਡਾ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰਗਰਮੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਰਾਜਪਾਲ ਵੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਾਮ ਨਾਥ ਕੋਵਿੰਦ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਐਮ. ਵੈਂਕਈਆ ਨਾਇਡੂ ਨੂੰ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਵਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਇਸੇ

ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਲਿਤ ਰਾਮ ਨਾਥ ਕੋਵਿੰਦ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਚ ਪੈਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੈਂਕਈਆ ਨਾਇਡੂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ

ਪਸ਼ੂਆਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟੀ ਸਰਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ 'ਜ਼ਲਮ ਰੋਕੂ ਨੇਮ' ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਮਾਂ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ' ਵਿਚ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨੇਮਾਂ ਉਤੇ ਸਟੇਅ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਨੇਮ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੈ। ਵੈਂਕਈਆ ਨਾਇਡੂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਚੋਟੀ

ਦਾ ਮੋਹਰਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ, ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਸਭਾਪਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਾਪਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਿਰ ਨੂੰ ਕਸੂਤੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵੈਂਕਈਆ ਨਾਇਡੂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਗੋਪਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੰਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੇਤਾ ਤੇਜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਵੈਂਕਈਆ ਨਾਇਡੂ ਦੀ ਚੋਣ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਾਮ ਨਾਥ ਕੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਕੋਵਿੰਦ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੁਣ ਵੈਂਕਈਆ ਨਾਇਡੂ ਲਈ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਫੂਲਕਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੇ ਛੇੜੀ ਚੁੰਝ-ਚਰਚਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਲਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਪਿੱਛੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ. ਫੂਲਕਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਲੜਨ ਖਾਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਤਿਆਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਮੌਕਾਮੇਲ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਸ. ਫੂਲਕਾ ਨੂੰ 1984 ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਸ. ਫੂਲਕਾ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਸੂਬਾਈ ਮੰਤਰੀ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਰੁਤਬੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸੁੱਖ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਜਾਹਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ. ਫੂਲਕਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ

ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਘਾਟ ਰਹੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਆਏ ਜਦੋਂ ਸ. ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਵਾਕਆਉਟ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਐਲਾਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਅਸਹਿਮਤੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Ad space available

Please call

Ph: 847-359-0746

Best Fare Guarantee

AMRITSAR \$915

DELHI \$875

Mumbai \$865

866 66 INDIA

WorldWide Travel

Detroit Chicago

734 838 9998 312 224 8800

Fares shown above are from Chicago and may change without notice, please call our office for more details. Other conditions apply.

ਹੁਣ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਲੱਗਣਗੀਆਂ ਬਰੇਕਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਏ.ਸੀ. ਇੰਟੈਗਰਲ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਸੇਕ ਲੱਗਣਾ ਤੈਅ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਟੈਕਸ ਆਮ ਬੱਸਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ 1.13 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਘੱਟ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਖੂਬ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀਆਂ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਬਰੇਕਾਂ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚਾਰ ਰੁਪਏ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਟੈਕਸ 1.60 ਰੁਪਏ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਆਮ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਟੈਕਸ 2.73 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਕਾਫੀ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਹੋਇਆ ਪਰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਈ।

ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਟੈਕਸ 1.60 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 5.60 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸਾਂ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਟੈਕਸ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਆਮ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਟੈਕਸ ਵੀ ਮਾਮੂਲੀ ਵਧਾ ਕੇ 2.73 ਤੋਂ 2.80 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਦਾ

ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਕਮਰ ਕੱਸੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਪਰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕੀ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਤੇ ਗੁਰੂ-ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧਰਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਏਗੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂਗਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਬੈਰਕਾਂ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਧਰਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾਤੇ ਮੌਕੇ ਕਰਵਾਏ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੈਲਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬੈਰਕਾਂ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮੀ ਫੌਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੀ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ 28 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ

ਔਰਬਿਟ ਕਾਂਡ: ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਔਰਬਿਟ ਬੱਸ ਵਿੱਚੋਂ ਦਲਿਤ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੋਗਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਣਾ ਬਾਘਪੁਰਾਣਾ ਵਿੱਚ ਸਵਾ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਬਿਟ ਬੱਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ, ਕੰਡਕਟਰ ਤੇ ਦੋ ਹਾਕਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਛੇਤਛਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੱਲਦੀ ਬੱਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਬਾਲਿਗ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬੱਸ ਡਰਾਈਵਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੰਡਕਟਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪੰਮਾ, ਹਾਕਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜ਼ਿੰਮੀ ਅਤੇ ਅਮਰ ਰਾਜ ਉਰਫ ਦਾਣਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੀ ਮਾਂ ਛਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੱਸ ਕਾਂਡ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੁੜੀ

ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ।

ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਛਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ

ਪਲਟ ਗਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁੱਲ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਟੈਕਸ ਵਧਣ ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁਣ ਕੋਈ ਮਾਲਕ ਇਕ ਪਰਮਿਟ 'ਤੇ ਵੱਧ ਬੱਸਾਂ ਨਹੀਂ

ਚਲਾ ਸਕੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਸਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਪਲੇਟ ਲਗਵਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪਰਮਿਟ ਨੰਬਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਾਲਕ

ਪਰਮਿਟ 'ਤੇ ਵੱਧ ਬੱਸਾਂ ਚਲਾਏਗਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਪਾਦਰੀ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਯੂਰਪ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਸ਼ੱਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਪਾਦਰੀ ਸੁਲਤਾਨ ਮਸੀਹ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਯੂਰਪ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੈਲਜੀਅਮ ਬੈਠੇ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ (ਵਟਸ ਐਪ) ਨਾਲ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਤੱਥ ਪੁਲਿਸ ਹੱਥ ਤਾਂ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਗੁਪਤ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ 'ਵਟਸ ਐਪ ਕਾਲ' ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਸਾਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਟਸ ਐਪ ਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਟੈਪ ਕਰਨ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜੁਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਭੇਤ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ

ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮੀ 6 ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹ ਢਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਪਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਕਾਬਪੋਸਾਂ ਨੇ 32 ਬੋਰ ਦੇ

ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਪਾਦਰੀ ਨੂੰ ਇਸੇ ਦਿਨ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਗਿਰੋਹ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ.) ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਮੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਿਆਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ (ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ) ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਗਗਨੇਜਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤਾਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ

ਕਿ ਬਾਕੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਗੁਪਤਾ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਜਗੇਤਾ ਪੁਲ 'ਤੇ ਡੇਰਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਫੌਰੈਂਸਿਕ ਲੈਬਾਰਟਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਪਰੋਕਤ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਇਕੋ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਕੇ ਘੜੀ ਗਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਖੇ ਮੰਗਲਵਾਰ, 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੰਗਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਹੁਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਆਤਮ ਰਸ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਡਾਲਾ ਨੇ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੇ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਇਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ।

ਹੈਰਿਸਬਰਗ, ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ 'ਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਕਲਗੀਧਰ ਗਤਕਾ ਗਰੁਪ ਵੱਲੋਂ ਗਤਕੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ ਗਏ। ਗਤਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ। ਗਤਕਾ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ ਆਉਂਦੀ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇੰਡੀਆ ਡੇਅਰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਫੇਅਰ ਵਿੱਚ ਗਤਕੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਤਸਵੀਰ: ਗਤਕਾ ਜਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

‘ਆਪ’ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ‘ਆਪ’ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੂਬਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪਲੇਨੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋਨ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ। ਸੂਚੀ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਂਮਾਤਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੋ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣ ਹਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪਾਰਟੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ‘ਐਡਜਸਟ’ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

‘ਆਪ’ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਆਮ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦੂਜੀ ਸੂਚੀ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੂਬਾ ਬਾਡੀ ਵਿਚ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗੁਲਸ਼ਨ ਛਾਬੜਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਬਿਲਡਿੰਗ ਟੀਮ

ਇੰਚਾਰਜ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਵਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ‘ਤੇ ਗੈਰੀ ਵਤਿੰਗ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੱਤ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਟੰਡਨ, ਕੁਲਦੀਪ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕਰਨਬੀਰ ਟਿਵਾਣਾ ਅਤੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਜੋਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਜੋਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਤਿੰਨ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਝਾ ਜੋਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੰਵਰਪ੍ਰੀਤ ਕਾਕੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪਠਾਨਕੋਟ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੋਆਬਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਚਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਜਲੰਧਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਚਦੇਵਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਲਵਾ ਜੋਨ ਇਕ ਵਿਚ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਮੁਕਤਸਰ, ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਅਨਿਲ ਠਾਕੁਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੋਨ ਦੋ ਵਿਚ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਮੋਗਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਨਰਮੀ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਖੁਸ਼, ਕਾਂਗਰਸੀ ਔਖੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਲਏ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ‘ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਫਰੰਟ ਉੱਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਲਿਖਤ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਮੁਕੰਮਲ ਰਿਪੋਰਟ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਐਸ.ਕੇ. ਸੰਧੂ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ‘ਚ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਵੇਗੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ 22 ਨੂੰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਖੇਡਾਂ ਆਉਂਦੀ 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸਮੇਕੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਮੇਕੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੋਨ: 718-846-3333 ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨਾਲ ਫੋਨ: 347-324-2405 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਪਰ ਹੇਠਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ‘ਚ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕੀ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ, ਜੋ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਹੈ ਪਰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੇ। ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਲਕੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਵੱਲੋਂ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਲਏ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸਲ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਕੀ ਦੱਸੀਏ, ਆਪਣਾ ਹੀ ਪੇਟ ਨੰਗਾ ਹੁੰਦੈ’। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਕਾਫੀ ਔਖੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰ ਕੇ ਲੰਘਦੇ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਟਾਂਡਾ ਵਿਚ ਡਾਇਲਿਸਿਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ

ਟਾਂਡਾ ਉੜਮੁੜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਬਾਬਾ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਡਾਇਲਿਸਿਸ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਹੀ 30 ਮਰੀਜ਼ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਟਰਸਟ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਐਸ.ਪੀ ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਨੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 20 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਦਾ ਦੂਜਾ ਵਿੰਗ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਫਰਿਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਸਕਾਰ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਲੱਗ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਦੌਰੇ ‘ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਫਲੋਰਿਡਾ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਅੱਖਾਂ, ਦਿਲ ਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਿਜਾ ਕੇ ਮੁਫਤ ਕੈਂਪ ਲਾਏ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ gurdialsingh@hotmail.com ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Matrimonial

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted well educated, settled, US citizen/Green card holder match for Sikh/Arora girl 35 yrs, 5'-2" (divorcee, issueless) beautiful, family oriented, educated visiting USA. Boy can be Sikh/Hindu Punjabi (clean shaven). Please send photograph and bio data at juneja0414@gmail.com or contact at 630-917-6299

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted beautiful girl for US Citizen Jatt Sikh handsome boy 32, 5'-6", B.Sc. electrical, software engineer. Family settled in the USA. Girl should be not more 30 and should be employed. Contact, Ph: 313-327-4107 or 586-435-6228

www.punjabtimesusa.com

Flat For Sale

In Jalandhar

Well Furnished, 1500 Sq.ft. Flat, Three Bed Rooms, Three Bathrooms, Drawing Room, Pooja Room, Secured Gated Community, Gym, Park, Elevator With Generator Backup, 6th Floor, Hamilton Towers, Nakodar Rd. Near GTB Nagar, Jalandhar City
Price- \$90,000

Contact, Ph: 630-624-7426

Email-shankapoor75@Gmail.com

29-

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕੱਚੀ ਕੁੱਕ, ਤੰਦੂਰੀਏ, ਹੈਲਪਰ, ਸਰਵਰ ਅਤੇ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼।

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 515-291-1961

26-29

BJ Digital Video & Photos
BROADCAST HD FILM QUALITY
Ph.718-441-6516 Cell No.646-403-7334
Blu-ray DVD

All Work In Digitsl

Wedding, Birthday, Ring Ceremony, Sweet Sixteen & All Others Function

Experience 25 Year

Ph. 718-441-6516 Cell No. 646-403-7334

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Live on Jas TV

Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)

7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

Gurdip Singh Sandhu

Email:

Homeomedicine@yahoo.com

ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ: ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਫਿਲੌਰ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਨ

ਮੁਹਾਲੀ: ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ.) ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ, ਉਸ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ, ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਵਿਨਾਸ ਚੰਦਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਦਵਿੰਦਰ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਚਿਨ ਸਰਦਾਨਾ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸਰਦਾਨਾ, ਕੈਲਾਸ ਸਰਦਾਨਾ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਸਰਦਾਨਾ ਖਿਲਾਫ 5ਵਾਂ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਈ.ਡੀ.) ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਇਸ 8400 ਸਫਿਆਂ ਦੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਲਾਨ 'ਚ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਚਾਹਲ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੱਠ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਭੋਲਾ ਨੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਉੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਈ ਹੈ।

ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰਾਜਾ ਰਾਹੀਂ ਭੋਲੇ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਲੈਣ ਦੇਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕਰੀਬ ਇਕ ਅਰਬ (ਕੁਲੈਕਟਰ ਰੋਟ) ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 25 ਜੁਲਾਈ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੁੰਨੀ ਲਾਲ ਗਾਬਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲੀ ਇਕ ਡਾਇਰੀ 'ਚ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਨ। ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਂ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ

ਭਦੋੜ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨਸ਼ੇ ਦੇ 'ਵੱਡੇ ਮਗਰਮੱਛ' ਨੂੰ ਨੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦਾ ਈ.ਡੀ. ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ (ਕੈਪਟਨ ਅਤੇ ਮਜੀਠੀਆ) ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹੁਣ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਚੌਧਰੀ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ਕੈਪਟਨ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜੀ ਡਰੱਗ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਚੌਧਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਸਮਾਂਬੱਧ ਜਾਂਚ ਮੰਗੀ ਹੈ। 'ਆਪ' ਨੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਡਰੱਗ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਹਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਉਪ ਨੇਤਾ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਣੂਕੇ, ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਤੇ ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੂਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਖਤਮ

ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੈਪਟਨ ਲਈ ਇਹ ਸਮਾਂ ਪਰਖ ਦੀ ਘੜੀ ਹੈ। ਉਹ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਡਰੱਗ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਰ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ.) ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅਵਿਨਾਸ ਚੰਦਰ ਸਮੇਤ 10 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਚਲਾਨ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 'ਆਪ' ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਈ.ਡੀ. ਵੱਲੋਂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਚੌਧਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਮਨ ਕਰ ਕੇ ਪੁਛਗਿਛ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਜੀਠੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ

ਰਹੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾ ਕੇ ਮਜੀਠੀਆ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। 'ਆਪ' ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੈਪਟਨ ਉਦੋਂ ਮਜੀਠੀਆ ਦਾ ਬਚਾਅ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ

ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੱਗੇ ਦਾਗ ਨੂੰ ਧੋਣ ਦਾ ਹੁਣ ਬੋਹਤਰੀਨ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੈਪਟਨ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੈਪਟਨ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਦੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਬਜਟ ਹਿਲਾਏ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੀ ਛੋਟ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਰਿਲੀਜ਼ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਵੀ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ

ਹੀ ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਵਰਤਾਉਣ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਖਰਚ ਦਾ ਵੀ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਛੋਟ ਮਿਲੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤੇ ਲੰਗਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਨਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੋਟ ਤੇ ਟਵੀਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਲੰਗਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ 'ਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਈ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੈਸੇ ਹੁਣ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲਏ ਜਾਣਗੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਈ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੈਸੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤੇ ਲੰਗਰ 'ਚ ਛੋਟ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਅਸਪਸ਼ਟ

ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ

ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੱਤਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਨਵੀਂ ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 9 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਆਰਥਿਕ ਬੋਝ ਝੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੈਟ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਲਈ

ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੰਗਰ 'ਤੇ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੋਟ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਲੰਗਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸਾਮਾਨ ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵੀ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੰਗਰ 'ਤੇ ਜੀ. ਐਸ. ਟੀ. ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੈਟ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਛੋਟ ਲੰਗਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਸਮੱਗਰੀ ਤੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਲਈ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਲਈ ਵੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੀ ਵੱਧ ਮਾਰ, ਸਾਲਾਨਾ ਸੌ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਬੋਝ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 'ਇਕ ਦੇਸ਼, ਇਕ ਕਰ ਅਤੇ ਇਕ ਬਾਜ਼ਾਰ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਤਹਿਤ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰ (ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.) ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਤਬਕੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਵੀ ਮਿਲੇਗੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਦਾਂ, ਕੀਟ ਤੇ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸੌ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ।

ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਖਾਦਾਂ, ਕੀਟ ਅਤੇ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਆਧਾਰਤ ਖੇਤੀ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਲਾਨਾ ਲਗਭਗ 25 ਲੱਖ ਟਨ ਯੂਰੀਆ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਖਾਦਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਆਬਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਹੋਰ ਡਿਊਟੀ ਰਲਾ ਕੇ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਟੈਕਸ ਲਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. 5 ਫੀਸਦੀ ਲੱਗੇਗੀ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 25 ਲੱਖ ਟਨ ਯੂਰੀਆ

ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪਈਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ

ਪਿੱਛੇ ਲਗਭਗ 45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਹੋਰ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਰ 6 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 12 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਲਾਨਾ ਲਗਭਗ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ 57 ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਮੁਆਫ਼ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਬਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ 12.5 ਫੀਸਦੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ,

ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਘਟਣਗੀਆਂ: ਜੇਤਲੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਫਾਇਦਾ ਪੁੱਜੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੈਕਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਸੰਵਾਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਚਾਲ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਹੁਣ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. 18 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਉੱਤੇ ਵੀ ਲਗਭਗ 45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਖਰਚਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਦਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਣ 18 ਫੀਸਦੀ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 25000 ਟਰੈਕਟਰ ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਕਦੇ ਹਨ। ਟੈਕਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਰ ਬੋਝ ਪੈਣ ਦੇ

ਆਸਾਰ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਤ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਲਾਗਤ ਉੱਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਵਧ ਜਾਣ ਨਾਲ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਹੱਥ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਲਟਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ: ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਡਟ ਕੇ ਨਾ ਲੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਟ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਫਤਿਹ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਅਗਲੀ ਸੁਣਾਈ 7 ਸਤੰਬਰ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਬਸ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਤੁਸੀਂ ਨਹਿਰ ਉਸਾਰੋ, ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੋਚੋਗੇ'।

ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਕਾਫੀ ਢਿੱਲੀ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ 7 ਵਕੀਲਾਂ ਦਾ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ

ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੱਖ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਫਤਿਹ ਹਾਸਲ

ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਵਕੀਲ ਆਸਰੇ ਹੀ ਡੰਗ ਟਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ਡਿਊਲ 7 ਸੂਚੀ 2 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 17 ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਸਪੱਸ਼ਟ

ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਤਾਂ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ

ਜੇ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਨਾਈ ਹੁੰਦੀ...

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਨਾਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਅੱਜ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਉਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਰਚ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਨਾ ਬਣਾਉਣ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਕਾਇਮ: ਬਾਦਲ

ਲੰਬੀ: ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਟੈਂਡ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਰਹੂਮ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਲਈ ਟੱਕ ਲਾਇਆ ਤੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਲੱਭੂ ਵੰਡੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ, ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਪੂਰੀ ਵਿਖੇ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਸੀ।

ਲਾਗੂ ਰਾਇਪੇਰੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ? ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਸਤਲੁਜ ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ

ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਿਰਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਰਾਇਪੇਰੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਬੰਧਕ ਦੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਛੁਡਵਾਇਆ

ਸਮਾਣਾ: ਅਨੰਦ ਕਾਲੋਨੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਰ 'ਚ ਬੰਧਕ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੰਧਕ ਬਣਾਈ ਇਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਘਰ ਆਈ, ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਲੜਕੀਆਂ ਭਾਵਨਾ (35) ਤੇ ਕਿਰਨ (38) ਦੇ ਨਾਲ ਆਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੜਕੀ ਕਿਰਨ ਬੀ.ਏ. ਪਾਸ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਛੋਟੀ ਲੜਕੀ ਭਾਵਨਾ ਬਾਰੂਵੀਂ ਪਾਸ ਹੈ।

ਦੋਵੇਂ ਲੜਕੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ 'ਚ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਟਿਊਸ਼ਨ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਉਤੇ ਰੋਕ

ਸੰਗਰੂਰ: ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ.) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੁੱਖ ਵੱਢਣ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਰੁੱਖ ਨਾ ਵੱਢਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੱਢੇ ਰੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਪੌਦੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ 9 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਆਈ.ਐਮ.ਏ.) ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਅਮਨਦੀਪ ਅਗਰਵਾਲ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ 19 ਮਈ 2016 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਉਪਰ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਗਾਤਾਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 22 ਅਪਰੈਲ 2017 ਨੂੰ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਤੋਂ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 19 ਮਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੁੜ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਘਰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਾਲਚ 'ਚ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਘਰ ਬਿਨਾ ਕੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਕਰ ਲੜਕੀਆਂ ਘਰ

ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਵੀ ਇਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੱਖੋਂ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਘੁਬਾਇਆ ਮੋਹਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 13 ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰੀ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਅੱਵਲ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਦੋਇਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫਾਡੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੋਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੰਡ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰੇਕ ਐਮ.ਪੀ. ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਖਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬੀਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮਿਲੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰੇਕ ਐਮ.ਪੀ. ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਅਖਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਡਾ. ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਟੇ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 13.06 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਟੇ ਦਾ 87 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਮਨੇਜ਼ੀਅਮ ਦਾ ਸਾਜੋ-ਸਾਮਾਨ, ਵਾਟਰ ਪਿਊਰੀਫਾਇਰ, ਬੈਚ

ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਨੇ 12.93 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕੋਟੇ ਦਾ 86 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ 85 ਫੀਸਦੀ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫਾਡੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਪੀ. ਮਰਹੂਮ

ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਮੋਹਰੀ ਰਹੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਜ਼ 62.84 ਫੀਸਦੀ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ 64.44 ਫੀਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ 'ਆਪ' ਦੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ 64.82 ਫੀਸਦੀ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੱਜਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੋਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਣਵਰਤੇ ਫੰਡ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਇਆ ਰਿਹਾ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੰਘੇ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 51 ਹਜ਼ਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਔਸਤਨ 28 ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 23901 ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਔਸਤਨ 14 ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਅੰਦੋਲਨਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ 32 ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਲੋਕ ਸਭਕਾਂ ਉੱਤੇ ਰਹੇ। ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 1756 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ 7755 ਅੰਦੋਲਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ 8968 ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਹਨ ਪਰ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 8299 ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਮੋਦੀ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਮਦਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਾਜ ਵਿਚ 30 ਲੱਖ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਇਆ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਨਅਤੀਕਰਨ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਫਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੇ ਜਾਪਾਨ ਆਧਾਰਤ ਕੁਝ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰੇਗਾ।

ਵੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਸਰਵਿਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਕੇਵਲ ਬਾਸਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਭਕਾਂ ਉੱਤੇ ਉਤਰਨਾ ਪਿਆ।

ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 2012 ਵਿਚ 4246 ਅੰਦੋਲਨ, 2013 ਵਿਚ 7306, 2014 ਵਿਚ 14574, 2015 ਵਿਚ 13089 ਅਤੇ 2016 ਦੌਰਾਨ 11876 ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਰ੍ਹੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਔਸਤਨ 32 ਅੰਦੋਲਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 11 ਵਾਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ 8 ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ 70 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ।

ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭੀੜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ 100 ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਦੇਵ ਅਰਸ਼ੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਤੇ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਭ ਰਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਸਭਕਾਂ 'ਤੇ ਉਤਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

Punjab Times**Established in 2000
18th Year in Publication**Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746**Fax:847-705-9388**

Email: punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

California

Shiara Dhindsa

661-703-6664

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Circulation

Harbhajan Singh

917-856-5229

Photographer

Kamaljit Singh Viridi

Ph. 847-502-2703**Distributed in:**California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ****ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ****ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ****ਨੋਟ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ
ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ
ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ
ਕਰ ਲੈਣ।**Disclaimer**The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਕਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ
ਮਾੜੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਮਾਲੀ
ਸਾਧਨ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਉਤੇ
ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਟੈਕਸ
ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਉਤੇ
ਅੰਤਿਮ ਮੋਹਰ ਪੰਜਾਬ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੀ 25 ਜੁਲਾਈ
ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ
ਹੈ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ
ਵਿਚ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ
ਤੇ ਓਵਰ ਡਰਾਫਟ ਇਸ ਕਦਰ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ
ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ.)
ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ
ਲਾ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਸਮੇਂ
ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਿਆਂ ਕੁਝ ਦਿਨ
ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ।ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਨੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ
ਵਿਚ ਵਿੱਤ ਸਮੇਤ ਇਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਭਾਗਾਂ

ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਗਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬਹੁਤ ਭਖਾ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਹੌਲ ਅਜਿਹਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ
ਨਿਬੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦੇ
ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ
ਕੁਝ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਖਾਨਪੂਰੀ ਹੀ ਕਰ
ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ
ਹੀ ਬੇਲਗਾਮ ਗਊ ਰਾਖਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ
ਹੈ ਅਤੇ ਗਊ ਰਾਖੇ ਵੀ ਮੋਦੀ ਦੀ 'ਸਿੱਠੀ ਝਾੜ'
ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ 'ਮਿਸ਼ਨ' ਨੂੰ
ਬੇਝਿਜਕ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗਊ ਰਾਖਿਆਂ ਦੀ
ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉਤਰ
ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ,
ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਸਭ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ
ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੈ। ਗਊ ਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ
ਹਿੰਸਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ 232 ਵਿਅਕਤੀ
ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਜ਼ 13
ਹੁਣ ਜੇਰੇ ਹਿਰਾਸਤ ਹਨ, ਬਾਕੀਆਂ ਦੀਆਂ
ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਫੂਲਕਾ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੇ ਛੇੜੀ ਚੁੰਝ-ਚਰਚਾ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ
ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੂਨ ਵਿਚ ਹੀ ਮਸਤ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਰਾਬਤਾ
ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਮੀਰਾ
ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਨਾ ਪਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਤਰਕ ਇਹੀ
ਦਿੱਤਾ ਤਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਦਿੱਲੀ
ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਾਰਨ ਉਹ
ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ
ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। 'ਆਪ' ਦੀ ਸਿਆਸੀ
ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ
ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ
ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ
ਦੀ ਇਹ ਤੁਾਸਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ
ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਉਸ ਕੋਲ ਘਾਗ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ
ਦੀ ਘਾਟ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਰੱਜ
ਕੇ ਚੁੱਕਿਆ।ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਲੀ ਸਾਧਨ
ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ
ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਫੀਸਦੀ ਵਧਾਉਣ ਨੂੰ ਵੀਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ
ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ ਵਧਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ।
ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸਬੰਧੀ ਟੈਕਸ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ
ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਉਤੇ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੋਰ
ਵਧੇਗੀ। ਅਸਟਾਮ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਵਸੂਲਣ
ਉਤੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ
ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ।ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੁਝ ਕੰਮ-ਕਾਜ
ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੇਤੇ ਦੀਆਂ
ਖੱਖੜਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਤੋਂ
ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ
ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵਾਧਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਜ
ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ
ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼
ਬਣਾਉਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ
ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮਾਲੀ ਸਾਧਨ
ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ
ਅਨੁਸਾਰ ਤਜਵੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ,
ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ
ਮੋਹਰ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਮਾਇਆਵਤੀ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਉਪ
ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੱਲੋਂ ਯੂਪੀ ਦੇ ਸਹਾਰਨਪੁਰ 'ਚ ਦਲਿਤ
ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੰਸਾ ਬਾਰੇ ਤਕਰੀਰ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਬਾਰੇ
ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ
ਪਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮੋ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ
ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਇਆਵਤੀ
ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਾਮਿਦ ਅੰਸਾਰੀ ਨੂੰ
ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ।ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਵੱਲੋਂ 23 ਜੂਨ ਨੂੰ ਨੀਟ-2017
ਦੇ ਐਲਾਨੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਦਰਜਾਬੰਦੀ
ਮੇਲ ਸਕਣ।ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਆਨਲਾਈਨ ਕੌਂਸਲਿੰਗ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਤੇ ਬੀ.ਡੀ.ਐਸ.
ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਨਵੀਂ ਮੈਰਿਟ ਲਿਸਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ,
ਜੋ 2 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ
ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਉਂਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ
ਨਵੀਂ ਮੈਰਿਟ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬਾਰੇ
ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ
ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੀਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ
ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ
ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਹਰਿਆਣੇ 'ਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਅੰਬਾਲਾ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਚ
ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ
ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ
ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।
ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਮਲਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਭੈ ਚੌਹਾਨ ਖਿਲਾਫ ਕਈ ਧਾਰਾਵਾਂ
ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ
ਲਿਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ
ਜਦੋਂ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਮੁਲਾਨਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬੱਸ
'ਚ ਸਵਾਰ ਕੁਝ ਹੁੱਲਤਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ
ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਰਕੁੱਟ ਕਰਨੀ
ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ
ਤੇ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਖਿੱਚਦਿਆਂ ਬੇਰਹਿਮੀ
ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੱਸ ਵੀ ਖੜ੍ਹੀ
ਰਹੀ ਤੇ ਲੋਕ ਵੀ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ ਦੇਖਦੇ
ਰਹੇ। ਕੁੱਟਮਾਰ ਦਾ ਇਹ ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ
ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ
ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀ
ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤੁਰਤ
ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ
ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜਨਰਲ ਬਾਜਵਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਪਵ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫੌਜ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਥਲ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਕਮਰ ਜਾਵੇਦ
ਬਾਜਵਾ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਕੁਲਭੁਸ਼ਣ ਜਾਪਵ
ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ
ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਤੇ ਫੈਸਲਾ ਮੈਰਿਟ ਦੇ
ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। 'ਇੰਟਰ ਸਰਵਿਸਜ਼
ਪਬਲਿਕ ਰਿਲੇਸ਼ਨਜ਼ (ਆਈ.ਐਸ.ਪੀ.ਆਰ.) ਨੇ
ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਪਵ (46) ਨੇ
ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਜਨਰਲ ਬਾਜਵਾ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹਿਮਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ
ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਜਾਪਵ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ
ਰੱਦ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਥਲ
ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਥਲ ਸੈਨਾ
ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਆਸਿਫ ਗਫੂਰ ਨੇ
ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਨਰਲ ਬਾਜਵਾ, ਜਾਪਵ ਖਿਲਾਫ
ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਪੀਲ
ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਨਾਇਡੂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਉਪ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ
ਗੋਪਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ.
ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਮ. ਵੈਂਕਟੇਆ ਨਾਇਡੂ ਨੇ
ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਾਗਜ਼ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ
ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ
ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ
ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ
ਕਾਗਜ਼ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜੇ.ਡੀ. (ਯੂ.)
ਆਗੂ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ, ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਸੀਤਾਰਾਮ
ਯੇਚੁਰੀ, ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡੀ. ਰਾਜਾ.ਐਨ.ਸੀ.ਪੀ. ਦੇ ਤਾਰਿਕ ਅਨਵਰ, ਐਨ.ਸੀ. ਦੇ
ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ ਕੰਨੀਮੋਤੀ
ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਇਡੂ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ
ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਚੁਣੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜਮਹੂਰੀ ਇਸ਼ੇ
ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ
ਸੰਸਦੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦਾਖਲ
ਕਰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਤੇ
ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਨਾਲ ਆਏ
ਸਨ।(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਟਰੰਪ ਦੇ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਡਾਢੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਪਾੜੇ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸੰਭਾਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਾਰੇ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫਿਕਰ ਵੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਆਈ.ਆਈ.ਈ.) ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਛੇ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਜਨ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਉਧੇੜ-ਬੁਣ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਲੱਖਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ 36 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਕੁੱਝ ਦਾਅ ਉੱਤੇ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਆਈ.ਈ. ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਗੈਰ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਆਈ.ਆਈ.ਈ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਮੱਧ ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਸਬੰਧੀ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। 31 ਫੀਸਦੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟਸ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੱਧ ਪੂਰਬੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸ਼ਾਇਦ ਕੈਪਸ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ।

ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਝੰਡੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਾਰਨ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰ ਸਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਲੈਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਹਰ ਸਾਲ ਕੁਸ਼ਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਹਿਤ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਚ-1 ਬੀ ਵੀਜ਼ੇ ਵਾਂਗ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅ ਹੈ। ਪਿਊ ਰਿਸਰਚ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2015 ਵਿੱਚ 36,318 ਭਾਰਤੀ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ 27,798 ਨਵੇਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨ ਸਥਾਈ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਸ਼ਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਸੂਚੀ 12 ਸਾਲ ਲੰਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਮਈ 2005 'ਚ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਹੁਣ ਜਾ ਕੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿਊ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2010 ਤੋਂ 2014 ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ 36 ਫੀਸਦੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ (2.22 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ) ਐਚ-1 ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਰੱਦ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਧੌਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਆਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਦੇਣ ਕਰ ਕੇ ਇਕ 37 ਸਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਨੌਂ ਸਾਲਾ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਵਾਟਰ ਟਾਊਨ ਦੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਲੈਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਉਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦੋਸ਼ੀ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਫੇ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਨੌਂ ਸਾਲਾ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਤਿੰਨ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ

ਲੰਡਨ: ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ 70 ਅਫਗਾਨ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 19 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ 40ਵਿਆਂ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ- ਦਲਜੀਤ ਕਪੂਰ, ਹਰਮੀਤ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਇਨਰ ਲੰਡਨ ਕਰਾਊਨ ਕੋਰਟ' ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

ਜੱਜ ਨਿਗੇਲ ਸੀਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਪਰਵਾਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਦਲਜੀਤ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ, ਹਰਮੀਤ ਨੂੰ ਸਾਢੇ

ਚਾਰ ਸਾਲ ਅਤੇ ਚਾਵਲਾ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਗਿਰੇਹ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਆਉਣ ਲਈ ਹਰੇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਨੌਂ ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਲਏ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 70 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਹ ਘੁਟਾਲਾ 6.20 ਲੱਖ ਪੌਂਡ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਮੁਲਜ਼ਮ ਫਰਾਂਸ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਰਵਾਸੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਗਏ। ਇਹ ਗਿਰੇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸਟਾਫ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਟਰੰਪ ਖਿਲਾਫ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ ਲਈ ਮਤਾ ਪੇਸ਼

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਰੂਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਅੜਿੱਕੇ ਡਾਹੁਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਖਿਲਾਫ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਰੈਡ ਸ਼ਰਮਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਇਸ ਮਤੇ 'ਚ ਟਰੰਪ ਉੱਤੇ ਵੱਡੇ ਅਪਰਾਧ ਤੇ ਬਦਤਮੀਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਮਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਇਸ ਮਤੇ 'ਤੇ ਸਹੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਅਲ ਗਰੀਨ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਂਜ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਘਾੜੇ ਨੇ ਟਰੰਪ ਖਿਲਾਫ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ ਲਈ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਿਪਬਲਿਕਨਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਡੈਮੋਕਰੈਟਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਏ ਜਾਣ ਦੇ ਪੂਰੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 45ਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਡੈਮੋਕਰੈਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਮਤੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ

ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਟਰੰਪ ਦੀ ਰਿਪਬਲੀਕਨ ਪਾਰਟੀ 46 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਬਤਤ ਨਾਲ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਸਾਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਮੱਧਮ ਹਨ।

ਉਧਰ, ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੀ ਬੁਲਾਰਾ ਸਾਰਾ ਹਕਾਬੀ ਨੇ ਸ਼ਰਮਨ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੀ ਬੁਲਾਰਾ ਸਾਰਾ ਹਕਾਬੀ ਸੈਂਡਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਤੁਕਾ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਖਰਾਬ ਸਿਆਸਤ ਹੈ।'

ਦੋ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਮੁੱਖ ਜਿਊਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਗਾਰਲੈਂਡ ਬੁੱਧਲ ਵੱਲੋਂ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੋਹਲ (50) ਤੇ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ (47) ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਰਚ 2017 ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਵੇਂ ਔਰਤਾਂ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ 'ਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਘੁਟਾਲਾ ਸਕੀਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਹੰਮਦ ਨਵਾਜ਼ ਖਾਨ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਦਨਾਨ ਖਾਨ, ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਖਾਨ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਰਿਆਜ਼ ਖਾਨ ਸਨ। ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਵਪਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਯੂਥਾ ਤੇ ਸੇਂਟਰ ਸਿਟੀ 'ਚ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਕੀਮ 'ਚ ਹੋਏ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 2014 'ਚ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੋਹਲ ਤੇ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਫੈਡਰਲ ਗਵੇਰਡ ਜਿਊਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰੇਅ ਖਾਨ ਲਈ ਆਤਮ ਚੁਗਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਘਪਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਛੇਵੇਂ ਮਹਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੱਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਧਰਤੀ

ਪੈਰਿਸ: ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਛੇਵੇਂ ਮਹਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਖੋਜ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਰੀੜ੍ਹਧਾਰੀ ਜੰਤੂ, ਮੱਛੀਆਂ, ਚਿੜੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪੰਛੀ, ਬਣਧਾਰੀ ਜੀਵ, ਰੀਂਗਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ 30 ਫੀਸਦੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਸਹਿ-ਲੇਖਕ ਰੋਡਲਫੋ ਡਿਰਜੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜੈਵਿਕ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਬਣਧਾਰੀ ਜਾਨਵਰ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰ ਖੋਹੇ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਦਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਗਵਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 40 ਫੀਸਦੀ ਗੈਂਡੇ, ਵਣਮਾਨਸ (ਔਰੰਗੁਟਾਨ), ਗੁਰੀਲੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੇ ਜਾਨਵਰ ਸਿਰਫ 20 ਫੀਸਦੀ ਜਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅਕਸਰ ਘੁੰਮਿਆਂ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜੈਵਵਿਭਿੰਨਤਾ 'ਚ ਕਮੀ ਵਿੱਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਣਧਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ 'ਚ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ 'ਚ ਦਾਅਵਾ

ਸ਼ਾਮਲ ਚੀੜੇ, ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਜਿਰਾਫ, ਜੋ ਇਕ ਜਾ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਨ, ਹੁਣ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀਤੇ 100 ਸਾਲਾਂ 'ਚ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਘਟਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਨੂੰ 'ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੇਵੇਂ ਮਹਾਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ 5 ਮਹਾਵਿਨਾਸ਼ ਕੁਦਰਤੀ ਘਟਨਾ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਮਹਾਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ 'ਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ 13 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਖਤਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਤੱਟੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ 13 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸਾਗਰ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਤਬਾਹਕੁਨ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ। 'ਏਸ਼ੀਅਨ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਬੈਂਕ' (ਏ.ਡੀ.ਬੀ.) ਅਤੇ 'ਪੋਟਸਡੈਮ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਫਾਰ ਕਲਾਈਮੇਟ ਇੰਪੈਕਟ ਰਿਸਰਚ' (ਪੀ.ਆਈ.ਕੇ.) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕੇ ਹੋ ਰਹੀ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਤਰੱਕੀ ਉੱਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜ ਆਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ ਹੇਠ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਫ਼ਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਚੀਨ, ਭਾਰਤ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰੀ ਐਲਾਨ ਪਿਛੋਂ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਵੀ ਕਰਜ਼ ਮੋੜਨ ਤੋਂ ਟਲਣ ਲੱਗੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 5 ਏਕੜ ਤੱਕ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ 2 ਲੱਖ ਤੱਕ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖੇਤੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 31 ਮਈ 2017 ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁੱਲ 10482 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਰਜ਼ਾ 5217 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੈ। ਮਗਰਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ, ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਕੋਈ 14383 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ

ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤਕਰੀਬਨ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 3500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਬਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਛਾੱਟੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ

ਮਕਾਨ ਦੀ ਛੱਤ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਪਿਉ ਪੁੱਤ ਦੀ ਮੌਤ

ਸੁਨਾਮ: ਮੋਦੀ ਮਿੱਲ ਰੋਡ 'ਤੇ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਇਕ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਡਿੱਗ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਗਈ ਜਦਕਿ ਇਕ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੱਪੂ ਕੁਮਾਰ ਜਦ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੌ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਮਰੇ ਦੀ ਛੱਤ ਡਿੱਗ ਗਈ।

ਪੱਪੂ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰੇਖਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਵੇਰੇ 3 ਵਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ ਤੇ ਇੰਨੇ 'ਚ ਹੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਕਮਰੇ 'ਚ ਸੌ ਰਹੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਪੱਪੂ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਅਰਮਾਨ ਕੁਮਾਰ (8) ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰੋਲਾ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਗੁਆਂਢ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਲਬੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ।

ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਗੜਾ

ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ 58 ਸਾਲ ਤੋਂ 60 ਸਾਲ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ 'ਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਧਾ ਵੀ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 58 ਸਾਲ 'ਤੇ ਹੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਕੁਰਕੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਲਈ ਕੁਰਕੀ ਮੁਹਿੰਮ ਰੋਕ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਆਸ 'ਚ ਕਰਜ਼ੇ ਮੋੜਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਸਬੰਧੀ ਬਕਾਇਦਾ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ 'ਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਖੁਦ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ, ਬੈਂਕਾਂ ਜਾਂ

ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਅਜੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰ ਲੱਗਣਗੇ: ਮਨਪ੍ਰੀਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੱਕ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਲੈਣ ਦੇਣ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਲਾਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅੱਗ

ਬਰਨਾਲਾ: ਮਹਿਲ ਖੁਰਦ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਪੈਟਰੋਲ ਛਿੜਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਲਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਕਿਸਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਘਰ ਪਾਉਣ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਦੇ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸੱਤ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਪਰ ਬਾਕੀ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਗਹਿਣੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਮਹਿਲ ਖੁਰਦ ਛੱਡ ਕੇ ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ ਬੜ੍ਹਦੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਸਬੰਧੀ ਤਸਵੀਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬੈਂਕਾਂ ਲਈ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਲਈ ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ 'ਚ 1500 ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ

'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ 3500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਿਵੇਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਕਰ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬੈਂਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਮਰ੍ਹਾ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਹੀ ਘਾਣ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਫਟਾ-ਫਟ' ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਆਗੂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ 1993 ਦੇ ਐਕਟ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਤੌਰ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸਪੀਕਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ (ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਚਾਰਜ ਵਾਲਾ ਮੰਤਰੀ) ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਚੁਣ ਲਿਆ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਕਿ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਦੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਛੇ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੁਨਾਮ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਘੱਲ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਫੂਲਕਾ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲੇ ਤੀਕ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਅਹਿਮ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਦੀ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਣੂਕੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਆਪ' ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਵਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੌਬਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਭ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ 'ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ' ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੋਟਾ ਫੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਫਤ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੋਟੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2011-12 ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 20 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਲ 2015-16 ਵਿੱਚ 18 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਘਟ ਗਈ।

ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਾਜ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਮਾਪੇ ਆਰਥਿਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਡਲ ਕਲਾਸਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਸਕੂਲ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਅਧਿਆਪਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਸਕੂਲਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਕਮਰਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ

ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ

ਪਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਦੇ ਸੈਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਅੱਠਵੀਂ ਤੱਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਨੀਤੀ ਕਰ ਕੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਿੱਤਿਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮਿਆਰ ਬਹੁਤ ਨੀਵਾਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚਾਹੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਡ-ਡੇ ਮੀਲ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਾ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਬੱਚਿਆਂ

10ਵੀਂ 'ਚੋਂ 80% ਅੰਕ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ...

ਸੰਗਰੂਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਜਨਾਜਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰਚ 2017 'ਚ 10ਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ 80 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 2100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਰੀਟੋਰੀਅਸ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕਰਵਾਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 10ਵੀਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਏ ਗਏ 3 ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਗਣਿਤ ਤੇ ਸਾਇੰਸ 'ਤੇ ਹੀ ਆਧਾਰਤ ਸੀ।

'ਸੁਸਾਇਟੀ ਫਾਰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਆਫ ਕੁਆਲਿਟੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਪੂਅਰ ਐਂਡ ਮੈਰੀਟੋਰੀਅਸ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਆਫ ਪੰਜਾਬ' ਅਧੀਨ ਚੱਲ ਰਹੇ 9 ਮੈਰੀਟੋਰੀਅਸ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ 4500 ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 25 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ 'ਚੋਂ 33 ਫੀਸਦੀ ਤੇ ਕੁੱਲ 50 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ। ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 10ਵੀਂ 'ਚੋਂ 80 ਫੀਸਦੀ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 'ਚੋਂ 56 ਕੁ ਫੀਸਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋਏ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਦੂਸਰੇ ਨੇੜਲੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਲੇਵਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 10ਵੀਂ ਅਤੇ 12ਵੀਂ ਦੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਹਾਲ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਰਗਾ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਭਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ

ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਵਿੱਚ ਪਿਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਾਲਜ ਅਧਿਆਪਕ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ 'ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੀਡੀਅਮ' ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕੇਬਲ ਮਾਫੀਆ: ਫਾਸਟਵੇਅ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਹਿੰਦੂਜਾ ਗਰੁੱਪ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੇਬਲ ਮਾਫੀਆ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕੇਬਲ ਉਤੇ ਇਕੋ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਮਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਹਿੰਦੂਜਾ ਗਰੁੱਪ ਆਫ ਕੰਪਨੀਜ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਵਾਲਾ ਕੇਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਿਛਾਉਣ ਤੇ ਕੇਬਲ ਉਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੇ ਉਲਟ ਹਿੰਦੂਜਾ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਬਲ ਉਪਰੇਟਰ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣਗੇ। ਹਿੰਦੂ ਗਰੁੱਪ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਬਾਕਸ, ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਸਿਗਨਲ ਤੇ ਹੋਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਟੀ.ਵੀ. ਕੇਬਲ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਦੇਣ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੇਬਲ ਉਪਰੇਟਰ ਖੁਦ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੁਆਲਿਟੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਰੇਟ ਵੀ ਸਸਤੇ ਹੋਣਗੇ।

ਹਿੰਦੂਜਾ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਐਮ.ਡੀ. ਅਸ਼ੋਕ ਮਾਨਸੁਖਾਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 19 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 26 ਕੋਪ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ

ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਸੈਂਟਰਲ ਬਾਕਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 1200 ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੁਲਕ ਦੇ 29 ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਫਾਸਟਵੇਅ ਚੈਨਲ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ।

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤੇ ਨਵੇਂ ਕੇਬਲ ਉਪਰੇਟਰਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂਜਾ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਕਾਈ ਨੈੱਕਸਟ ਡਿਜੀਟਲ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ 500 ਚੈਨਲ ਤੱਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗੀ।

ਨੋਟ ਬਦਲਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ 500 ਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।”

ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਬਾਰੇ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਬਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਾਰਿਆਂ ‘ਚ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ‘ਚ ਅਜਿਹੇ ਤਾਰੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ ਸੂਰਜ ਤੋਂ 10 ਗੁਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਕਾਰਡਿਫ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਾਰੇ ਸੁਪਰਨੋਵਾ 1987-ਏ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ‘ਚ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਾਰਾ ਸਾਡੀ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ‘ਚ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 1,63,000 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਤਾਰੇ ‘ਚ ਧਮਾਕੇ ਪਿਛੋਂ ਠੰਢੇ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਮਲਬੇ ਵਿਚ ਫਾਰਮੀਲੀਅਮ ਅਤੇ ਸਲਫਰ ਮੋਨੋ ਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਅਣੂ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤਾਰੇ ‘ਚ ਧਮਾਕੇ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਮਿਕਾਏਲ ਮਤਸੁਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਧਮਾਕੇ ਪਿਛੋਂ ਮਲਬੇ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਡਿੱਗ ਕੇ 200 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਣੂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਲਿਊ ਸ਼ੀਓਬੋ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਸ਼ੇਨਯਾਂਗ: ਚੀਨ ਦੇ ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਕਾਰਕੁਨ ਲਿਊ ਸ਼ੀਓਬੋ ਦੀ ਇਥੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ੀਓਬੋ ਨੂੰ ਜਿੰਗਰ ਦਾ ਕੈਸਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ‘ਚੋਂ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਿਊ ਜਰਮਨ ਦੇ ਪੈਸੀਫਿਸਟ ਕਾਰਨ ਵੇਨ ਓਸਾਇਜ਼ਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜਾ ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਹਸਪਤਾਲ ‘ਚ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਲਿਊ ਨੇ 1989 ਵਿਚ ਪੇਈਚਿੰਗ ਦੇ ਤਿਆਨਮੈਨ ਸਕੂਏਅਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ।

ਧੀ ਨੂੰ ਫਾਹਾ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਜਗਰਾਉਂ: ਮੁਹੱਲਾ ਮਹੰਤਾ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾਬਾਲਗ ਧੀ ਨੂੰ ਫਾਹਾ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਆਪ ਵੀ ਪੱਖੇ ਨਾਲ ਲਟਕ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। 42 ਸਾਲਾ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਗਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰੁਮਾਲੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ 14 ਸਾਲਾ ਬੇਟੀ ਪਲਕ ਦੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਪਲਕ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਪੱਖੇ ਨਾਲ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ।

ਹੁਣ ਵਿਧਾਇਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਣਗੇ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਣਗੇ। ਕੈਪਟਨ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਪੱਥਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀਂ ਔਖੇ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਵੀ ਪ੍ਰਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕੇਗਾ। ਆਮ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਤੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਸਪੀਕਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਪੰਜਾਬ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਜੱਜ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸਪੀਕਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਰੱਖ ਸਕਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਥਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਰਾਜ ‘ਚ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਲਿਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਬਾਰਦ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਪੱਥਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ‘ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ’, ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬੋਰਡ/ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕੇਗਾ।

ਸਮਾਗਮਾਂ ‘ਤੇ ਖਰਚ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ

ਬਠਿੰਡਾ: ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਉੱਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਕਾਇਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਬੁਲਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਕਰਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ ਮੈਨੂਅਲ 1982 ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ‘ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਧਨ ਲੁਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਰੇਤੇ ਦੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣ ਲੱਗੇ ਠੇਕੇਦਾਰ

ਜਲੰਧਰ: ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਈਨਿੰਗ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਮਾਈਨਿੰਗ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਕਰਵਾਈ ਦੂਜੀ ਬੋਲੀ ‘ਚ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਸਿਲਕਿਆਣਾ ਖੱਡ ਦੀ ਬੋਲੀ 7.16 ਕਰੋੜ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਖੱਡ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਡੇਢ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਖੱਡ ਵਾਸਤੇ 14 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਨਲਾਈਨ ਬੋਲੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬੋਲੀ 7.16 ਕਰੋੜ ‘ਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਖੱਡ ਦੀ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਲਿਮਟ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ ਰੇਤ ਕੱਢਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਟਨ ਰੇਤ 2900 ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਇਸ ‘ਚ ਲੋਬਰ ਤੇ ਹੋਰ ਖਰਚੇ ਜੁੜਨੇ ਸਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਖੱਡਾਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਈਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੈਸੇ ਨਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੋਲੀਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਫੀਸ ਕਰੀਬ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪਹਿਲਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੋੜੀ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਈ ਪਹਿਲੀ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਨਿਲਾਮੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਈ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੰਨੀ, ਫੋਨ: 608-630-0287

Liquor store for Lease/Sale

Well established liquor, Beer-wine store near WMU in Kalamazoo, Michigan.

Only 3 years old, new equipment.

Nice neighborhood

\$100,000+/monthly sales +lotto ATM.

\$5000/ monthly total rent,

lease available 7 years or 15 years.

Call: 269- 806-2801

WEBSITE - DHOLRADIO.CO

DHOL RADIO

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG
MUSIC 24/7

LISTEN ON PHONE

Application For Android and iPhone - Dhol Radio

LIVE CALLS ➡ USA 951-824-6365

skype - DHOLRADIO.ORG

LISTEN BY CALL ➡ USA 702-489-0211

Sukhpal Gill
10 pm to 12 am (IST)

Puran singh waraich
2:30 pm to 4 pm (IST)

ਘਟ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਚੀਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਤਣਾਅ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਚੀਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਸਿੰਕਮ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮਹੀਨੇ ਭਰ ਤੋਂ ਰੇਤਕਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ-ਭੂਟਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦੀ ਤਿਕੋਣ ਉੱਤੇ ਡੋਕਲਾਮ ਵਿਖੇ ਚੀਨ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਚੀਨੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਚੀਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਬੰਕਰ ਢਾਹ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਡੋਕਾ ਲਾ ਤੇ ਭੂਟਾਨ ਵਿਚ ਡੋਕਲਾਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਖਿੱਤੇ ਡੋਂਗਲਾਂਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਖਰਾਬ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਨੰਤਨਾਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਸੱਤ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ 8 ਜੁਲਾਈ, 2016 ਨੂੰ ਹਿਜ਼ਬੁਲ ਕਾਮਾਂਡਰ ਬੁਰਹਾਨ ਵਾਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰ

ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਖਾਸਕਰ ਪੁਲਵਾਮਾ, ਕੁਲਗਾਮ, ਸ਼ੋਪੀਆਂ ਤੇ ਅਨੰਤਨਾਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾੜੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਰੁਕੀ ਇਹ ਗਤਬਤ ਬੀਤੀ 9 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਹੋਈ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਕਾਰਨ ਮੁੜ ਭੜਕ ਪਈ ਸੀ। ਚੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਟਵੀਟ ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਉੱਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਪਣਪਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ-ਪੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਮੁੱਲ ਤਾਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਵਧਾਈ: ਚਿੰਦਬਰਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਪੀ. ਚਿੰਦਬਰਮ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ 'ਔੱਤ' ਵਾਲਾ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਚੀਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਬਾਅਦ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਚੀਨ ਕਰੇਗਾ ਆਪਣੇ 13 ਲੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਛਾਂਟੀ

ਬੀਜਿੰਗ: ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ 23 ਲੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੀ 'ਪੀਪਲਜ਼ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ' (ਪੀ.ਐਲ.ਏ.) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਚੀਨ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸੈਨਾ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਹਿਤ ਚੀਨ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 10 ਲੱਖ ਤੱਕ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਅਖਬਾਰ 'ਪੀ.ਐਲ.ਏ.' ਡੇਲੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ ਜਲ ਸੈਨਾ ਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਬਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਏਗਾ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸੁਧਾਰ ਚੀਨ ਦੇ ਰਣਨੀਤਕ ਟੀਚਿਆਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲੋੜਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੀ.ਐਲ.ਏ. ਸੈਨਾ 'ਚ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਕੇ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਏਗੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀ.ਐਲ.ਏ. ਜਲ ਸੈਨਾ, ਪੀ.ਐਲ.ਏ. ਸਟ੍ਰੈਟੇਜਿਕ ਸਪੋਰਟ ਫੋਰਸ ਤੇ ਪੀ.ਐਲ.ਏ. ਰਾਕੇਟ ਫੋਰਸ 'ਚ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਈ ਜਾਏਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੀ.ਐਲ.ਏ. ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ 'ਚ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮੌਜੂਦਾ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਅੰਟਾਰਕਟਿਕਾ ਤੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਬਰਫ ਦਾ ਖਰਬ ਟਨ ਵਜ਼ਨੀ ਤੋਦਾ

ਲੰਡਨ: ਅੰਟਾਰਕਟਿਕਾ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਖਰਬ ਟਨ ਵਜ਼ਨੀ ਬਰਫ ਦਾ ਤੋਦਾ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ ਨੇੜੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਭਾਰੀ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਅੰਟਾਰਕਟਿਕਾ ਤੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਇਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੋਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ 5800 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਰਕਬੇ ਵਾਲਾ ਬਰਫ ਦਾ ਤੋਦਾ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਅੰਟਾਰਕਟਿਕਾ ਦੀ 'ਲਾਰਸਨ ਸੀ' ਬਰਫ-ਸੈਲਫ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਘਟ ਕੇ 12 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ

ਅੰਟਾਰਕਟਿਕਾ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਨੀਪੁਰ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਹਵਾਲੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਫੌਜ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਕਸਲਵਾਦ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕੇ ਮਨੀਪੁਰ 'ਚ ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ 2012 ਦੌਰਾਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ, ਆਸਾਮ ਰਾਈਫਲਜ਼ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਠਭੇੜਾਂ 'ਚ 1528 ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਟੀਮ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਠਭੇੜ ਦੇ 62 ਮਾਮਲਿਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 28 ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਟੀਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 2 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਦਾਖਲ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਮੁਠਭੇੜ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਪੜਤਾਲੀਆ ਟੀਮ (ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ.) ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ,

ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਐਨ.ਐਚ.ਆਰ. ਸੀ.) ਤੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਨ.ਐਚ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਐਨ.ਐਚ.ਆਰ.ਸੀ. ਤੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਜੱਦੀ ਘਰ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰੁਕੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਉਘੇ ਗਾਇਕ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਇਥੇ ਸਥਿਤ ਜੱਦੀ ਘਰ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਉੱਤੇ ਖੰਡਵਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਅਮਲ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਖੰਡਵਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੈਂਬੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ 'ਗੌਰੀਕੁੰਜ' ਦਾ ਖੰਡਰ ਬਣਿਆ ਹਿੱਸਾ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਿਗਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੇ ਭਾਰੀ ਮੀਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਇਸ ਖੰਡਰ ਬਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਗਮ ਨੇ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਨੋਟਿਸ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਖੰਡਰ ਬਣਿਆ ਹਿੱਸਾ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਢਾਹਿਆ ਤਾਂ ਨਿਗਮ ਇਸ ਨੂੰ ਢਾਹੇਗੀ। ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ

ਉਸ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰ ਭਰਾਵਾਂ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਅਨੂਪ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦਿਨ ਬਿਤਾਏ ਸਨ। ਖੰਡਵਾ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਪਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਕਦੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿਚ 11 ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿਜਰਾਨ 'ਚ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ 11 ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਮਾਰੇ ਗਏ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਤਿੰਨ ਕੇਰਲਾ, ਇਕ ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਇਕ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੋਂ ਸੀ।

ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਪੰਜ ਭਾਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ 28ਵਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਆਬਾਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਸੋਂ ਵਾਧੇ ਪੱਖੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਪੱਖੋਂ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਦੂਸਰੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 'ਦਿ ਵਲਡ ਪਾਪੂਲੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ : 2017' ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਆਬਾਦੀ ਪੱਖੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 2024 ਵਿਚ ਚੀਨ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੀਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 141 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 134 ਕਰੋੜ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵਸੋਂ ਦਾ 19 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਚੀਨ ਅਤੇ 18 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧਰਾਤਲੀ ਰਕਬੇ ਦਾ ਸਿਰਫ 2.4 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਰਕਬਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2024 ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 144 ਕਰੋੜ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ 25ਵੇਂ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਾਲ 2030 ਵਿਚ 150 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਸਾਲ 2050 ਵਿਚ 166 ਕਰੋੜ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਸਾਲ 2030 ਤੱਕ ਇਕਸਾਰ

ਮਾਓ ਦੇ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਪੱਤਰ 7 ਲੱਖ ਪੌਂਡ 'ਚ ਨਿਲਾਮ

ਲੰਡਨ: ਚੀਨ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮਾਓ ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਦੇ ਨਾਯਾਬ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਨਿਲਾਮੀ ਤੋਂ 704750 ਪੌਂਡ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਨੁਮਾਨਤ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਸੋਦਬੀ ਦੇ ਨਿਲਾਮੀ ਘਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਮਾਓ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਵਾਲੇ ਇਹ 'ਬੇਹੱਦ ਦੁਰਲੱਭ' ਖਰੜਿਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੀਨ ਦੇ ਕਲਾਸਿਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਲ 1976 ਵਿਚ ਮਾਓ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ 60

ਤੋਂ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਦਰਮਿਆਨ ਕੀਮਤ ਆਂਕੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਓ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨਿਘਾਰ

ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮਾਓ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਹਿਤ ਮਾਹਿਰ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡੀ ਲੂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡੀ ਲੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਇਕ ਨੋਟਪੈਡ ਉੱਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਸੌਖਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪੱਤਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਮਾਓ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਵਲਵਲੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਉੱਤੇ ਉਕਰੇ ਗਏ।

ਆਬਾਦੀ ਵਾਧਾ ਬਣਿਆ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ

ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਬਾਦੀ ਘਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਹਰ ਛੇਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੀ ਗਰੀਬੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਦਰ, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜਿਆਪਣ, ਆਦਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੁਆਰਾ ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਧੀ ਹੋਈ ਆਬਾਦੀ

ਹੀ ਨਿਗਲ ਗਈ। ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ 42 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ। ਵੱਧ ਰਹੀ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਨੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਜਿਹੀ ਭਿਆਨਕ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਏਸ਼ੀਆ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀ 60 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ 15ਵੀਂ ਜਨਗਣਨਾ 2011 ਅਨੁਸਾਰ, 31 ਮਾਰਚ 2011 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 1,21,01,93,422 (ਇਕ ਅਰਬ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਇਕ ਲੱਖ ਤਰਿਆਨਵੇਂ

ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਨੇ 51 ਬੱਚੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਸਤਨ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ 51 ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (19 ਕਰੋੜ 60 ਲੱਖ) ਤੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ (11 ਕਰੋੜ 24 ਲੱਖ) ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਭਾਵ ਦੋ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਮੈਕਸਿਕੋ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਹਜ਼ਾਰ ਚਾਰ ਸੌ ਬਾਈ) ਹੈ। 50 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਜ਼ੀਰੋ ਤੋਂ ਪੱਖੀ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਵਸੋਂ ਪਿੱਛੇ 22.22 ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਸੋਂ ਪਿੱਛੇ ਮੌਤਾਂ ਸਿਰਫ 6.4 ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਤ ਅਤੇ ਜਨਮ ਦਰ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਕਾਰਨ ਆਬਾਦੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ।

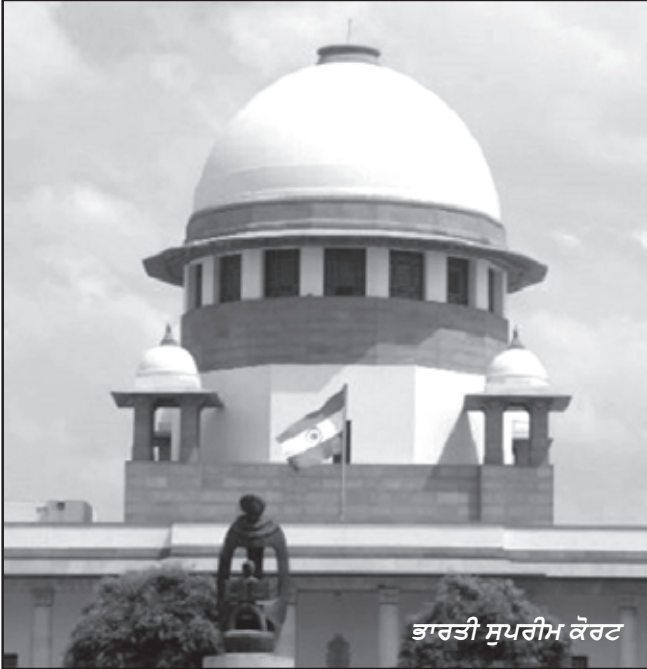
ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਚ ਕੋਈ ਉਬਾਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਆ ਸਕਦੈ!

ਮਨ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਸਤਲੁਜ-ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਉਸ ਮੁਕੰਦਮੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਇਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਉਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕੁੱਝ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹਿਰ ਬਣਾਉਣੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਹੈ ਤੇ ਛੇਟ ਸਿਰਫ਼ ਏਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਮਸਲਾ ਨਿਬੇੜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਨਿਬੇੜ ਲੈਣ। ਕਹਿਣਾ ਬੜਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਿਕਲ ਆਵੇਗਾ, ਉਂਜ਼ ਇਸ ਦੀ ਆਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਰਦਾ-ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਬੱਝਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਮਹਾਕਾਲੀ ਨਦੀ ਜਾਂ ਸ਼ਾਰਦਾ ਨਦੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚਲੀ ਕਾਲਾ ਪਾਣੀ ਝੀਲ ਤੋਂ ਬੱਝਦਾ ਤੇ ਕਾਲੀ ਗੰਗਾ ਅਤੇ ਗੋਰੀ ਗੰਗਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਨਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਵਲ੍ਹੇਟਦੀ ਤੇ ਕਈ ਸਥਾਨਕ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਆਖਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਾਰਦਾ ਨਦੀ ਵਜੋਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਨਕਪੁਰ ਡੈਮ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਮੀਲ ਇਹ ਉਤਰਾ ਖੰਡ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚਾਲੇ ਸਰਹੱਦ ਵਾਂਗ ਵਗਦੀ ਹੈ।

ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੈਰਾਨਾ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀਪਤ ਨੇੜਿਓਂ ਯਮਨਾ ਵਿਚ ਪੈਣ ਨਾਲ ਕਈ ਮੁੱਦੇ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹੋ ਮੁੱਦਾ ਐਚ. ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਨੇ ਨਾ ਕਦੇ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤੇ ਨਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਹੱਲ ਵਜੋਂ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਮੰਗ ਦੇ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਸਤਲੁਜ-ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ

ਹੁਕਮ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਹਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਨਰਮੀ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਧੱਕੇ ਗਏ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ

ਭਾਰਤੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਉਕਸਾਉਣ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਉਠਾਣ ਵਾਸਤੇ ਪੌੜੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਵਾਬੀ ਉਕਸਾਹਟ ਲਈ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਚੌਟਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋੜਮਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਭੇੜ ਲਈ ਮੁੱਢ ਬੱਝ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ 'ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ।

—
ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਏਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹਾਂਗੇ। ਉਥੇ ਦੋ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਕੁਝ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਦੂਹਰੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕੀ। ਦੂਸਰੀ ਅਰਜ਼ੀ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੇ ਇਹ ਪਾਈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਲੀਡਰ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪੱਖ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ। ਖਬਰਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਾਫ਼ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਝਿੜਕਾਂ

ਖਾਧੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਏਡਾ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਾ ਲੈ ਕੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਹਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਹੈ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਵਗਦੇ ਵਹਿਣ ਨਾਲ ਵਗਣਾ ਠੀਕ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਛੱਡੇਗਾ, ਪਰ ਖੁਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਰੜਕਣ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਇਜ਼ਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵੱਡੀ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਗੂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦਾ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਊਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਲਾਭ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਬਾਰੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਰ ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੱਟ ਰਸ਼ੀਦ ਮਸੂਦ ਨੂੰ ਪਈ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਾਫੀ ਗੁੱਡਾ ਬੱਝਦਾ ਰਿਹਾ।

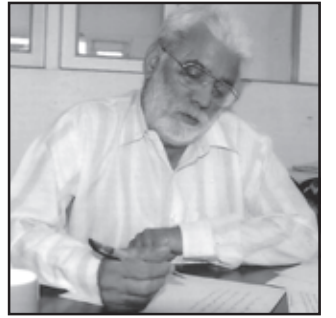
ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਉਦੋਂ ਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਰਸ਼ੀਦ ਮਸੂਦ ਉਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰਸ਼ੀਦ ਮਸੂਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਲੋਕ ਦਲ ਵਲੋਂ ਜਿੱਤਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲਾ ਜੁਰਮ ਉਸ ਨੇ ਜਨਤਾ ਦਲ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਉਹ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਖੁੱਸ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਆਖਰ ਨੂੰ 'ਮਰਿਆ ਸੱਪ' ਬਣ ਕੇ ਉਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਿਲਚਸਪ ਕਿੱਸਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦੋ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ-ਪੱਪੂ ਕਾਲਾਨੀ ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਰਾਜਵਾਨੀ ਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਮਾਫੀਆ ਸਰਗਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾਉਦ ਇਬਰਾਹਿਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਟੱਕਰ ਚੱਲਦੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸਨ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਗੋਪਾਲ ਰਾਜਵਾਨੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਚੋਣ ਮੌਕੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਜਵਾਨੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਜਿਹੜੇ ਪੱਪੂ ਕਾਲਾਨੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਲਹਾਸ ਨਗਰ ਦੀ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ, ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੇਸ ਬਣ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਜਿੱਤਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਉਲਹਾਸ ਨਗਰ ਦੀ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਉਤੇ ਜਕੜ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜੋਤੀ ਕਾਲਾਨੀ ਮੇਅਰ ਬਣ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸੰਭਾਲਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਚੋਣ ਪੱਪੂ ਕਾਲਾਨੀ ਨੇ ਉਦੋਂ ਰਿਪਬਲੀਕਨ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਲੜ ਕੇ ਜਿੱਤ ਲਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਕੁਸਕਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੀ। ਇੰਨੇ ਕੇਸ ਬਣ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਈਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਹਰ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਬੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀਆਂ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਵਾਲ ਫਿਰ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਨਾਗਰਿਕ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਗੰਦ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਰਹੀਆਂ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਿਰਫ਼ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ਾਖ ਨਾਲ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵੱਲ ਆਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਸ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਰੂਬਲ ਕਦੋਂ ਫੁੱਟੇਗੀ? ਦਾਗੀ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਦਾਗੀ ਕੀਤਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਜਿੱਲ੍ਹਣ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਜਿੱਲ੍ਹਣ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਦਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਉਬਾਲਾ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਤਾਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਕੇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ।

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ

ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਢਾਬਾ' ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ, ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 262-391-7666

29-30

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਲਈ
ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ
ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 42 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ
ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ
ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 22 ਜੁਲਾਈ 2017

ਕਰ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀ

ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰ (ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.) ਨਾਲ ਪਿਆ ਰੱਫੜ ਅਜੇ ਮੱਠਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੋਰ ਕਰ ਲਾਉਣ ਦਾ ਖਾਕਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਇਹ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿੱਕਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਲਾ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਹਰ ਥਾਂ ਇਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਤਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਸੱਚਾਈ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲਾਂਭੇ ਲਾਂਭੇ ਲੰਘਣ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਆਮ ਜਨਤਾ ਉਤੇ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਝੱਟ ਨਿਬੇੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਮੁਢਾਵ ਲਈ ਗਰਾਂਟਾਂ ਵੰਡਣ ਦਾ ਅਮੁੱਕ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਹੋਣੀ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਖਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਸਿਰ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਵਰਤਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਫਿਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਰ ਲਾ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਉਸੇ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਉਜਾੜੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਚਾਰਜੇਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਾਂ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਕਰ ਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਗਰਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਆਗੂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਓਹਲਾ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਰਾਂ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰ ਹਰ ਇਕ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਕਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਮਾਰ ਮੱਧ ਵਰਗ ਉਤੇ ਹੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਟੀਰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਪਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਵਸਤਾਂ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੈਟਰੋਲ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਪੈਟਰੋਲ ਉਤੇ ਕਰ ਤੇ ਕਸਟਮ ਲਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ, ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਮੁੱਛ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੈਟਰੋਲ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਸਾਢੇ ਸਤਾਈ ਰੁਪਏ ਫੀ ਲਿਟਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਪੈਟਰੋਲ ਸਾਢੇ ਪੈਂਹਟ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਸਾਢੇ ਚੁਰੰਜਾ ਰੁਪਏ ਫੀ ਲਿਟਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ; ਭਾਵ ਪੈਟਰੋਲ/ਡੀਜ਼ਲ ਉਤੇ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕੁੱਲ ਕਰ 50 ਫੀਸਦ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੈਟਰੋਲ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਤਹਿਤ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਉਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 18 ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਲੱਗਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਘਟ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਸੋ, ਪੈਟਰੋਲ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰ ਵਾਂਗੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚੋਰ-ਮੋਰੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵੀ ਇਹੀ ਸੀ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਡੁੱਬਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬੈਂਕ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨੌਕੇ-ਨੌਕ ਭਰ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਬੈਂਕ ਖਾਲੀ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੇ ਸਨ? ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਘਰਾਣੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁ ਫੰਡ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਹੜੱਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੋਟੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਮੁੜਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਬੈਂਕ ਸਿਸਟਮ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਲੀਕ ਫੇਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ? ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਤੇ ਧਨਾਵਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਭਰਨ ਲਈ ਕਰ-ਦਰ-ਕਰ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਲੋਕ ਇਹ ਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਵੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੁੱਠ !

ਫੇਸ ਬੁੱਕ 'ਤੇ ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਖਣ 'ਪਾਜੀ', ਹਾਲਤ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ 'ਦਿੱਸ' ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਬਦ ਵੀਰ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ 'ਬਰੇ' ਹੁਣ ਤਾਂ, ਸਾਡੀ ਭੈਣ ਜੀ ਬਦਲ ਕੇ 'ਸਿੱਸ' ਹੋ ਗਈ। ਟਿੱਚਰ ਅਤੇ ਮਖੌਲ ਵੀ 'ਲੋਲ' ਬਣ ਗਏ, ਆਵੇ ਯਾਦ ਪਿਆਰੇ ਦੀ 'ਮਿੱਸ' ਹੋ ਗਈ। ਚੁੰਮਣ ਕ੍ਰਿਆ ਸੀ ਮਿਸ਼ਰੀ ਦੀ ਡਲੀ ਜਿਹੀ, ਨਵੇਂ ਪੱਚ ਲਈ ਵਿਗੜ ਕੇ 'ਕਿੱਸ' ਹੋ ਗਈ। 'ਗੁੱਡ ਲੱਕ' ਨੇ ਨਿਗਲਿਆ 'ਭਲਾ ਹੋਵੇ', ਘੁੱਟ ਸਿਮਟ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ 'ਸਿੱਪ' ਯਾਰੇ। ਐਚ ਏ, ਐਚ ਏ ਨੇ ਹਾਸੇ ਦੀ ਤਾਂ ਮੱਲੀ, ਹੁਣ ਅਫਸੋਸ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ 'ਚਿੱਪ' ਯਾਰੇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਉਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. (ਗੁੱਡਸ ਐਂਡ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਟੈਕਸ) ਨਾਲ ਅਵਾਮ ਉਤੇ ਬੋਝ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵੱਖਰੇ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਧਰਨੇ-ਵਿਖਾਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਅਵਾਮ ਦਾ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਵੀ ਭਾਵਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਸਦ ਬਗੈਰਾ ਉਤੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਦੀ ਛੋਟ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨੁਕਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਛੋਟ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਭੁੱਖੀ ਪਿਆਸੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ 'ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਗਤੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਧਰਮ, ਜਾਤ ਉਚ ਨੀਚ ਭਾਵ ਰਾਜਾ ਰੰਕ ਵਿਚ ਦਾ ਫਰਕ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਲੰਗਰ ਵੀ ਸਮਾਂਬੱਧ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਗਿਣਤੀ ਕਾਰਨ ਇਸ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ

ਫੋਨ: +91-98151-65689

ਸਮੇਂ ਇਹ 24 ਘੰਟੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਵੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਇਥੇ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲਾਂ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਲੰਗਰ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਜਿਹੇ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਆਤ ਵਿਚ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਸਸਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵਿਹਲਤਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਖਰਚ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂਗਰ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਲੰਗਰ-ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀਆਂ ਰਸਦਾਂ 'ਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮੁਆਫ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲਾ ਵਿੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰੇ ਜੋ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਟੈਕਸ ਨਾ ਲਗਾਏ ਜਾਣ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਲੰਗਰ, ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਛੋਟ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਕੀ ਦਿੱਕਤ ਹੈ?

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੈ। ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈਵਾਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਖੇ ਵਰਤੋਂ

ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮੁਕਤ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਹੁਣ ਤਕ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਇਥੇ ਇਹ ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਆਏ ਭੂਚਾਲ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਭੂਚਾਲ ਪੀੜਤਾਂ, ਉਤੀਸ਼ਾ ਦੇ ਸੋਕਾ ਪੀੜਤਾਂ ਅਤੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਕਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇੜਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਲੰਗਰ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਲੰਗਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਨਾਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.

ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ, ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਤੱਕ ਦੀ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ, ਪਤਾਅਵਾਰ ਵਾਧੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ; ਭਾਵ ਹਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰ ਲੱਗਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਅਖੀਰਲੇ ਖਪਤਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਵਸਤਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਸਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਖੇਤੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਲਈ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 4.7% ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕੁਲ ਘਰੇਲੂ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਹੁਣ ਘਟ ਕੇ ਤਕਰੀਬਨ 14% ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਹ ਖੇਤਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ-ਚੌਥਾਈ

ਹਿੱਸਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਬਾਦੀ ਆਪਣੀ ਉਪਜੀਵਕਾ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਿਣਸਾਂ ਭਾਵ ਕਣਕ, ਚਾਵਲ, ਮੱਕੀ, ਜੌਂ; ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫਲ ਜਿਵੇਂ ਆਲੂ, ਟਮਾਟਰ, ਪਿਆਜ਼ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ-ਧਨ ਜਿਵੇਂ ਭੇਡਾਂ, ਬੱਕਰੀਆਂ, ਸੂਰ, ਮੱਛੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਮੀਟ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਂਜ ਖੇਤੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਬੀਜ, ਖਾਦਾਂ, ਕੀੜੇਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ, ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਸਿੰਜਾਈ ਉਪਕਰਣਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਬੀਜ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਹੀ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ; ਬਾਗਬਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਆਦਿ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਖਾਦਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ 5% ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕਰੀਬਨ 2% ਹੀ ਸੀ।

ਖੇਤੀ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਨਿੱਖੜਵਾ ਅੰਗ ਹੈ। ਟਰੈਕਟਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਦਾ ਪੁਰਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਕਰ ਅਧੀਨ ਨਵੇਂ ਟਰੈਕਟਰ ਦੀ

ਖਰੀਦ 'ਤੇ 12% ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਉਪਰ 18% ਦਰ 'ਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਦੋਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੈਟ 6.05% ਸੀ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਤ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀ ਉਤੇ ਜਿੰਨਾ ਕਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਤ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਉਪਰ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2022 ਤੱਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਫਿਲਹਾਲ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਾਗਤ ਵਧਣ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਘਟਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਵਧੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ, ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

-ਡਾ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਤੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰੀਆਂ ਉਪਰ 'ਦਹਿਸ਼ਤੀ' ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਸੱਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਔਰਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਚਲ ਵਸੀ। ਇਸ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ। ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀਅਤ ਦੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਟੇਟ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਫਿਰਕੂ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਨੂੰਨੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲ ਰਹੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਸਮੇਤ ਤਮਾਮ 'ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ' ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਐਸੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੌਤੇ ਮੁਫ਼ਾਦਾਂ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਮ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਸਾਧ ਸਾਧਵੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਹੁਣ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਓਹਲੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਚਾਹੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ 'ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ' ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ, ਸਟੇਟ ਖ਼ਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਬੋਕ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੂਲ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਰਗੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੱਤਾ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੁਣ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਚੇਚ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਘ ਨੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਹਥਿਆਰ ਹੀ ਬਣਾ ਧਰਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਉਤੇ ਹੋਏ ਕਥਿਤ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਓਹਲੇ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਖ਼ੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

'ਚ ਲੈ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਮ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਮਹਿਮਾਨ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤਕ ਯਾਤਰੀਆਂ ਉਪਰ ਇਕ ਵੀ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ ਹੈ। 1994 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਗਰੁਪ ਹਰਕਤ ਉਲ-ਅੰਸਾਰ ਨੇ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਸਾਲ ਵੀ ਯਾਤਰਾ ਨਿਰਵਿਘਨ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਖਾਤਕੂ ਗਰੁਪਾਂ ਵਲੋਂ ਹਰਕਤ ਗਰੁਪ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਸਤ 2000 ਵਿਚ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਕੈਂਪ ਉਪਰ 'ਦਹਿਸ਼ਤੀ' ਹਮਲੇ ਵਿਚ 25 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਗਰੁਪ ਦਾ ਕਾਰਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਦਾ, ਇਹ ਹੁਣ ਤਕ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਆਮ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਮਲੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਸਨ, ਯਾਤਰੀ ਤਾਂ ਹਮਲੇ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਯਾਤਰੀਆਂ ਉਪਰ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਤਣਾਓ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾਤਕੂ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਹੁਣ ਤਕ ਵੀ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਹਿਜ਼ਬੁਲ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਅਤੇ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤਾਇਬਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰੀਆਂ ਉਪਰ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਦਸ਼ੇ

ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਫ਼ੌਜ, ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ., ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ., ਇੰਡੋ-ਤਿਬਤਨ ਬਾਰਡਰ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ 35000

ਅਮਰਨਾਥ ਗੁਫਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰਾ।

ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਫ਼ਰੀ ਲਗਾ ਕੇ 'ਆਹਲਾ ਮਿਆਰੀ ਬਹੁਪਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ' ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਡੇਢ ਕੁ ਸੌ ਖਾਤਕੂਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ 5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਫ਼ੌਜੀ ਤੇ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ, ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਚੌਕਸੀ ਗਰੋਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਐਨੀ ਸਖ਼ਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਮਲਾ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦੇਵੇਗਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਹਮਲਾ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਬੱਸ ਉਪਰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ? ਜਿਸ ਬੱਸ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬੱਸ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਬਸ, ਯਾਤਰਾ ਪਰਮਿਟ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਹੀ ਪੇਪਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ 'ਬਹੁਤ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ' ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ? ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਵਾਹਨ ਸੌ ਮੀਟਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਕੇ

ਹਨ, ਉਥੇ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਫ਼ਲੇ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਬੱਸ ਦਾ ਛੇ ਨਾਕੇ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤਕ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨਾ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ? ਬੱਸ ਦੇ ਲੇਟ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਟਾਇਰ ਪੰਕਚਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਸ ਲੇਟ ਹੋਈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੱਸ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਉਸ ਦੁਵੱਲੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾਤਕੂਆਂ ਅਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗਰੁਪ ਦਰਮਿਆਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੀ ਇਸ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਘੜ ਲਈ ਗਈ? ਸੋ, ਹਮਲਾ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸਲ ਤੱਥ ਕਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ।

ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੀ ਐਸੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਹਮਲੇ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਸੰਘ ਦਾ ਆਮ ਕਰ ਕੇ, ਮੋਦੀ-ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ, ਐਸੇ ਕਾਂਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਲੰਮਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਮਾਰਚ 2000 ਵਿਚ ਚਿੱਠੀਸਿੰਘ ਪੁਰਾ ਕਾਂਡ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਦੀ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿਛੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਕਾਰਾ ਸੀ। ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਉਸ ਕਾਂਡ ਨੂੰ 'ਹਿੰਦੂ ਖਾਤਕੂਆਂ' ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਮੈਡੇਲਿਨ ਅਲਬਰਾਈਟ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਿ ਮਾਈਟੀ ਐਂਡ ਆਲਮਾਈਟੀ' ਦੀ ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਇਹ ਤੱਥ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)।

ਅਗਸਤ 2000 ਵਿਚ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਵੀ ਭਗਵਾਂ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਦਸੰਬਰ 2001 ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਉਪਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲਾ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ

ਹੋਇਆ। 2002 ਦਾ ਗੋਧਰਾ ਅੱਗਜ਼ਨੀ ਕਾਂਡ ਵੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ। ਉਸੇ ਸਾਲ 2002 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਅਕਸ਼ਰਧਾਮ ਮੰਦਰ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਵੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰ 2002 ਦੇ ਕਾਂਡਾਂ ਵਾਂਗ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰੀਆਂ ਉਪਰ ਹਾਲੀਆ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਜਰਾਤ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਵਜ਼ਨ ਹੈ। 2002 ਵਿਚ ਅਕਸ਼ਰਧਾਮ ਮੰਦਰ (ਜੋ ਸਵਾਮੀਨਰੈਣ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦਾ ਮੰਦਰ ਹੈ) ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਮੋਦੀ ਵਲੋਂ ਪਟੇਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਸੂਭਾਈ ਪਟੇਲ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਸੂਭਾਈ ਦੀ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਅਣਬਣ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਮੀਨਰੈਣ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਪਟੇਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਸਿਆਸੀ ਰਸੂਖ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੋਦੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਦੀ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਟੇਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵੋਟ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਵਾਰ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਮੋਦੀ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਵੰਗਾਰ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਪਟੇਲ ਭਾਈਚਾਰਾ ਮੋਦੀ ਮਾਡਲ ਤੋਂ ਬਦਜ਼ਨ ਹੈ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵੀ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਖਿਲਾਫ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਖਿਲਾਫ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਡੇਢ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਰੋਧ ਨੇ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸੰਘ ਦੇ ਧੌਂਸਬਾਜ਼ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲਸਾਤ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਤੋਂ ਹਨ ਜੋ ਪਟੇਲ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਂਦਰ ਹਨ। ਜੇ ਸੰਘ ਸੱਤਾ ਲਈ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ 2000 ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੱਊ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਕਾਤਲ ਗਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਨਹੀਂ! ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨ ਭੜਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੀ ਹੈ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ...

ਅਮਰਨਾਥ ਗੁਫਾ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਤੋਂ 144 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਦੱਖਣੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਗਾਮ-ਅਨੰਤਨਾਗ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 12,756 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਬਰਫ਼ੀਲੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਖ਼ਾਸ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਫਾ ਹੁਨਾਲ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਬਰਫ਼ ਹੇਠ ਢਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਈ-ਜੂਨ ਵਿਚ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਪਿਘਲਦੀ ਹੈ। ਪਿਘਲ ਰਹੀ ਬਰਫ਼ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗੁਫਾ ਦੀ ਛੱਤ ਵਿਚੋਂ ਰਿਸ ਕੇ 40 ਮੀਟਰ ਉਚਾਈ ਵਾਲੀ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰ ਜੰਮ ਕੇ ਖ਼ਾਸ ਖੜ੍ਹਵੇਂ ਵਜੂਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਤਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਹਾਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਗੌਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਭੇਤ ਸਮਝਾਇਆ ਸੀ।

18ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਥਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਫਾ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇੰਨਾ ਕੁ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਾੜੀ ਚਰਵਾਹੇ ਬੂਟਾ ਮਲਿਕ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਗਈ ਜਿਥੋਂ ਇਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰਨਾਥ ਗੁਫਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ 'ਖੋਜ' ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਫਾ ਤੋਂ 14 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪਿੱਛੇ ਚੰਦਨਵਾੜੀ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਚਰਵਾਹੇ ਗੁਲਾਮ ਕਾਦਿਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁਫਾ ਦੀ 'ਖੋਜ' ਕਰ ਲਈ ਗਈ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਬਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ 'ਸਕਾਲਰ' ਡਾ. ਬੀ.ਐਨ. ਪੰਡਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ' ਹੋਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹਕੂਮਤੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਤਾਮੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਦੀ ਵੱਸੋ-ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਸਾਂਝਾਵੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਟੇਟ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਹਨ।

1990-95 ਦੌਰਾਨ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾਤਕੂਵਾਦ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਯਾਤਰਾ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ। 1996 ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾਤਕੂਆਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨਦਹਾਨੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ ਯਾਤਰਾ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ; ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਦਖ਼ਲ ਦਿੱਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਸਾਲ 242 ਯਾਤਰੀ ਮੌਸਮ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮਰ ਗਏ। ਫਿਰ 2 ਅਗਸਤ 2000 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਯਾਤਰਾ ਉਪਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਕੀਤੇ 'ਦਹਿਸ਼ਤੀ' ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਯਾਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਸਥਾਨਕ ਪਾੰਡੀਆਂ ਸਮੇਤ 89 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਵਕਤ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਂਡ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੰਤਜ਼ਾਮਾਂ ਹੇਠ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਵਧਾਉਣ-ਚਮਕਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲ ਪਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ

ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਮਲਿਕ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮਰਨਾਥ ਗੁਫਾ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਰਾਜਕੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਕੈਂਪ, ਖਾਣਾ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਖੱਚਰਾਂ, ਪਾੰਡੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕੁਲ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਬੋਰਡ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਹਕੂਮਰਾਨ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸਤਾਰਵਾਦੀ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਰਾਸ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਕੂਮਤੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤਬਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਹੁਣ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਮਹਾਂ 'ਕੌਮੀ ਮਿਸ਼ਨ' ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ 'ਸ਼ਰਧਾਲੂ' ਹੀ ਅਮਰਨਾਥ ਗੁਫਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਐਸ.ਕੇ. ਸਿਨਹਾ ਵਲੋਂ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ 'ਚ ਉਚੇਚੀ ਰੁਚੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਯਾਤਰਾ ਸਿਰਫ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, 2004 ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਵਧਾ ਕੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 26 ਮਈ 2008 ਨੂੰ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਮੌਤ ਉਦੋਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਸੌ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਕੈਂਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਆਵਾਮ ਵਲੋਂ ਇਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 370 ਤਹਿਤ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਥੋਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸਰਾਸਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਅਵਾਮੀ ਦਬਾਅ ਤਹਿਤ ਹਕੂਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਦਮ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਜੰਮੂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਟੇਟ ਦੇ ਦੇਹਰੇ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਹੈ। 2008 'ਚ ਹਿੰਦੂ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਗੰਗੋਤਰੀ' ਅਤੇ 'ਗੋਮੁਖ' ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 150 ਯਾਤਰੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਾ ਬਣੇ, ਪਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉਲਟਾ ਵਧਾਈ ਗਈ। 1989 ਵਿਚ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਤਾਦਾਦ ਸਿਰਫ 12000 ਸੀ, 2002 ਵਿਚ ਨੱਬੇ ਹਜ਼ਾਰ ਨੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਈ। 2011 ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਦਾਦ ਛੇ ਲੱਖ ਚੌਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋ ਗਈ; ਭਾਵ 11000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਾਤਰੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ।

ਸਿਆਸੀ ਮੁਫ਼ਾਦ ਹਕੂਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਉਪਰ ਵੱਡੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਹੈ, ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਤੱਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜ ਵਲੋਂ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਵ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਜੱਜ ਨੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਦਾ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਕੇ ਪੁਖ਼ਤਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਬੇਲਗਾਮ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਤਪਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਰੋਜ਼ 600 ਕਵਿੰਟਲ ਕੂੜਾ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਸਿਆਸੀ ਮੁਫ਼ਾਦਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਬੇਗਿਸ਼ਾਬਾ ਫੈਲਾਅ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਫਾ ਅੰਦਰ ਤਪਸ਼ ਵਧਣ ਨਾਲ ਭੋਲੇਨਾਥ ਦਾ ਬਰਫ਼ ਦਾ ਲਿੰਗ ਕੁਦਰਤੀ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿਘਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2007 ਵਿਚ ਇੰਤਜ਼ਾਮਾਂ ਦੀ ਦੇਖਰੇਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਬੋਰਡ ਲਈ ਉਦੋਂ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣ ਗਈ ਜਦੋਂ 'ਸ਼ਿਵ ਲਿੰਗ' ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿਘਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਬਰਫ਼ ਦਾ ਬਨਾਉਟੀ ਲਿੰਗ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ 180 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰਨਾਥ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਯਮਤ ਤੇ ਮਹਿਦੂਦ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਈ।

-ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਲੇਖ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਗਰੀਬੀ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤ, ਸਿਦਕ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰਤਾ ਤਾਜ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆਈ ਜੋ ਸੰਨ 1965 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਨਾਇਕ ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਸਮਾਂ-ਸਥਾਨ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹਨ, ਪਰ ਸਿੱਟਾ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਕਥਾਵਾਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਦੀਆਂ ਪੂਰਕ ਹੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅਮੀਰ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੀ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਰਤਾ ਹਟਵੀਂ ਇਕ ਹੋਰ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬਗਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਆਰਜ਼ੀ ਜਿਹਾ ਅੱਡਾ-ਗੱਡਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕੋਈ ਬਿਹਾਰੀ ਧੋਬੀ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਬੈਠੇ ਇਸ ਧੋਬੀ ਤੋਂ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਨੌਕਰੀ ਪੇਸ਼ਾ ਲੋਕ ਸੁਭਾ-ਸਵੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਚੰਗਾ ਰਸ ਪਾਈ ਰੱਖਦੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਧੋਬੀ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਛਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਧੋਬੀ ਨੂੰ ਜਾ ਫੜਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਭਰਾ ਹੱਥੋਂ ਨੋਟ ਫੜ ਕੇ ਉਰਾ-ਪਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬੇਧਿਆਨੀ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਛੋ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਇਕ ਖੂੰਜੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਧਰ ਉਧਰ ਹੋ ਕੇ

ਕਬੀਰ ਕਮਾਈ ਆਪਣੀ...

ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਫਰੋਲਾ ਫਰਾਲੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕੋਲ ਸੜਕ ਵਗਦੀ ਜਾਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੇ ਧੋਬੀ ਨੂੰ ਚੋਕੰਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਗਲੀ ਵਿਚ ਆਂਦਕ-ਜਾਂਦਕ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪੈਸੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਭਰਾਵਾ।

ਬੇਫਿਕਰੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਧੋਬੀ ਬੋੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਵਾਲੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਬਿਖੇਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਅਰੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਬਾਤ ਆਪ ਕੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਯਿਹ ਜੋ ਪੈਸੇ ਆਪ ਨੇ ਮੁਝੇ ਦੀਏ ਹੈ, ਯਿਹ ਮੇਰੇ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਕੀ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਅਗਰ ਕੋਈ ਉਨਾ ਕੇ ਲੇ ਭੀ ਗਯਾ, ਮੁਝੇ ਦੁਖ ਤੋਂ ਹੋਗਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਹੱਕ ਹਲਾਲ ਕੀ ਮਿਹਨਤ ਉਡ ਗਈ! ਚਲੋ, ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਮੁਝੇ ਦੇ ਹਾਥ ਦੀਏ ਹੁਏ ਹੈ, ਹਿੰਮਤ ਦੀ ਹੁਈ ਹੈ! ਮੈਂ ਤੋਂ ਔਰ ਕਮਾ ਲੂੰਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਯਿਹ ਪੈਸੇ ਜਹਾਂ, ਜਿਸ ਪਰਿਵਾਰ ਮੇਂ ਜਾਏਗੇ ਨਾ...।”

ਭਰਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਧੋਬੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਫਲਸਫਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਦੇਗ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੜੇ ਸਿਦਕ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਹੱਡ-ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਛਲ-ਕਪਟ ਨਾਲ ਲੈ ਵੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਫਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ; ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਬੋਤਾ ਗਰਕ ਕਰ ਕੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਬਣੇਗੀ।

ਭਰਾ ਦੱਸੇ ਕਿ ਉਹ ਗਜ਼ਬ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਸੁਣ ਕੇ ਸੁੰਨ ਹੋਇਆ ਖੜ੍ਹਾ ਧੋਬੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਹੀ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀ ਕਥਾ-ਵਿਖਿਆਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਕਰੇ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਖੜ੍ਹੇ-ਖੜ੍ਹੇ ਇਕ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਦਾ ਕਥਨ ਯਾਦ ਆਇਆ, “ਜਿਸ 'ਕਮਾਈ' ਉਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਪਸੀਨਾ ਨਹੀਂ ਵਗਿਆ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਫਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।”

ਡੂੰਘੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੀ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਦਿਆਂ

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਉਹ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਜੋ ਸੰਨ ਪੈਂਹਟ ਦੇ ਅੱਗਤ-ਪਿੱਛਤ ਕਿਸੇ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਈ-ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਘਰੇਲੂ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕੱਪੜਾ-ਲੱਤਾ ਲੈਣ ਭਾਈਆ ਜੀ ਅਕਸਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਨਿਬੇੜ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਸੌਂਦੇ-ਪੱਤੇ

ਭਾਈਆ ਜੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਜੀ

ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ 'ਤੇ ਝੋਲੇ ਵਗੇਰਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਨਹਿਰੇ ਪੈ ਗਏ। ਇੰਜ ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਗਏ ਹੋਏ ਉਹ ਅਕਸਰ ਸ਼ਾਮ ਪਈ ਘਰੇ ਮੁੜਦੇ, ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰ ਮੋਹਰੇ ਆ ਕੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕ ਦਮ ਭੱਜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਦੇਖ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹ ਸੂਤੇ ਗਏ। ਉਘੜ-ਦੁਘੜੀ ਜਿਹੀ ਹੋਈ ਪੱਗ, ਮਿੱਟੀ ਗਾਹੇ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਲਿਬੜੇ ਸਲੂਬੇ ਜਿਹੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ

ਘਬਰਾਇਆ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਠੰਠਬਰ ਗਏ! ਇਹ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਬਹੁਤ ਨਿਮਰ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੀ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਰੋਣ ਹਾਕੀ ਜਿਹੀ ਹੋ ਕੇ ‘ਕੀ ਹੋਇਆ... ਕੀ ਹੋਇਆ?’ ਕਰਦੀ, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਹੈਂਡਲ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਹੀ ਪਈ!

“ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ।” ਸਾਈਕਲ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਕਮੀਜ਼ ਛੰਡਕਦਿਆਂ ਭਾਈਆ ਜੀ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਧੀਰਜ ਬੰਨ੍ਹਾਈ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੁੱਤੀ ਵੀ ਗਾਇਬ ਦੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਹੱਕੇ-ਬੱਕੇ ਹੋ ਗਏ। ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਵੱਡੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਅਣਹੋਣੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਈਆ ਜੀ ਮੂੰਹੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਲੂੰ ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਡੀ ਮਾਂ ‘ਤਾਂਹ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਦਾਤੇ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਈਂ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਬਚ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੋਇਆ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੱਡੋਂ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਸਤ ਦੁਆਬਾ ਨਹਿਰ ਕੰਢੇ 6-7 ਮੀਲ ਸਫਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਸਵਾਜ਼ ਪੁਰ ਦੇ ਜਿਸ ਪੁਲ ਤੋਂ ਨਹਿਰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਰਾਹ ਪੈਣਾ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪੁਲ 'ਤੇ ਹੈਂਡ-ਵਰਕਸ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਖੱਬੇ-ਸੱਜੇ ਰਜਬਾਹੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਨਹਿਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੁਲ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਰੋਕਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਰਿਤਕ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ‘ਝਲਾਰ’ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਥੇ ਫੁੱਲ-ਬੂਟੇ ਲਗਾ ਕੇ ਉਹ ਥਾਂ ਖੂਬ ਸਜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਉਤਰਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀ ਉਤਰ ਕੇ ਰਾਹੀਂ-ਮੁਸਾਫਿਰ ਜਾਂ ਪੱਠੇ-ਦੱਬੇ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਵੀ ਉਥੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਉਤਰੇ,

ਪਰ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤਿਲਕਣ ਕਰ ਕੇ ਧੜੰਮ ਨਹਿਰ ‘ਚ ਡਿਗ ਪਏ।

ਪੁਲ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵੀ ਅੱਠ-ਦਸ ਫੁੱਟ ਅਤੇ ਵਹਾਅ ਵੀ ਤੇਜ਼। ਉਭਤਵਾਹੇ ਡਿਗਣ ਕਰ ਕੇ ਗੋਤੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਆ ਗਏ, ਪਰ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਉਥੋਂ ਲੰਘਦੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਫਟਾ ਫਟ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਭਾਈਆ ਜੀ ਵੱਲ ਫਰਾਹੀ ਜਿਹਦੇ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ।

ਸਾਰਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸੁਣ ਕੇ ਜਦੋਂ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਟੂਆ ਤੋਂ ਜੁੱਤੀ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਡਿਗ ਪਏ, ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਜਾਣ ਦਾ ਝੋਰਾ ਖਾਣ ਲੱਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ-ਸੱਠ ਰੁਪਏ ਵੀ ਅੱਜ ਦੇ ਅੱਠ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਬੀਬੀ ਜੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਖਰਚਾ ਕਿਥੋਂ ਕਰਨੋਂ, ਤਦ ਭਾਈਆ ਜੀ ਬੜੇ ਠਰੰਠ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਪੈਸੇ ‘ਸਾਡੇ ਹੀ’ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਅਵੱਸ਼ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ ਪੈਸਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਰਦੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਨਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ! ਤੇਰਾ ਬਟੂਆ ਕਿੱਥੇ ਲੱਭਣੈਂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ? ਤਦ ਭਾਈਆ ਜੀ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ,

ਕਬੀਰ ਕਮਾਈ ਆਪਣੀ

ਬਿਰਥੀ ਕਦੇ ਨਾ ਜਾਏ।

ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਟੱਪ ਜਾਏ

ਫਿਰ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਆਏ।

(ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਲੋਕ ਨਹੀਂ)

ਦਸ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਨਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲੱਥੇ ਤੋਂ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਵਾਜ਼ ਪੁਰ ਦੇ ਪੁਲ ਉਤੇ। ਹੈਂਡ ਉਤੇ ਡਿਊਟੀ ਕਰਦੇ ਪਨਸਾਲੀਏ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਆਪਣਾ ਬਟੂਆ ਡਿਗਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਆਏ ਸਨ।

“ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਹੀ ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਐ...” ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਬੋਲਦਿਆਂ ਪਨਸਾਲੀਆ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਭਿੰਜੇ ਬਟੂਏ ਵਿਚੋਂ ਨੋਟ ਕੱਢ ਕੇ ਪੁਰਾਣੀ ਅਖਬਾਰ ਉਤੇ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਇਮਾਨਦਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈਆ ਜੀ ‘ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ’ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਜੇਤੂ ਖਿਡਾਰੀ ਵਾਂਗ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਘਰੇ ਆ ਗਏ।

ਅਪਾਹਜ ਆਸ਼ਰਮ ਸਰਾਭਾ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਭਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਰਾਭਾ ਨੇੜੇ ਬਣੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਅਪਾਹਜ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਅੱਥਰੂ ਕਿਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਜਿਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਦੁੱਖ ਦੇਖ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖਿਆਰਿਆਂ ਦਾ, ਹੰਝੂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੇ ਚੋ ਜਾਂਦੇ। ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਤੇ, ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਵੀ ਮੋਮ ਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ ਦੇ ਕਰੀਬ

ਨਾਂ ਜਾਂ ਘਰ-ਬਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ, ਮਲ-ਮੂਤਰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਲਾਵਾਰਸ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਸੁਭਾਸ਼ 23 ਜਨਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਜੋ ਇਲਾਜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਏ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਟੈਂਪੂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਘਰ-ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਕਮਰਾ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਕਮਾਉਂਦਾ, ਉਹ ਖਾ-ਪੀ ਲੈਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਨੋਂ ਲੱਤਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨੋਂ ਹਟ ਗਈਆਂ। ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਦਿਵਾ ਕੇ 13 ਫਰਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਛੱਡ ਗਏ। ਕੋਈ 3 ਹਫ਼ਤੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਏ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦਿਮਾਗੀ ਸੰਤੁਲਨ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੱਖੋਵਾਲ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾ ਰਹੀ ਸ਼ਿਮਲਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਅਕਤੂਬਰ 2016 ਵਿਚ ਆਸ਼ਰਮ ਛੱਡ ਗਏ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਬੋਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੂੰਹੋਂ ਰਾਲਾਂ ਡਿਗਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਲ-ਮੂਤਰ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਠਿੰਡੇ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸੌਂ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਸੜਕ ਤੋਂ ਚੁਕ ਕੇ ਆਸ਼ਰਮ ਛੱਡ ਗਏ। ਹੁਣ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੀਬੀਆਂ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮੰਜਾ-ਬਿਸਤਰਾ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ, ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ, ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਹਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਮੁਫਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਹਨ, ਪਿੰਡ ਜਟਾਣਾ (ਨਜ਼ਦੀਕ ਦੋਰਾਹਾ) ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਡਾ. ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਲੁਧਿਆਣਾ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਵਿੰਡਸਰ, ਮੌਰੀਸਨ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਰੀਸਰਚ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲਗਰੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਹਨ। ਡਾ. ਮਾਂਗਟ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਫਿਰ ਕੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੜਕਾਂ ਕੰਢੇ ਪਏ ਲਾਵਾਰਸਾਂ-ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਦੇ ਮੰਜਲਾ ‘ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਅਪਾਹਜ ਆਸ਼ਰਮ’ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ।

ਆਸ਼ਰਮ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਹਨ- ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀਆਂ ਅਤੇ

ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕੇ।

ਡਾ. ਮਾਂਗਟ ਅੱਜ ਕੱਲ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕੋਲਗਰੀ, ਕੈਨੇਡਾ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੋਨ: 403-401-8787 ਈ-ਮੇਲ nsmangat14@hotmail.com ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੈਬਸਾਈਟ apahajashram.org ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੁਭਾਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ

ਫੋਨ: 91-99145-63300

ਲੋੜਵੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 15-16 ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਹੋਸ਼-ਹਵਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਆ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸੋਧ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਮਲ-ਮੂਤਰ ਆਦਿ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਲਾਵਾਰਸ ਅਤੇ ਬੇਘਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨ ਥੱਲੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬਦਬੂ ਮਾਰਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ ਚੁਕ ਕੇ ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਫਤ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ

ਸਿਆਟਲ 'ਚ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿੱਖ ਚੇਤਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰਹੀ ਸਫਲ

ਸਿਆਟਲ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੇ ਲੰਘੀ 15 ਤੋਂ 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਈ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਚੇਤਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਟੇਟਾਂ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖ

ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਚਲੰਤ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਸਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ।

ਕੌਰ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ ਮੁਗਧ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਡਾ. ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ, ਸ. ਪੁਰੇਵਾਲ ਨੇ ਸਿੱਖ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਵੇਂ ਦਿਨ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਥਾਵਾਚਕ ਸ਼ਿਵਤੋਗ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਤਰਾਖੰਡ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾਰਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਲ ਏ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਰੀ, ਰੇਡੀਓ 'ਵਾਇਸ ਆਫ ਖਾਲਸਾ' ਦੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, 'ਟਾਕਿੰਗ ਪੰਜਾਬ' ਦੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਸੈਨਪੁਰ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ, ਰੇਡੀਓ ਹੋਸਟ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਡਾ.

ਲਿਆ ਗਿਆ। ਤੀਜੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ, ਚੌਥੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਡੇਰਾਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵੀ ਛੇਤਛਾਤ ਨੂੰ ਹਰਗਿਜ਼ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਮਤੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਅਰੰਭਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖ ਨੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਰਲ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਦਵਾਨ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਕੈਂਟ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਚਾ ਮਾਰਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਇਕੱਠਾਂ

ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਟਾਈਗਰ ਜਥੇ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰਭਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਚੇ 'ਖਬਰਦਾਰ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਧੇਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜਸਵੀਰ

ਪਹਿਚਾਣ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਣ, ਪ੍ਰਭਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਥਕ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ, ਸ. ਸੱਧੇਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਖਾ ਰਹੇ ਡੇਰਾਵਾਦ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ ਲੈਬਰੇਪ, ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ, ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਸਿਆਟਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕਾਕਾ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਗੀਰਥ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਿਆਟਲ ਵਾਲਾ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਾ ਦੋਵੇਂ ਦਿਨ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।

ਸਮਾਪਤੀ ਮੌਕੇ ਜੁੜੇ ਇਕੱਠ ਨੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਦਿਆਂ ਪੰਜ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ। ਪਹਿਲੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੁਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੂਜੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਤੱਤ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਡਟ ਕੇ ਖਲੋਣ ਦਾ ਅਹਿਦ

ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਇਨਾਮ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰੀ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਮਿਲੇਗਾ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧ ਸਬੰਧੀ ਹਦਾਈ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼. ਨੂੰ ਪੋਸਟਲ ਜਾਂ ਈ-ਬੈਲਟ ਰਾਹੀਂ ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

Income Tax Preparation

By Certified Public Accountant

ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕਮ ਟੈਕਸ ਤੇ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਦਾ ਦਫਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਹੀ ਰਾਹੁਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ।

Free Consultancy ♦ Best Services ♦ Best Prices

Experience and Specialty

Corporate Tax	Accounting	Auto
Personal Income Tax	Bookkeeping	Home
Financial Statement Audit	Payroll Services	Life
New Business Setup	Immigration Forms	Business
Year Round Service		Worker Comp.

Insurance

Get the most from your tax return!

Rahul Singh, CPA

ਪਰਸਨਲ ਟੈਕਸ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਟੈਕਸ, ਆਡਿਟ, ਬੁੱਕ ਕੀਪਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

718-850-0040 Cell: 917-622-1354 (Rahul) Cell: 917-650-7989 (Rehan)
11805 Atlantic Ave, Richmond Hill NY 11418 Email: sendtocpa@gmail.com

Michigan Truck Driving School

6405 Middlebelt Road, Romulus, MI 48174

ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਨਵਾਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

***ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ**
***3-4 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ**

Raj Jamarai Cell: 734-644-1010 Office: 734-747-4298

TRUCK STOP 40

SAYRE, OK 73662

ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਕੈਨਿਕ ਅਤੇ ਮਕੈਨਿਕ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ: 832-512-7172
580-447-9366

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂ ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਮਰਹੂਮ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂ ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਖੇ ਲੰਬੀ 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਡਾ. ਔਲਖ ਦੀਆਂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਜਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਨੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਨਿੱਘੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਡਾ. ਔਲਖ ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਹਾਲ 'ਚ ਲਾਈ ਗਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਔਲਖ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਪਿਛੋਂ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਸਨ।

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੂਧਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਬਾਵਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਤੇ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੜੋਚ, ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਸ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਬਿਲਡਿੰਗ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਪਲ, ਇਲੈਕਸ਼ਨ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਬਾਵਾ

ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਹੋਈ। ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਧ ਲੋਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 24 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਟੱਪ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਜਾਇੰਟ ਲਈ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਭਾਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 24.1 ਕਰੋੜ ਸੀ ਜਦਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 24 ਕਰੋੜ ਹੈ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਉਸ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਹਨ, ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਦਰਜਾਬੰਦੀ 'ਚ ਸਿਖਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਉਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ।

‘ਦਿ ਨੈਕਸਟ ਵੈੱਬ’ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਫੇਸਬੁੱਕ ਨੇ ਸਾਲ 2017 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਵੇਂ ਅੰਕੜੇ ਇਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ ਦੁਗਣੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 27 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ 5 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਾ ਪੁੱਜੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਸੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 12 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ 2.6 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੰਨੀ ਵੱਡੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ 'ਚੋਂ 19 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਰਤਦੇ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 73 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ ਜਦਕਿ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਔਸਤ 42 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੁਰਸ਼ (ਤਿੰਨ ਚੌਥਾਈ) ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ 'ਚੋਂ 54 ਫੀਸਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫੇਸਬੁੱਕ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚੋਂ 50 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਉਮਰ 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂ.ਕੇ. ਪਰਵਾਸ ਪੱਖੋਂ ਪਸੰਦੀਦਾ ਮੁਲਕ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਵਿਦੇਸ਼ ਉਡਾਰੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂ.ਕੇ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਸੰਦੀਦਾ ਪਰਵਾਸ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਯੂ. ਐਨ. ਪਰਵਾਸ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ‘ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਗਲੋਬਲ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪੋਟੈਂਸ਼ਲ 2010-15’ ਵਿਚ ਸਾਲ 2010 ਤੋਂ 2015 ਦੌਰਾਨ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਬਾਰੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 1.3 ਫੀਸਦੀ ਬਾਲਗ ਜਾਂ 6.6 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਸੰਦੀਦਾ ਜਗ੍ਹਾ ਅਮਰੀਕਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਅਦ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ, ਫਰਾਂਸ, ਕੈਨੇਡਾ, ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੇ ਲੋਕ ਮਹਿਜ਼ 20 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ ਨਾਇਜੀਰੀਆ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ, ਕਾਂਗੋ, ਸੂਡਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਤੇ ਚੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ 48 ਲੱਖ ਬਾਲਗ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। 35 ਲੱਖ ਲੋਕ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ 13 ਲੱਖ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਇਜੀਰੀਆ ਵਿਚ 51 ਲੱਖ ਲੋਕ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਕਾਂਗੋ ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 41 ਲੱਖ ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੀਨ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ 27-27 ਲੱਖ ਹੈ। ਆਈ.ਓ.ਐਮ. ਦੇ ਗਲੋਬਲ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਡੇਟਾ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 2.30 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪਰਵਾਸ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਰੇਡੀਓ ‘ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ’ ਦਾ ‘ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ’ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ (ਬਿਊਰੋ): ਰੇਡੀਓ ‘ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ’ ਅਤੇ ਸੋਢੀ ਯੂ ਐਸ ਏ ਇੱਕ ਵਲੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਥੇ ਮੈਡਮ ਵਾਕਰ ਹਾਲ 'ਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ‘ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ’ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ-ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਫਲ ਰਿਹਾ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਓਹਾਇਓ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਨਿੱਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲੀਆ ਨੇ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ‘ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਹਰ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਕੁੜੀ, ਹਰ ਕੁੜੀ ਨਾ ਮਿਲੇ

ਰੈਪ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਧੁਨ ‘ਤੇ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਐਮ.ਐਚ. 1 ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਜੇਤੂ ਰੁਪਿੰਦਰ ਹਾਂਡਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਟ, ਸਿਰ ‘ਤੇ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਢੋਲ ਦੇ ਡਰੋ ‘ਤੇ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ। ਗੀਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹਾਂਡਾ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਲੰਬੀ ਹੋਕ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਗੀਤ ‘ਅੱਜ ਨੱਚਣਾ’, ‘ਘੋਟ ਸਰਦਾਰ ਮੇਰਾ’ ਤੇ ‘ਸੂਹੇ ਚੀਰੇ ਵਾਲਿਆ’ ਗਾਇਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ‘ਤੇ ਗੀਤ ‘ਤੂੰ ਸੂਟ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ, ਨਾ ਪਾਇਆ ਕਰ ਜੀਨ ਕੁੜੀਏ’ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੁਪਿੰਦਰ

ਰੁਪਿੰਦਰ ਹਾਂਡਾ

ਸ਼ੈਰੀ ਮਾਨ

ਜੈਸਮੀਨ ਸੈਂਡਲਸ

ਸਰਦਾਰ ਕੁੜੀਏ’, ‘ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਨੱਚਦੀ’ ਅਤੇ ‘ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਯਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਮਾਣ ਬਤਾ’ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ੋਅਰੇ ਸੁਣਾਇਰੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ।

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਵਾਰੀ ਆਈ ਪੌਪ ਗਾਇਕਾ ਜੈਸਮੀਨ ਸੈਂਡਲਸ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਹਾਂਡਾ ਤੇ ਸ਼ੈਰੀ ਮਾਨ ਦੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜਾ ਸ਼ੋਅ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਸ਼ਿਕਾਰੋਂ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਉਥੇ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਕ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਸੀ।

ਜੈਸਮੀਨ ਸੈਂਡਲਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੌਪ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਸਟਾਈਲ ਵਿਚ ‘ਲੱਡੂ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ’, ‘ਭਾਵੇਂ ਹੁਸਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਉ’, ‘ਇਕ ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਕਾਸ਼ਨੀ’, ‘ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਮੂੰਦਰਾਂ’, ‘ਤੂੰ ਵੀ ਜੱਟਾ ਬੰਬ ਵੇ’, ‘ਦਿਲ ਹੁਆ ਬੇਸ਼ਰਮ, ਬੇਬੀ ਬੇਸ਼ਰਮ, ਕਰਨੇ ਲਗਾ ਬਦਮਾਸ਼ੀਆਂ’ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਕਿੱਕ’ ਦਾ ਹਿੱਟ ਗੀਤ ‘ਜੇ ਯਾਰ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂ’ ਆਦਿ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਂਜ਼ ਹੋਰਨਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕਿ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਉਹਦੇ ਸੁਦਾਈ ਕਿਉਂ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ? ਜਿਥੇ ਜੈਸਮੀਨ ਸੈਂਡਲਸ ਨੇ ਸੀ.ਡੀ. ‘ਤੇ

ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬਣੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਕੁੜੀਏ’, ‘ਥਰ ਥਰ ਕੰਬਦੇ ਜੱਟੀ ਤੋਂ’, ‘ਥਾਂ ਥਾਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਸਰਦਾਰ ਦੀਆਂ’, ‘ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੋਤੇ ਮਾਰਦਾ’ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ।

ਸ਼ੈਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਉਦੋਂ ਜਿੱਤ ਲਏ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਗੀਤ ‘ਆਟੇ ਦੀ ਚਿਤੀ’ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਲਈ ਗੀਤ ‘ਦਿਨ ਢਲਦੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਜਦ ਆਵਾਂ ਮੈਂ’, ਖੰਭ ਸੋਚ ਦੇ ਲਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਉਡ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ’ ਗਾਇਆ। ਸ਼ੈਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਕਬੂਲ ਗੀਤ ‘ਯਾਰ ਅਣਮੁੱਲੇ’, ‘ਮੇਰੇ ਵਾਲੇ’, ‘ਲਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਪੈਗ ਬੱਲੀਏ’, ‘ਤੇਰੇ ਟਿੱਲੇ ਤੋਂ’ ਅਤੇ ‘ਹੋਸਟਲ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ’ ਗਾ ਕੇ ਮੰਡੀਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਏ। ਟਰੱਕਰ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ‘ਯਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਢਾਣੀ’ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵੀ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਇੰਡੀਆਨਾ, ਓਹਾਇਓ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸਰੋਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਜੈ ਗਰੇਵਾਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਤ, ਹਮੀ ਦਿਉਲ,

ਰਾਣਾ ਸੇਖੋਂ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਅਮਰੀਕ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਮੇਜਰ ਗਰੇਵਾਲ (ਗਰੇਵਾਲ ਆਟੋ), ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਥਾਨ, ਬੈਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸਲ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਰੰਧਾਵਾ (ਓ ਕੇ ਕੇ ਜੇ ਆਈ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ) ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮਰੀਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਭਰਵੀਂ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਰਸ਼ਨ ਬਸਰਾਓ, ਬੈਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸਲ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ (ਜੀਤਾ) ਬੈਂਸ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ‘ਚ ਰੇਡੀਓ ‘ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ’ ਵਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰੇਡੀਓ ‘ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ’ 24 ਘੰਟੇ, 7 ਦਿਨ ਸ਼ਿਕਾਰੋਂ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰੇਡੀਓ ਸਬੰਧੀ ਸਰਵਣ ਟਿਵਾਣਾ ਨਾਲ ਫੋਨ: 219-670-4579 ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬਸਰਾਓ ਨਾਲ ਫੋਨ: 815-557-4991 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਤਲੇਆਮ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਲਾਂਭੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੀੜਤਾਂ 'ਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਪੀੜਤਾਂ ਤੇ ਗਵਾਹ ਬੀਬੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਲੈਣ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੀਬੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਵੱਲ ਪਿਛਲੇ 32 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਕਤਵਰ ਤੇ ‘ਸਿਆਸੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ’ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੀੜਤਾਂ ਨੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਹਰ ਪਾਸਿਉਂ ਹਾਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ‘ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਆਸ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬੀਏ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ 'ਬਾਬੇ-ਪੋਤੇ ਦਾ ਕਮਾਲ'

ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬੀਏ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਰਦੇਸਾਂ ਤੱਕ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਰੱਬ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਹਿ ਲਓ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮੱਲਾਂ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ-ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਗੱਭਰੂ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਾਣੀ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਖੇਡ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬੜਾ ਨਾਂ ਕਮਾਇਐ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੇ। ਜਿਥੇ ਇਸ

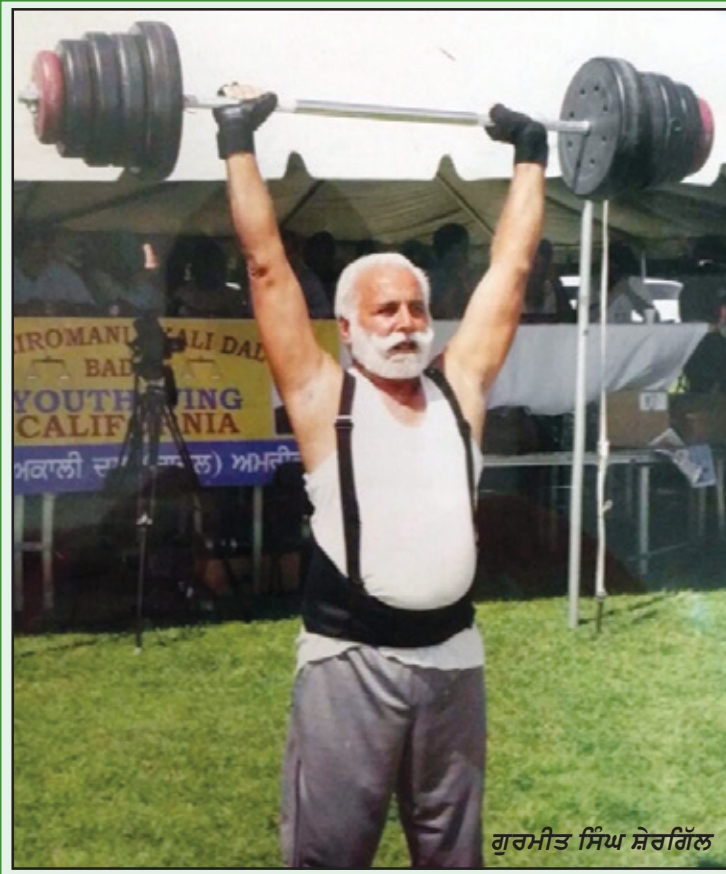

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ
ਫੋਨ: 917-375-6395

ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਉਥੇ ਬਾਬੇ ਵੀ ਪਿਛੇ ਨਾ ਰਹੇ। ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ੌਕ ਪਾਲਿਆ ਤੇ ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਵਰਗੇ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਜਾਨ ਤੋੜ ਕੇ ਵਰਜਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਚਮਕਾਇਆ। ਖੁਰਾਕ ਵੀ ਕੋਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਾਲਾ ਸਾਦਾ ਖਾਣਾ। ਦੁੱਧ, ਘਿਓ, ਦਾਲ, ਸਬਜ਼ੀ ਤੇ ਹਫਤੇ 'ਚ ਦੋ ਕੁ ਵਾਰ ਮੀਟ।

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲ ਭਾਰ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਈ। 2008 'ਚ 66 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਉਹਨੇ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ 2016 ਤੱਕ 74 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋਰ ਵੀਖਾਏ। ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬਾਬੇ ਹਾਲੇ ਕਾਇਮ ਨੇ। ਖਾਧੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਖੁਰਾਕਾਂ ਦਾ ਕਮਾਲ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੈ ਹੀ ਸੀ, ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਉਹਨੂੰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਆ ਕੇ ਪਿਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਖੇਡ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ

ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਨੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੋਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਿੱਟ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਏ ਜੀਤੇ (ਇੰਦਰਜੀਤ ਨਾਗਰਾ) ਵਲੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਟੀਮ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਮ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ। ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜੀਤਾ ਆਪ

ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਦਾ ਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਉਂਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਬਾਬੇ ਖੁਸ਼ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਖੁਸ਼। ਬਾਬੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਦੌਤਾਕ ਦੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵੇਖ ਚੁਕਾ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨੀ-ਇਤਿਹਾਸ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਰੁਸਤਮ-ਏ-ਹਿੰਦ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ (ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਸਤਾਦ), ਪ੍ਰਿੰ.

ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ, ਪੀ ਆਰ ਸੋਧੀ (ਭਾਰਤੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦਾ ਕੋਚ), ਸੰਨੀ ਗਿੱਲ, ਜਰਨੈਲ ਜੈਲਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦੇਵ, ਗਿਆਨ, ਘੋਲਾ, ਸੰਤੋਖ ਬਿੱਲਾ, ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਹਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਅਮਨਦੀਪ ਵਿੱਕੀ, ਅਲੀ ਸੋਧੀ, ਮਨਦੀਪ ਸੋਧੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਤਕੜੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹੋਏ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਥੋਂ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਕੁਸ਼ਤੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਖੁੰਢੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੂਨ ਨੇ ਉਬਾਲੇ ਖਾਧੇ ਤੇ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਭ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਬਣਿਆ।

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੋਤਾ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਵਾਲ ਰਾਣੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਦਾ ਉਹ ਵਧੀਆ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਹਾਲੇ ਬਹੁਤ ਆਸਾਂ ਨੇ। ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੋਤੇ ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 1998 'ਚ ਮੰਨਣਗੇ ਤੋਂ ਬਾਲ ਕੇਸਰੀ (ਔਡਰ-14) ਗੁਰਜ਼ ਜਿੱਤੀ। ਤੀਜਾ ਪੋਤਾ ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਵਧੀਆ ਘੁਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੁੰਡਾ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਅਤੇ ਕੋਚ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਚਲਦਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਸਿਮਰਨ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਉਹ ਤਕੜਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਹਰ ਖਾਹਿਸ਼ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਵਾਨ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਛਿੱਤ੍ਰ ਹੁੰਦੀ, ਪੋਤੇ ਨੂੰ ਉਥੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਛਿੱਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਪਹਾੜਾਂ ਤੱਕ ਘੁੰਮ ਆਇਆ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਤੇ ਚੰਗੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵਕਤ ਬੋਟੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਕੋਲ ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਤਕੜਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰਾ ਜੋਰ ਹੁਣ ਪੋਤੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਐ।

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋਡ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੋ, ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਇਗੀ ਪਾਓ।

*ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ *ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ

Rates as low as 2.0%

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਪਾਲ ਫੋਨ 1-800-705-3863

Transportation Funding Group, Inc. Minneapolis, MN 55426

Trucking Companies-Improve Your Cash Flow

*Low Rates *One-Time Discounts *No Minimums

Call Paul at 1-800-705-3863

www.Transportationfunding.com

ਗਾਂ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕ੍ਰਿਸਮਾ

ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਿਆ

ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ

ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ 'ਦਿ ਆਰਗਿਊਮੈਂਟੇਟਿਵ ਇੰਡੀਅਨ' ਡੱਕ ਲਈ ਹੈ। ਕਾਰਨ? ਫਿਲਮ ਵਿਚ 'ਗਾਂ', 'ਗੁਜਰਾਤ', 'ਹਿੰਦੂ ਇੰਡੀਆ' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੂਤਵ' ਸ਼ਬਦ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੁਮਨ ਘੋਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਥਾਂ ਇਹ ਚਾਰੇ ਸ਼ਬਦ- ਗਾਂ, ਗੁਜਰਾਤ, ਹਿੰਦੂ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵ, ਆਏ ਹਨ, ਉਸ ਥਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਫਿਲਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸੈਂਸਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ

ਆਮਨਾ ਕੌਰ

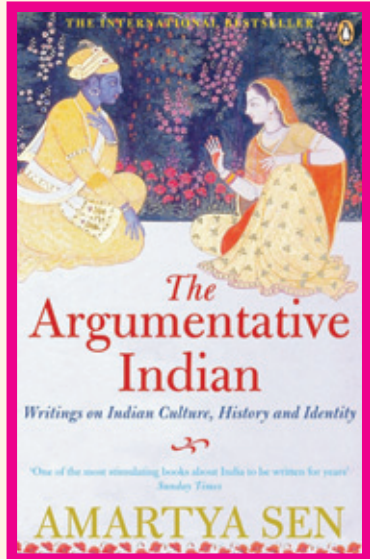
ਲਾਈ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਕਾਰਨ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਆਰਗਿਊਮੈਂਟੇਟਿਵ ਇੰਡੀਅਨ' ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਬੇਯਕੀਨੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵੇਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਉਂਜ, ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਕਿਉਂ ਹਨ।

ਸੁਮਨ ਘੋਸ਼ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ ਅਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਕੌਸ਼ਿਕ ਬਾਸੂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਗੁਫਤਾਰੂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੀ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਫਿਕਰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਗਲ ਘੁੰਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਸੁਮਨ ਘੋਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਮਾਨਾ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬਣੀ ਹੈ, ਅਖੌਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਾਦਰੀ

ਵਿਚ ਮੁਹੰਮਦ ਅਖਲਾਕ ਨੂੰ ਭੀੜ ਵੱਲੋਂ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੱਖਾ ਰੋਸ ਜਾਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਰੋਸ ਵਿਚ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਨਿੱਗਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਪੰਜ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਸਾਹਿਤਕ ਅਕਾਦਮੀ ਇਨਾਮ ਵਾਪਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਇਨਾਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵੀ

ਅਮਰਤਿਆ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੋਖੀ ਗਿਣਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਲਹਿਰ ਉਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਡੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਦਰਅਸਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਲਾਹਾ ਇਹ ਤਾਕਤਾਂ ਲੈ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੀ।

ਫਿਲਮ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪਹਿਲਾਜ਼ ਨਿਹਲਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਪੱਖੀ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਰੇਆਮ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਨੋਸ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਦੇ ਸਾਰ ਹੋਛੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਸੁਮਨ ਘੋਸ਼ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਾਰਦਿਆਂ ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਵਸਦੇ ਉਘੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਆਨੰਦ ਪਟਵਰਧਨ ਦੀ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ 'ਰਾਮ ਕੇ ਨਾਮ' ਦੀ ਰੋਕ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦਿਖਾਉਣੀ ਪਈ।

ਉਘੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸ਼ਾਮ ਬੈਨੇਗਲ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਰੋਮਿਲਾ ਥਾਪਰ ਤੇ ਇਰਫਾਨ ਹਬੀਬ, ਉਘੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸ਼ੋਭਾ ਡੇਅ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬੋਧਣ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧਾ ਝਾਕਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ (3 ਨਵੰਬਰ 1933) ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਮੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ ਨੂੰ ਸਾਲ 1998 ਲਈ ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮ (ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਲਈ) ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਰਤਨ' ਨਾਲ ਵੀ ਨਵਾਜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 'ਵਿਦਵਾਨਾਂ' ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲੰਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ 2014 ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 29 ਜੁਲਾਈ 2017 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-283

ਬਚਪਨ ਵਾਲੇ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਕਿਆ ਬਾਤਾਂ ਨੇ, ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਜਾਪਦੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਤਾਂ ਨੇ। ਨਾ ਮਨ ਮੈਲਾ ਨਾ ਹੀ ਖਾਵੇ ਫਿਕਰ ਕੋਈ, ਤਾਲ ਸਵੱਲੀ ਦੀਆਂ ਇਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-281

ਬਾਬਾ ਆਖੇ ਆ ਓਏ ਸ਼ੇਰਾ! ਲਿਖਣਾ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਸਿਖਾਵਾਂ। ਕਿੱਦਾਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਕਿੱਦਾਂ ਗੁੜ੍ਹੀਏ ਗੁਰ ਤੇਰੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪਾਵਾਂ। ਗਿਆਨਵਾਨ ਸੱਚਾ ਇਨਸਾਨ ਬਣੇ ਤੂੰ ਸਦਾ ਰੱਬ ਤੋਂ ਮੰਗਾਂ ਦੁਆਵਾਂ। ਦੀਨ ਦੁਖੀ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਵੇਂ ਕਦੇ ਨਾ ਵੱਗਣ ਫਿਰ ਤੱਤੀਆਂ ਵਾਵਾਂ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ, ਸੈਨ ਹੋਜੇ

ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੌਤੇ ਤਾਈਂ ਦਾਦਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾਵੇ। ਪੈਂਤੀ ਪਿੱਛੇ ਭੁਲਾਵੇਂ ਅੱਖਰ ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਲਾਉਣ ਸਿਖਾਵੇ। ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਰੀਸ ਕੋਈ ਨਾ ਲੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਿੱਖ ਲੋ ਚਾਹੇ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ ਲੈ ਬਾਬਾ ਪੌਤੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵੇ ਵਾਰ ਵਾਰ। ਕਲਯੁਗ ਦੇ ਵਿਚ ਭੁਲ ਨਾ ਜਾਵੀਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ। ਨਾਲ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁੜ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੇ ਵਧੀਆ ਸੰਸਕਾਰ।

-ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਜੇ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਹੈ ਝੋਲਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ

ਗੁਰੂਆਂ ਸਾਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਸਿੱਖ। ਨਵੀਂ ਪੋਚ ਜੋ ਰਹੂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣੁੰਗੀ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੀ ਦਿੱਖ?

-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਮੈਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆ, ਬੈਠੇ ਕੋਲ ਧਿਆਨ ਦੇਇਓ। ਮੈਂ ਲਿਖੁੰਗਾ ਉਤਾ, ਐਤਾ, ਲਿਖਾਈ ਵੇਖ ਸਾਬਾਸੀ ਦੇਇਓ। ਰੱਬਾ ਮੇਰਿਆ ਮੇਹਰ ਕਰੀ, ਪਿਆਰ ਪਵੇ ਸਭ ਦਾ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬਾਂ। ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਲ ਖਿਤਾਬਾਂ।

-ਕੈਲਾਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਨੰਗਲ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ

ਬੱਚੇ ਉੜੇ-ਜੁੜੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਹੀ ਚੱਲੇ। ਨਾਨੇ-ਦਾਦੇ ਲਾਵਣ ਪੂਰੀ ਵਾਹ। ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਕੇ, ਪੈਂਤੀ ਲਿਖਣੀ ਦੇਣਗੇ ਸਿਖਾ। ਪੰਜ ਕੱਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪਾ ਦੇਣਗੇ ਰਾਹ।

-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਕੋਈ ਕਹੇ ਸਾਹਮੁਖੀ, ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖੀ। ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਪੀ। ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਦਾਦਾ ਪੌਤੇ ਨੂੰ ਉਤਾ ਐਤਾ ਪਿਆ ਸਿਖਾਵੇ। ਪੌਤਾ ਵੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖੀ ਜਾਵੇ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ

ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ, ਸਾਡਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵੱਸ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਚੰਡਿਆ ਬੱਚਾ ਪੌਤੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਡੰਡੇ ਤੀਕ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਅਮਲ ਵੀ ਸੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰਦਾ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਾਣਦਾ ਨਬਜ਼ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਿੱਜ ਲੋਪੋ-ਪੋਪੋ ਕਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਤਿਆਉਣਾ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਮਾਲੀ ਦੇ ਹੱਥ ਹੋਵੇ ਬਾਗ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ, ਕਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਕਰਕੇ ਵੱਡਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਉਣਾ। ਬਚਾਉਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਫਲ ਕੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਸੰਭਾਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਵੇਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ।

-ਮਨਦੀਪ ਗਿੱਲ ਧੜਾਕ

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੁਮਨ ਘੋਸ਼ ਦੀ ਨਾਬਰੀ

ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਫਿਲਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ (ਸੀ.ਬੀ.ਐਫ.ਸੀ.) ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਸੁਮਨ ਘੋਸ਼ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਆਰਗਿਊਮੈਂਟੇਟਿਵ ਇੰਡੀਅਨ' ਡੱਕ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਮਨ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਟਰੇਲਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪਹਿਲਾਜ਼ ਨਿਹਲਾਨੀ ਨੇ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਟਰੇਲਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਮਨ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉੱਤੇ ਪਾਏ ਟਰੇਲਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕੁੰਡੇ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਥੇ ਤੱਕ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਫ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਹੀ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਟਰੇਲਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਢਾਈ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਲੜਨ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਜੇ ਰਣਨੀਤਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਏ ਕਿ, ਕੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਇਕ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਲੜਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹੀ ਜਵਾਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਬਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਬਿਪਿਨ ਚੰਦਰਾ ਰਾਵਤ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਢਾਈ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਉਤੇ ਚੋਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ 1959 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ‘ਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ

ਸ਼ੇਖਰ ਗੁਪਤਾ

ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। 1962 ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਤੀਜੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂਕਿ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਮੁਹਾਜ਼ ‘ਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਬੇਹੱਦ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 60 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਲਈ ਢਾਈ ਫਰੰਟ ਵਾਲੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ, ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪੂਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਲੜਨੀਆਂ ਪਈਆਂ; ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ, ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵੀ ਹੋਏ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਠੰਢੀ ਜੰਗ ਦਾ ਦੌਰ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਾਲੀ ਸਮਰਥਾ ਵੀ ਹਾਸਲ ਲਈ ਹੈ? ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਘੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ 6 ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਨਿਰੰਤਰ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ? ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਕੀ ਸਾਡੀ ਫ਼ੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਦ ਜੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦੀ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸੋਵੀਅਤ ਬਲਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਲਾਕ ਦੀ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਲੜਾਈ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹਾਰ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਰਸਾ ਗਠਜੋੜ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਹੀ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਘੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਈਆਲ ਫਰਗੂਸਨ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਰਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਦ ਜੰਗ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਰੋਨਾਰਡ ਰੀਗਨ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੱਥ ਸੋਵੀਅਤ ਬਲਾਕ ਦੀ ਕੋਈ ਬਿਹਤਰ ਚੀਜ਼ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਬਲਾਕ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਅਰਕੋਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੀਜਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 60 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੌਮੀ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਕਸ਼ਵੱਟੀ ‘ਤੇ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਹਿਟਲਰ ਵੱਲੋਂ ਰੂਸ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਆਧੁਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਲਕ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਤਰਜੀਹਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ,

ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਨਵੀਆਂ ਸਫ਼ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਉਤੇ ਵੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਏ ਦਿਨ ਚੀਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। –ਸੰਪਾਦਕ

ਕੌਮੀ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਟਕਰਾਓ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ। ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦਿਆਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ, ਪਰ ਜੇ 1962, 1965 ਜਾਂ 1971 ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੰਗ ਲੜਨੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਫ਼ੌਜ ਇਕੋ-ਇਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜਿੱਠ ਸਕੇ।

ਸਾਡੀ ਪਿਛਲੀ ਹਰ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਨਵਾਂ ਮੁਹਾਜ਼

ਭੇਡਾਂ ਵੀ ਚੁਰਾ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਚੀਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਜੇ ਚਰਵਾਹੇ, ਹੋਰ ਉਪਰੋਕਤ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਬੋਝਾ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਜਲੂਸ ਵਿਚ

ਕੋਲ ਆਗਾਮੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚੁਣੌਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦੀ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਦੋਸਤੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਸੰਧੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਣਕਸ਼ਾਹ ਦੀ ਫ਼ੌਜ 13 ਦਿਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ (ਹੁਣ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼) ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਫ਼ੌਜੀ ਮੰਤਵ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ

ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਡਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਏ। ਜਦੋਂ 1962 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਢਾਈ ਮੁਹਾਜ਼ ‘ਤੇ ਲੜਾਈ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੀ; ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰਤਾ (ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ) ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨਣੀ ਪਈ ਸੀ (1962-63 ਵਿਚ ‘ਤੀਜੀ ਧਿਰ’ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਖ਼ਲ ਵਜੋਂ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭੁੱਟੋ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ)।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਬੋਝੀ ਜਿਹੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਇਥੇ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਨ 1962 ਦੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਢਾਈ ਫਰੰਟ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਦਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਫ਼ੌਜ ਨੀਫਾ (ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਤੋਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵੱਲ ਪਰਤ ਆਈ ਤਾਂ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਦੇ ਮੁਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਭਾਵ ਅੱਧਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਡੇ ਖ਼ਤਰੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸੰਨ 1965 ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਦਾਅ-ਪੇਚਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੂਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ 22 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਇਹ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ‘ਅਲਟੀਮੇਟਮ’ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ‘ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਚਾਰ ਚਰਵਾਹੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 59 ਯਾਕ ਤੇ 800

800 ਭੇਡਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੇਡਾਂ ‘ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ- ‘ਮੈਨੂੰ ਖਾ ਲਓ, ਪਰ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਨਾ ਕਰੋ’। ਵਧੇਰੇ ਗੰਭੀਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੀਨ ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਜੀਲਿਪ-ਲਾ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਭੇਤ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਨਰਲ ਸ਼ੇਰੂ ਤਪਾਲੀਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸਖ਼ਤ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੂਜਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਬੰਧੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਿੱਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਲਗਪਗ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਆਖਰੀ ਵੱਡੀ ਲੜਾਈ 1971 ਵਾਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੜਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਗਾਮੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ

ਸਫਲ ਹੋਈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਕਿਸਮਤ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦ ਜੰਗ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਰੋਹ ਵਧਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਲਈ ਢਾਈ ਮੁਹਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਚੀਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ-ਧਰੁਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਉਭਰੇ ਅਸਥਿਰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੀਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਰਥਿਕ ਗਲਿਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚੀਨ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਲੱਖਣ ਪਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਦੋ ਗੁਆਂਢੀ ਪਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੈ।

ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਲੀਡਰ ਨੇ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਵਾਜਪਾਈ, ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਚੀਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਿੱਟੇ ਵੀ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ

ਸਮੇਂ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਗੱਲ ਬਹੁਤੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਹਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ‘ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਿਕੋਣੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿਚ ਪਾਈ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਿਕੋਣੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 26/11 ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ਰਮ-ਅਲ-ਸ਼ੇਖ਼ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਚੀਨ, ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸੇ ਆਸਾਂ ਦਾ ਦੀਵਾ ਟਿਮਟਿਮਾਇਆ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ ਆਸ ਬੁਝ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ? ਮੇਰਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅਯੋਗ ਗਠਜੋੜ ਕਾਰਨ ਵਿਗੜੇ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਰੋਧਾਂ ਵਾਲੇ ਗਠਜੋੜ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਵੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਤੱਥ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਿਆ।

ਅੱਧਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਲੱਭਦਾ ਹੋਵੇ। ਦੂਜਾ ਅੱਧਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨੇ ਭੜਕਾਊ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਤਾਇਵਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਿਰਕਤ (ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਹੋਈ), ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਦੇ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣਾ (ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ) ਅਤੇ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਚੀਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਤਿੱਬਤ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ, ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੋਚਿਆ-ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ, ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਮਾਫਵਾਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਅੱਧਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਹੋਰ ਖੋਲ੍ਹਣ, ਦੀ ਸਿਆਣਪ ‘ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦਿਖਾਈਆਂ ਅੱਖਾਂ

ਬੀਜਿੰਗ: ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਜਾਰੀ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਰੀ ਵਿਵਾਦਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੀਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ ‘ਸਿਆਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ’ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਿੱਕਮ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਡੋਕਲਾਮ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ‘ਨਾਜਾਇਜ਼ ਦਖ਼ਲ’ ਨੂੰ ‘ਨੀਤੀ ਸੰਦ’ ਵਜੋਂ ਨਾ ਵਰਤੇ।

ਚੀਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੇਤਕੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬੀਜਿੰਗ ਸਥਿਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਲੂ ਕਾਂਗ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਭਾਰਤੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦਸਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ

ਸਰਹੱਦ ਉਲੰਘ ਕੇ ਕੀਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਦਖ਼ਲ ਤੋਂ ਬੀਜਿੰਗ ਬੈਠੇ ਕਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਫ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਸੀ।” ਕਾਂਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੀਨ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਫ਼ਾਰਤੀ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਹੋ ਕੇ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੀਨ ਨੇ ਭੂਟਾਨ ਨੇੜੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਕੂ ‘ਤੇ ਜਾਰੀ ਇਸ ਰੇਤਕੇ ਬਾਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਫ਼ੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਬੰਦ ਕਮਰਾ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਸਬਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਟੁੱਟਣ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਲੂ ਕਾਂਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਜਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਇਸ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਤੱਥ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ’ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ

ਐਸ. ਜੈਸ਼ਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਕਮ ਵਿਚ ਡੋਕਲਾਮ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਪਣਾਇਆ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ਼ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਦੀ ਪੈਨਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ-ਭੂਟਾਨ ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਜਾਰੀ ਇਸ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਫ਼ਾਰਤੀ ਚੈਨਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੀਜਿੰਗ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੈਨਲ ਦੇ ਵੀਹ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਨੇੜਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਫਰੰਟ ਫਿਰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ ਹਨ।

ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ-ਦਰ-ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਿਚ ਛਪੇ ਮੇਰੇ ਲੇਖ ‘ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਹੇਨੂਰ’ ਦਾ ਟ੍ਰੇਲਰ’ ਬਾਰੇ ‘ਡਾਕ ਐਡਵਰ ਦੀ’ ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। 11 ਜੂਨ ਦੀ ‘ਡਾਕ’ ਵਿਚ ਲਹਿਰੇ ਗਾਏ ਦੇ ਰਤਨ ਪਾਲ ਡੂਡੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲੇਖ ‘ਤੇ ਟੀਕਾ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਬਾਰੇ ‘ਸੰਕੀਰਣ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ’ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਚਲੋ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਗਾਰਗੀ ਦਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਟ੍ਰੇਲਰ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਊ।

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 905-799-1661

ਇਤਰਾਜ਼ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦੀ ‘ਜਾਤ’ ਲਿਖਣ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁਸਤਕ ‘ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਹੇਨੂਰ’ ਵਿਚ ਗਾਰਗੀ ਬਾਰੇ 54 ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਉਲੀਕਿਆ ਹੈ ਜੋ ਗਾਰਗੀ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਟ੍ਰੇਲਰ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਹੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਸਨ। ਰਤਨ ਪਾਲ ਡੂਡੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਇਸ ਫਿਕਰੇ ‘ਜਿਵੇਂ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਏ ਤੇ ਬੋਗੇ ਨਾਰ ਦਾ ਮੇਲ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਉਵੇਂ ਬਲਵੰਤ ਬਾਣੀਏ ਤੇ ਜੀਨੀ ਨਾਰ ਦਾ ਮੇਲ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ’ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਲੇਖਕ ਨੇ ਜਾਤੀ-ਸੂਚਕ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਕੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਨਾਟਕਕਾਰ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਕ-ਮੁਸ਼ਕ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ‘ਬਾਣੀਆ’ ਕੋਈ ਜਾਤੀ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਵਣਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਵਪਾਰੀ ਬੰਦੇ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਹੋਵੇ, ‘ਬਾਣੀਆ’ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦੀ ਜਾਤੀ ‘ਅਗਰਵਾਲ’ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਬਾਣੀਆ।”

ਡੂਡੀਆਂ ਜੀ ਨੇ ਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਪਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਉਸ ਦੇ ਕਰਮ ਵੇਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਗਾਰਗੀ ਦੀ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਪਰਖੀ। ਬਕੋਲ ਡੂਡੀਆਂ ‘ਬਾਣੀਆ’ ਕੋਈ ਜਾਤੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਵੀ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਨੂੰ ਬਾਣੀਆ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਛੱਜੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੰਦਰ ਮੱਲ ਨੂੰ ਬਾਣੀਆ ਕਿਹਾ। ਛੱਜੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਏ ਤੇ ਬੋਗੇ ਨਾਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਏ ਦੀ ਆਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਵਡਿਆਈ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਬਜਾਜ਼ੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਟਵਾਈਆ ਇੰਦਰ ਮੱਲ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੁਕਾਨ ਫੂਕਣ ਤੇ ਤਟਫਟ ਜਾਨ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਸ਼ਕ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਆ!

ਪਾਠਕ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁਣਗੇ ਪਈ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਆ ਸੀ ਕੌਣ? ਕਿੱਸਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਵੀਓ ਪਾਰ ਪਿੰਡ ਸਰਸਾ ‘ਚ ਬੋਗੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਕੁਤੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਬੇਸ਼ਕ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਗਲਪ ਵਾਲਾ ਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਹੂਮ ਨਾਟਕਕਾਰ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਲੇਖ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਛਪਣ ਉਪਰੰਤ ਇਕ ਪਾਠਕ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਛਪਿਆ। ਉਸ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਆਪਣੀ ਟਿੱਪਣੀ ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਬਾਰੇ ਛਪੇ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਲਿਖਤ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਇਕ ਦਿਨ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਗਈ। ਕੁਤੀਆਂ ਇੰਦਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਜਾ ਵਤੀਆਂ। ਇੰਦਰ ਬੋਗੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਸਾਰ ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹਰੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਥਾਨ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕੁਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਥੋਲ ਸੁੱਝਾ ਅਖੇ ਇਹ ਥਾਨ ਤਾਂ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆ। ਇੰਦਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਕੁਤੀ ਕਹੇ ਤਾਂ ਅੱਗ ਵੀ ਲਾ ਦੁੰ। ਕੁਤੀਆਂ ਨੇ ਬੋਗੇ ਤੋਂ ਅਖਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਹੱਟੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਡਰਦੀਆਂ ਕੁਤੀਆਂ ਬੋਗੇ ਸਮੇਤ ਦੌੜ ਪਈਆਂ ਤੇ ਰਾਵੀ ਦੇ ਪੁਲ ‘ਤੇ ਜਾ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਇੰਦਰ ਆ ਗਿਆ। ਕੁਤੀਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਮਥੋਲ ਕੀਤਾ ਅਖੇ ਸੱਚਾ ਆਸ਼ਕ ਐ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦਰਿਆ ‘ਚ ਛਾਲ। ਇੰਦਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਬੋਗੇ ਆਖੇ ਤਾਂ ਛਾਲ ਵੀ ਮਾਰ ਦੁੰ। ਕੁਤੀਆਂ ਨੇ ਬੋਗੇ ਤੋਂ ਅਖਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ‘ਬੋਗੇ ਬੋਗੇ’ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਮਗਰੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ‘ਤੀ ਬੋਗੇ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਿਉਣਾ ਈ ਪ੍ਰਿਯ ਐ। ਦੋਹੇਂ ਰਾਵੀ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ‘ਚ ਜਾ ਮਿਲੇ। ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿੱਸੇ ਲਿਖ ਕੇ ਇੰਦਰ-ਬੋਗੇ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਬਾਣੀਏ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਬਈ ਜੇ ਆਸ਼ਕੀ ‘ਤੇ ਆ ਜਾਣ ਫੇਰ ਨੀ ਨਫਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੇਖਦੇ! ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਐ ਭਰੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ। ਦਰਿਆਦਿਲੀ ਬਿਨਾ ਦਰਿਆ ‘ਚ ਛਾਲ ਨਹੀਂ ਵੱਜਦੀ। ਡੂਡੀਆਂ ਦੱਸੇ, ਬਾਣੀਆ ਹੋਣਾ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਾਂ ਅਪਮਾਨ ਦੀ?

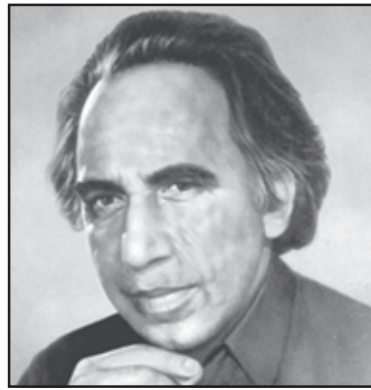
ਕਦੇ ਬਠਿੰਡੇ ਦਾ ਗੇੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖੋ ਉਥੋਂ ਦੇ ਬਾਣੀਏ ਹੁੱਥ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਬਾਣੀਏ ਹਾਂ। ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਸਾਡੇ ‘ਚੋਂ ਸੀ। ਗਾਰਗੀ ਆਪ ਵੀ ਬਠਿੰਡੇ ਦਾ ਬਾਣੀਆ ਕਹਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਗਾਰਗੀ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਇਕ ਨਾਂ ਸੀ? ਉਹਦੀ ਮਾਂ ‘ਬਲੰਤ’ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਬੰਤ ਕਹਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਬੰਤਾ। ਉਹ ਆਪ ਕਦੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਬਲਵੰਤ ਲਿਖਦਾ, ਕਦੇ ਬਲਵੰਤ ਰਾਏ, ਕਦੇ ਬਲਵੰਤ ਰਾਏ ਅਗਰਵਾਲ, ਕਦੇ ਗਰਗ ਤੇ ਕਦੇ ਗੋਰਕੀ। ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਚੈਕ ਆਉਂਦੇ।

ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, “ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨਾਟਕ ਲਿਖਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਕਈ ਬਲਵੰਤ ਸਨ-ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਚਤਰਬ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਗਾ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਕੋਈ ਨਿਵੇਕਲੀ ਚੀਜ਼ ਲਿਖਾਂਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਵੀ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਤੋਤਾ ਰਾਮ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਲੱਖੂ ਸ਼ਾਹ-ਬਸ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਨਾਂ ਜੋ ਬਲਵੰਤ ਤੋਂ ਕਈ ਸੌ ਮੀਲ ਦੂਰ ਹੋਵੇ। ਤੇ ਮੈਂ ਕੁਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਨਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ-ਮਿਸਟਰ ਗਾਰਗੀ। ਇਹ ਨਾਂ ਪਹਿਲੇ ਬਹੁਤ ਹਾਸੇ-ਹੀਣਾ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਇੰਜ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਆਖੇ ਮਾਸੀ ਚੂਨੀ ਲਾਲ ਜਾਂ ਮਿਸਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ।”

ਜਦ ਮੈਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ/ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ

ਮੈਨੂੰ ‘ਜੱਟਾ’ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ‘ਸੰਕੀਰਣ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ’ ਕਰਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀਏ ਜੱਟ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਜੱਟ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ!

ਡਾ. ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ‘ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਗਾਰਗ’ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, “ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਜੱਟ ਕਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ, ਜੇ ਭਾਪੇ ਨੂੰ ਭਾਪਾ ਕਹੇ ਤਾਂ ਨਾਰਾਜ਼। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੱਟ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਜੱਟ ਮੁਰਖ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਤੇ ਭਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਣੇ। ਹਰੀਜਨ ਨੂੰ ਹਰੀਜਨ ਕਹੀਏ, ਬਾਣੀਏ ਨੂੰ ਬਾਣੀਆ ਤੇ ਬਾਹਮਣ ਨੂੰ ਬਾਹਮਣ ਤਾਂ ਉਹ ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ।” ਡਾ. ਜੌਹਲ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜੇ ਤਕ ਇਹਦਾ ਕਾਰਨ ਸਮਝ

ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ

ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਭਾਪਾ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇ ਪਰ ਭਾਪਾ ਅਖਵਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਨੰਗ ਮਲੰਗ ਜੱਟ ਨੂੰ ਵੀ ਜੱਟ ਕਹੇ ਤਾਂ ਤਿਤ ਜਾਂਦੇ!

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੀ ਸੁਣ ਲਓ। ਨਿੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਨਿੱਕੇ ਨਾਂ ਵਾਲਾ ‘ਜਮੇਰ’ ਸੀ, ਸਕੂਲ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਨਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ‘ਪਾਗਲ’! ‘ਪਾਗਲ’ ਦੇ ਤਖੱਲਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਂ ਨਾਲ ‘ਦਰਦੀ’, ‘ਦੁਖੀਆ’ ਤੇ ‘ਕੌਮੀ’ ਤਖੱਲਸ ਲਾਉਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਤਖੱਲਸਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ‘ਚ ਉਹ ‘ਖਿਆਲੀ’ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ‘ਖਿਆਲੀ’ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਸੌਂਪ ਕੇ ਆਪ ‘ਪਾਗਲ’ ਦੀ ਪਦਵੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਈ! ਬੀ. ਏ. ਤਕ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਉਤੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ‘ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪਾਗਲ’ ਹੀ ਦਰਜ ਹੈ। ‘ਔਲਖ ਸਾਹਿਬ’ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਹਿਰੂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਮਾਨਸਾ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਡੀਨ ਬਣਿਆ।

ਜਿਸ ਫਿਕਰੇ ‘ਚੋਂ ਡੂਡੀਆਂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ

‘ਸੰਕੀਰਣ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ’ ਲੱਭਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਫਿਕਰੇ ਸਨ, “ਇੰਦਰ ਤੇ ਬੋਗੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਪੱਟੇ ਰਾਵੀ ‘ਚ ਛਾਲਾ ਮਾਰ ਗਏ ਤੇ ਆਸ਼ਕਾਂ-ਮਾਸੂਕਾਂ ‘ਚ ਨਾਂ ਲਿਖਾ ਕੇ ਅਮਰ ਹੋ ਗਏ। ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬੋਗੇ ਨਾਰ ਤੇ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਏ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਲਿਖੇ। ਗਾਰਗੀ ਤੇ ਜੀਨੀ ਇਸ਼ਕ ‘ਚ ਪੱਟੇ ਤਾਂ ਗਏ ਪਰ ਅਮਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਜੀਨੀ ਨਾਰ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਨਾਟਕਕਾਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ‘ਨੰਗੀ ਧੁੱਪ’ ਗਾਰਗੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਲਿਖਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਸਾਹਕਾਰ ਰਚਨਾ ਆਖਿਆ।”

ਗਾਰਗੀ ਨੇ ‘ਨੰਗੀ ਧੁੱਪ’ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, “ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਲਿਖਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹਾਂ, ਚੰਗੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਨਹੀਂ... ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ-ਮਨ ਦੀਆਂ ਤਪਦੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ, ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਅਚੇਤ ਦੀ ਟੱਕਰ, ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਮਹਿਬੂਬਾ ਤੀਵੀਆਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਸਿਮੇ ਚਿਤਰ, ਪਿਆਰ ਤਤਪਾਂ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀਆਂ ਚਿਣਗਾਂ... ਨੰਗੀ ਧੁੱਪ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਇਮੋਜ਼ ਨੂੰ ਲਿਸ਼ਕਾਉਣ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸੇ ਥਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ... ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਇਮੋਜ਼ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋੜਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵਾਂ ਇਮੋਜ਼ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ...ਮੇਰੇ ਪਾਤਰ ਨੰਗੇ ਹਨ, ਆਦਮ ਤੇ ਹਵਾ ਵਾਂਗ। ਇਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼। ਮੈਂ ਜਿਸ ਤੀਵੀਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਉਸ ਦੇ ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਤੇ ਨੰਗੇਜ਼ ਨੂੰ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ...ਸੱਚ ਖੁਦ ਨੰਗਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨੰਗੇ ਸੱਚ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਹਾਂ। ਨੰਗੀ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਹਾਂ। ਮਨੁੱਖ ਖੁਦ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਤੇ ਨੰਗਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਚਮੜੀ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਵਧੇਰੇ ਨਿੱਘ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਮੈਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਨਾਂ, ਅਸਲੀ ਥਾਂਵਾਂ, ਅਸਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਅਸਲੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਾਂ ਤੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਚਿਹਰੇ ਵੀ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਤੱਥ ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੱਚ ਦੱਸਣਾ ਹੈ...ਭੁੱਖੀਆਂ ਤੇ ਲੁਕੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ, ਵਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਟੂਣਾ, ਲਹੂ ਵਿਚ ਮੱਚਦੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਪ-ਹੁਦਰੇ ਅਮਲ।”

ਇਥੇ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਗਾਰਗੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮੈਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ‘ਗਾਰਗੀ ਸੈਲੀ’ ਵਰਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਗਾਰਗੀ ਦੀ ਰੂਹ ਉਲਾਂਭਾ ਨਾ ਦੇਵੇ ਬਈ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਖਸਤਾ ਕਰਾਰਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ? ਗਾਰਗੀ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਖਸਤਾ ਕਰਾਰਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਯਕੀਨ ਤਾਂ ‘ਨਿੱਮ ਦੇ ਪੱਤੇ’ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ‘ਨੰਗੀ ਧੁੱਪ’ ਤੇ ‘ਕੱਕੇ ਰੇਤੇ’ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ‘ਕਾਸ਼ਨੀ ਵਿਹੜੇ’ ਤਕ ਉਹਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ ਲਓ। ਸਮਾਂ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਗਾਰਗੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿਤਰ ‘ਨਾਟਕਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਟਕਬਾਜ਼: ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ’

ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਲੈਣੀ। ਆਪੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ਼ਕ-ਮੁਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਹਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿੱਨੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਗਿਣਾਈਆਂ ਹਨ।

ਡੂਡੀਆਂ ਜੀ ਵੀ ਗਾਰਗੀ ਦਾ ਰੇਖਾ ਚਿਤਰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ ਕਿ ਗਾਰਗੀ ਦਾ ਕੁਆਰਾ ਨਾਵਲ ‘ਕੱਕਾ ਰੱਤਾ’ ਤੇ ਨਾਟਕ ‘ਲੋਹਾ ਕੁੱਟ’ 1944 ‘ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਨੰਗੀ ਧੁੱਪ 1980, ਕਾਸ਼ਨੀ ਵਿਹੜਾ 1993 ਤੇ ਜੂਨੀ ਰੋਟੀ 1997 ਵਿਚ ਛਪੇ। ਉਸ ਨੇ 1944 ਤੋਂ 90 ਤਕ 13 ਨਾਟਕ ਤੇ 1951 ਤੋਂ 82 ਤਕ 6 ਇਕਾਂਗੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਰਚੇ। ਅਭਿਸਾਰਕਾ 1990 ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਨਾਟਕ ਐਕਟ੍ਰੈਸ 1991 ‘ਚ ਲਿਖੇ। ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਿੱਮ ਦੇ ਪੱਤੇ 1961, ਸੁਰਮੇ ਵਾਲੀ ਅੱਖ 1964, ਕੋਡੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸੱਪ 1980, ਹੁਸੀਨ ਚਿਹਰੇ 1985 ਤੇ ਸ਼ਰਬਤ ਦੀਆਂ ਘੁੱਟਾਂ 1990 ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਫਰਨਾਮਾ ‘ਪਤਾਲ ਦੀ ਧਰਤੀ’ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਭੁੱਲੇ ਬੋਰ 1958 ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਅੰਬ ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ ਵਾਲਾ ਸਾਧ 1983 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਏ। ਖੋਜ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰੰਗ ਮੰਚ 1962 ਤੇ ਲੋਕ ਨਾਟਕ 1966 ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ-ਲੋਹਾ ਕੁੱਟ, ਗੂਣੀ ਦੀ ਅੱਗ, ਸੁਲਤਾਨ ਰਜ਼ੀਆ, ਕਣਕ ਦੀ ਬੱਲੀ, ਸੌਂਕਣ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ, ਗਗਨ ਮੈਂ ਬਾਲੂ, ਐਕਟ੍ਰੈਸ, ਬਲਦੇ ਟਿੱਬੇ ਤੇ ਅਭਿਸਾਰਿਕਾ। ਇਕਾਂਗੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਹਨ-ਕੁਆਰੀ ਟੀਸੀ, ਪੱਤਣ ਦੀ ਬੇੜੀ, ਪੈਂਤੜੇਬਾਜ਼, ਦੋ ਪਾਸੇ, ਚਾਕੂ ਤੇ ਐਕਟ੍ਰੈਸ।

ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦੇ ਨਾਟਕ, ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦੇ ਇਕਾਂਗੀ ਨਾਟਕ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ 50 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਚਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਚਾਲੀ ਕੁ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਚੀਆਂ। ਮਹਾਨ ਨਾਟਕਕਾਰ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਹੋਰ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸਦਾ?

ਉਹ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ‘ਕਾਤੂਨੀ’ ਕਹਿੰਦੇ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ‘ਕੋਡੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸੱਪ’, ਧੀਰ ਨੂੰ ‘ਸੁਰਮੇ ਵਾਲੀ ਅੱਖ’, ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ‘ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਬਰਾਂਡੀ’ ਤੇ ਇਕ ਕਵੀ ਨੂੰ ‘ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ’ ਜਿਹਾ ਖਿਤਾਬ ਬਖਸ਼ਦੇ? ਫੇਰ ਭਾਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੀਆਂ ਨਾਟਕੀ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਇਸ਼ਕ-ਮੁਸ਼ਕ ਦੀ ਉਪਲਬਧੀ ਵੀ ਦੱਸੇ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜੀਨੀ ਨੂੰ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਇਸ਼ਕ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਿੰਨੇ ਕੁਤੀਆਂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਭੁੱਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਤਿੰਨੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ, ਤਿੰਨੇ ਵੇਗ-ਮੱਤੀਆਂ, ਤਿੰਨੇ ਕੋਲ-ਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ। ਮੈਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸਾਂ ਕਿ ਕਿਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਂ? ਕਿਸ ਨੂੰ ਲਾਰਾ ਲਾਵਾਂ? ਕਿਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਵਾਂ?”

ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “ਮੈਂ ਸਤੀ ਸਵਿੱਤਰੀ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੀ ਮਹਿਬੂਬਾ ਵਿਚ ਬੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਐਂਗੂਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਐ। ਜਿਵੇਂ ਸੋਨੇ ਵਿਚ ਖੋਟ। ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਜੋ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਲਿਟ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੁਲਝਾਉਂਦਾ ਰਹਾਂ।”

ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ‘ਨਾਟਕਕਾਰ ਦੀ ਨਾਟਕਬਾਜ਼ੀ’ ਦਾ ਟ੍ਰੇਲਰ ਹੀ ਸਮਝ ਲਓ!

ਪੰਜਾਬ ਸਾਰਾ ਜੀਂਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ‘ਤੇ...

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਵਟਸ ਐਪ ‘ਤੇ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਗੱਗ ਨਾਮ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਈਏ। ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਮਝੋ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੈਦਾਈ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖੁਮਾਰ ਦਾ ਉਰਦੂ ਦੀਵਾਨ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਵਾ ਕੇ ਹਟਿਆ ਹਾਂ।

ਸੁਰਜੀਤ ਗੱਗ ਕੌਣ ਹੈ? ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਸਾਰੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਏਨਾ ਕੱਝ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਗੁਰੂਪ ਵਿਚਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਾ ਜਾਣਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਜਿਸ ਲਿਖਤ ਕਾਰਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਭੇਜੋ ਜੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖਤ ਭੇਜ

ਦਿੱਤੀ, ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਵਰਗਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੀ ਘਟੀਆ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਏਨੇ ਹਲਕੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਮੈਂ ਇਥੇ ਉਦਾਹਰਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੋਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਇਸ ਲਿਖਤ ‘ਚ ਕਿਹੜਾ ਗੁਣ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਸਿਆ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ।

ਆਪਣੀ ਤੁਕਬੰਦੀ ਨੂੰ ਇਹ ਲੇਖਕ ‘ਗੱਗਬਾਣੀ’ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਖੱਲਸ ਉਸ ਨੇ ਜੱਗਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਖਬਾਰ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਧਿਰਾਂ ਗੱਗ ਦੇ ਹੱਕ

ਵਿਚ ਤੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸ਼ਾਇਰ ਐਲਾਨ ਰਹੇ ਹਨ! ਗੁਰੂਆਂ ਖਿਲਾਫ, ਧਰਮ ਖਿਲਾਫ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਉਪਦਾਗ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇ, ਕੀ ਉਹ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਸੱਚ, ਸੱਚ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਖਲੋਂਦਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੂਜੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਫਕੀਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਵੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਖਿੱਲੀ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਅਧੀਨ ਉਡਾਈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।

ਸ਼ੁਕਰ ਰੱਬ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵਕਤ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ, ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਮੁੱਠੀ ਭਰ

ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦੇਈਏ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਆਦਿਕ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਆਪਕ ਜੋਤਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਤੌਸ਼ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ। ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਆਪ ਸੰਭਾਲੇ।

ਮਾਪੇ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਹਵਾਲੇ?

ਖਬਰਾਂ, ਲੇਖਾਂ, ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੁਆਨ ਜੋੜੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਝੱਲਦੇ ਤੇ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਵਿਚ ਛੱਡ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪੱਖ ਵੱਲ ਵੀ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਮਾਪੇ ਮਿੱਠੇ ਕਿਉਂ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ? ਵਿਆਹ ਪਿੱਛੋਂ ਕੌੜੇ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਸਾਫ਼ ਹੈ, ਨੂੰਹ ਆਪਣੇ ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਨਿੱਤ ਕਲਹਿ ਕਲੇਸ਼ ਤੋਂ ਤੰਗ ਮੁੰਡਾ ਹਾਰ ਕੇ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਇਹ ਜੰਗਲੀ ਮੁਜ਼ਰਿਮਾਨਾ ਬਿਰਤੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਹੁਦਰੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵੀ ਘੜੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਣ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਸਮਾਜ-ਸੇਵਕ ਈਦੀ ਨੇ ਦਰਜਨਾਂ ਅਨਾਥ ਆਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਈਦੀ ਕੋਲ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਨੇਕ ਔਲਾਦ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਈਦੀ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਪੁਛਦੀ, “ਈਦੀ ਬਾਬਾ, ਸਾਡੇ ਲਾਇਕ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇ ਦੱਸਿਓ।”

ਈਦੀ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਦਾ, “ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਚੱਲੇ, ਹੋਰ ਕਿਸ ਦੀ ਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ?”

-ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਫੋਨ: 91-94642-51454

ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਨਿੱਕੇ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਵੱਡੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਛੋਟੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਕੰਮ ਸ਼ਾਇਦ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬਹੁਤਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਤੀਲੇ 'ਕੱਟੇ ਕਰਕੇ ਆਲ੍ਹਣਾ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਖੂਬਸੂਰਤ, ਮਹਿਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੰਧਾਂ ਪਲਸਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਇਕਸਾਰ ਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਕੰਮ ਬਿਜੜਾ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਬਰ ਛੋਟੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੇਸਬਰੀ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਟਕਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਾਪਾਨੀ ਲੋਕ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਮੜ੍ਹੀਆਂ-ਮਸਾਣਾਂ ਤੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੀ ਪੂਜਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੁਕੱਦਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹੱਥੀਂ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਜਾਪਾਨ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਬਣੀ ਬੰਜਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਹਰੇ-ਭਰੇ ਦਰਖਤ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਜਾਪਾਨੀਆਂ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ 'ਗਾਈਡ' ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਚ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਵਿਧਵਾ ਔਰਤ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤ ਲਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਦੱਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਮੀਂਹ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰ੍ਹੇਗਾ ਤੇ ਤੁਫਾਨ ਵੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਰੱਜਿਆ ਪੁੱਜਿਆ ਬੰਦਾ ਚੋਲਾਂ ਦਾ ਬੋਰਾ ਤੇ ਕੁਝ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਬਿਮਾਰ ਹੈ, ਤੂੰ ਅੱਜ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਂਗੀ, ਤੂੰ ਇਸ ਬੈਗ 'ਚੋਂ ਜਿੰਨੇ ਚਾਹੇ ਚੋਲ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈਂ। ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਂ ਤੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਕੋਲੀ ਚੋਲਾਂ ਦੀ ਤੇ ਇਕ ਮੱਛੀ ਹੀ ਲੈਣੀ ਹੈ।

ਗੁਆਂਢੀ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ, "ਪੁੱਤਰਾ! ਇਕ ਮੱਛੀ ਤੇ ਇਕ ਕੋਲੀ ਚੋਲਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਲਈ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਪਰੋਂ ਤੁਫਾਨ ਤੇ ਮੀਂਹ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਬਿਮਾਰ ਹੈ, ਫਿਰ ਕੱਲ੍ਹ ਕੀ ਖਾਓਗੇ?"

ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਜਿਸ ਨੇ ਕੱਲ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਕੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਵੇਗਾ।" ਤੇ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਬਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਬਾਲਕ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਜਾਪਾਨ ਦਾ ਸਾਸ਼ਕ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਾਪਾਨੀਆਂ ਕੋਲ ਸਬਰ ਵੀ ਹੈ, ਨਿਮਰਤਾ ਵੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਨੇ, ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਜੇ ਕੋਈ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਜਾਪਾਨੀ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਤੇ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਣੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੀੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਢਿਆਂ ਦੇ ਭੌਣ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੌਣ 'ਤੇ 'ਤਿਚੋਲੀ' ਪਾਉਣ ਦਾ ਪੁੰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਉਂ? ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ। ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਇਕ ਲੋਕ ਕਥਾ ਹੈ-ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਧੀ ਰੱਬ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਭਜਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਘੋੜੇ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕ ਗਰੀਬ ਘਰ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਬੱਚੀ ਰੱਬ ਹੋਣ ਆ ਕੇ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮੋਹਰਾਂ, ਘਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਇਸ ਗਰੀਬ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹੋਏ ਇਸ ਸਾਸ਼ਕੀ ਧੌਕੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਨਿਰਵਸਤਰ ਕਰਕੇ ਕਾਢਿਆਂ ਦੇ ਭੌਣ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਵਚਨਬੱਧ ਸੀ ਪਰ ਹਕੂਮਤੀ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਾਢਿਆਂ ਦੇ ਭੌਣ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਹੋਇਆ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਵੀ ਕਾਢਿਆਂ ਦਾ ਭੌਣ ਨਾ ਲੱਭਾ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਪਰ ਮਰ ਗਈ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪੇ ਰੱਜ ਕੇ ਦੁਖੀ ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ

ਕਾਢਿਆਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ!

ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਸਬਰ ਤੋਂ ਉਖੜ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਸਬਰੀ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਫੈਲਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਤਾਂ ਬਣ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਸੰਜਮ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਨੇ ਪਰ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਤਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੇ ਭਲੇਮਾਣਸਾਂ, ਇਮਾਨਦਾਰਾਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਨਿੱਤ ਚਾਅ ਨਾਲ ਹੈ ਪਰ ਭੁੱਬ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਕੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਨ ਗੋਡਣੀ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਕਾਹਲਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤ ਚਾਨਣੀ 'ਚ ਵੀ ਲੋਕ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਪੁਛਾਵਿਆਂ ਤੋਂ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਖਾ ਰਹੇ। ਬੱਕਰੀਆਂ ਤੇ ਮੱਝਾਂ 'ਸਭ ਕੁਝ' ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਸਮਝਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸ਼ੁੱਧ ਛੱਡਿਆ ਹੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਗਊ ਧਰਮਰਾਜ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਡਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਸਿੰਗਾਂ ਨਾਲ ਖਿੱਚਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਵੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ 'ਮਾਤਾ' ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ 'ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼' ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੱਪ ਬਰ-ਬਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਦਿੱਲੀ' ਦੇ 'ਡੰਗਿਆਂ' ਦਾ ਵਾਸ਼ਿਗਟਨ ਕੋਲ ਵੀ ਮਣਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧੋਤੀ, ਟੋਪੀ ਤੇ ਜੰਤਰੀ ਤਾਂ 'ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਕਹਿਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਬਦ ਕਿਸਮਤੀ ਦੀਆਂ ਡਾਂਗਾਂ ਖਾਣ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿ ਜੋਤਿਸ਼ ਨੇ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਵਰਕੇ ਪਾੜ ਕੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ 'ਸਕੈਨ' ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਰਾਧਾਂ 'ਚ ਖੀਰ ਤੇ ਪੰਡਿਤ-ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੱਲ ਕੋਈ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਕਿ ਖੀਰ ਵਾਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤ ਅਹਾਤਿਆਂ 'ਚ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਪ੍ਰੇਮ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਸੋਹਣੀ ਨਹੀਂ, ਮਹੀਂਵਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇ, ਪਰ 'ਚਿੱਟੇ' ਨੇ ਪੱਟ ਖਵਾਉਣ ਜੋਗੇ ਛੱਡੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਾਤ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਿਆ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਚ ਧਰਮ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਔਲਾਦ ਪਿਓ ਵੱਲ, ਪਿਓ ਪਤਨੀ ਵੱਲ, ਧੀ ਮਾਂ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਚ ਬਰਕਤਾਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋਕ ਆਸ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਭੌਣ ਹੁਣ ਕਾਢਿਆਂ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੀ ਕੀੜੀਆਂ ਕਾਢਿਆਂ ਦੇ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ 'ਬੰਦੇ ਚੰਡ ਕੇ ਰੱਖਣੇ ਪੈਣੇ ਹਨ' ਪਰ ਕੀੜੇ-ਮਕੌੜੇ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ, ਜਾਨਵਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਹਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ।

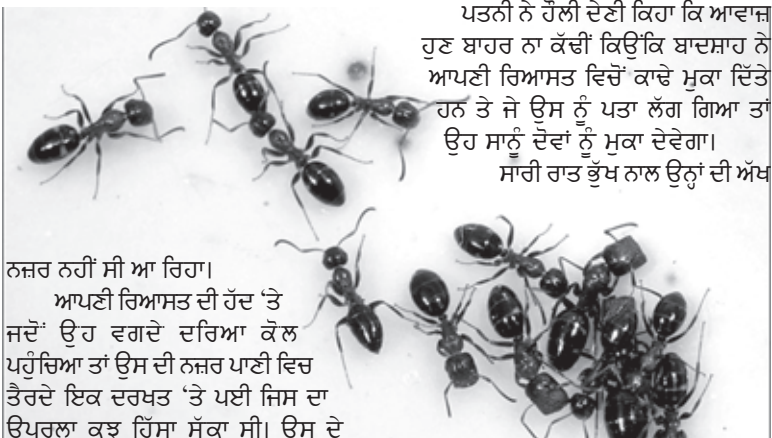
ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ।

ਕਈ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ। ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕਈ ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਕਾਰਨ 'ਕਾਲ' ਪੈ ਗਿਆ। ਬਣ-ਬੁਣ ਸਭ ਕੁਝ ਗਿੱਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਲਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਬਚਿਆ। ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਗਰੀਬ ਔਰਤ ਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟੀ ਤਾਂ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ, ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਤੂੰ ਕਿਤੇ ਸੁੱਕਾ ਬਾਲਣ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆ। ਬੰਦਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, "ਜੇ ਮੈਂ ਸੁੱਕਾ ਬਾਲਣ ਕਿਤੇ ਲੈ ਵੀ ਆਵਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਪਕਾਵੇਂਗੀ ਕੀ?" ਔਰਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਤੂੰ ਬਾਲਣ ਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਪਕਾਉਣ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੋਚਾਂਗੇ।" ਤੇ ਉਹ ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ 'ਚ ਮੁੱਕੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਜੰਗਲ ਬੋਲੇ ਗਾਹੁੰਦਾ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਪਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੁੱਕਾ ਬਾਲਣ

ਗਏ। ਉਹ ਲੱਕੜ ਘੜੀਸ ਕੇ ਘਰ ਲੈ ਆਇਆ। ਘਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਿੱਥੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆਂ ਸੁੱਕੇ ਲੱਕੜ?" ਪਤੀ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ, "ਤੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਛੱਡ, ਤੇ ਪੁੱਛ ਕਿ ਮੈਂ ਪੁੰਨ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ।"

ਪਤਨੀ ਹੈਰਾਨ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਬੱਦਲ ਚੁੱਪ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੁਫਾਨ ਫਿਰ ਸਿਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹੈ? ਪਤੀ ਨੇ ਦਰਿਆ 'ਚ ਰੁੜ੍ਹੇ ਆਉਂਦੇ ਦਰਖਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਾਢਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬਚਾਅ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਭੀੜ ਪਈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਆਉਣਗੇ।

ਪਤਨੀ ਨੇ ਹੌਲੀ ਦੇਣੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਵਾਜ਼ ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੱਢੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚੋਂ ਕਾਢੇ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਖ

ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ।

ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਹੱਦ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤੈਰਦੇ ਇਕ ਦਰਖਤ 'ਤੇ ਪਈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਪਰਲਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਸੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪਸਰੀ ਤੇ ਉਹ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਉਸ ਲੱਕੜ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦਰਖਤ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਰਖਤ ਦੇ ਪੱਤੇ ਅਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਕਾਲੇ ਕਾਢਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਬਿਜਲੀ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕੀ ਤਾਂ ਕਾਢਿਆਂ 'ਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੁਖੀ ਬੋਲ ਪਿਆ, "ਰੱਬ ਦਿਆ ਬੰਦਿਆ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਰਖਤ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰੱਬ ਤੇਰਾ ਭਲਾ ਤਾਂ ਕਰੇਗਾ ਹੀ, ਜੇ ਕਦੇ ਸਾਡੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਯਾਦ ਕਰੀਂ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਕੰਮ ਆਵਾਂਗੇ।"

ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਕਾਢੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੂੰ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਕਿਉਂ ਹੈ?"

ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਖੁਸ਼ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਵੱਡੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਚਲੋ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਤਾਂ ਹੈ।"

ਕਾਢਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਉਸ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਲਾਜਵਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, "ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਜਦਕਿ ਕੰਮ ਹੀ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਛੋਟਿਆਂ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਭੀੜ ਪਈ, ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀਂ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹੋਵਾਂਗੇ।"

ਕਾਢੇ ਲੱਕੜ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਖਿਲਰ

ਨਾ ਲੱਗੀ। ਸਵੇਰੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪਤਨੀ ਬੋਲੀ, "ਕਾਢਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਮਾ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖ, ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਿਹੜੀ ਬਿਪਤਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਵਿਲਕ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਰ ਯਾਦ ਉਸ ਕਾਢਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ।"

ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਜਦ ਗਰੀਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਾਢਿਆਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਕਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹੀ ਮੁਖੀ ਬੋਲਿਆ, "ਰੱਬ ਦਿਆ ਬੰਦਿਆ, ਦੱਸ ਕਿਵੇਂ ਯਾਦ ਕੀਤਾ?" ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਜਾਨ ਨਿਕਲਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਘਰ ਖਾਣ ਲਈ ਇਕ ਵੀ ਦਾਣਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਢਿੱਡ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰ। ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਦੇਵੇਂ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ।"

ਕਾਢਿਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਤੇ ਬੜੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, "ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਘਰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਚੋਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿਆਂਗੇ ਪਰ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰ।"

ਦੇਵੇਂ ਬੋਲੇ, "ਛੋਟੀ ਦੱਸੋ।"

ਕਾਢਾ ਬੋਲਿਆ, "ਚਾਰ ਕੋਹ 'ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚੋਲਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਕੋਈ ਸੰਤਰੀ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅੱਜ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤੂੰ ਉਥੋਂ ਇਕ ਚੋਲਾਂ ਦਾ ਬੋਰਾ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੱਕ ਖਿਲਾਰਦੇ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਖਿਲਾਰੇ ਦੀ ਲੜੀ ਨਾ ਟੁੱਟੇ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜਾਣੀਏ ਤੇ ਸਾਡਾ ਕੰਮ।"

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇਵੇਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਚੋਲਾਂ ਦੇ

ਭੰਡਾਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਕ ਬੋਰਾ ਪਤਨੀ ਨੇ ਤੇ ਇਕ ਬੋਰਾ ਪਤੀ ਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਘਰ ਤੱਕ ਇਕ ਕਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖਿਲਾਰਦੇ ਆਏ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ! ਚੋਲਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਤੋਂ ਘਰ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਤੇ ਰਾਸਤਾ ਕਾਢਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਾਢੇ ਫਿਰ ਰਾਤ-ਦਿਨ ਉਸ ਗਰੀਬ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚੋਲ ਢੋਣ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਤੇ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਉਸ ਗਰੀਬ ਦਾ ਕੋਠਾ ਕਾਢਿਆਂ ਨੇ ਚੋਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਖਬਰ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਕਿ ਚੋਲਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ 'ਚ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਾਢਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਘਰ ਵੀ ਉਸ ਗਰੀਬ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੇ ਰੱਬ ਹੋਣ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾ 'ਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ, "ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰਾਂ 'ਚ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੇਠ ਤੁਹਾਡਾ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬਚਦਾ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿਓਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਢਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚੋਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹੋ ਤੇ ਮੈਂ ਮੁੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੀਜ ਨਾਸ ਵੀ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਜਾਹ ਚਲੋ ਜਾਹ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੱਲ ਨੂੰ ਭਰੀ ਸਭਾ 'ਚ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਘਰ ਪਰਤਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹੀ ਕਾਢਿਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਫਿਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਅੰਨ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦੇ ਹੋ? ਉਸ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਮੁਖੀ ਕਾਢੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਾਢਾ ਫਿਰ ਹੱਸ ਪਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਘਬਰਾ ਨਾ, ਹੁਣੇ ਵਾਪਿਸ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਹ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਕਾਢਿਆਂ ਦੇ ਭੌਣ ਤੇ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਲਈ ਚੋਲ ਪਾਇਆ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਨਾ ਹੀ ਰਿਆਸਤ 'ਚ ਕਦੇ ਹੜ੍ਹ ਆਉਣਗੇ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਠੇ ਚੋਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੁਫਾਨ ਤਬਾਹੀ ਕਰੇਗਾ, ਤੇ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕਹਿ ਦਈ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਜਨਮ ਲਏਗਾ ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਆਣਾ, ਸਿਰੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਹੀ ਤੇ ਯੋਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦੀ ਆਸ ਫਿਰ ਜਾਗੀ ਤੇ ਉਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਦਸਤਕ ਜਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਕਾਢੇ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਾ ਦੱਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਉਚੀ ਉਚੀ ਹੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਮੁਰਖ ਨਾ ਬਣਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਫਿਰ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਕਾਢਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਪਰਖਣ ਦੇਹ। ਮੈਂ ਇਕ ਖੇਤ ਵਿਚ ਗਿਣ ਕੇ ਤਿਲ ਖਿਲਾਰਾਂਗਾ ਤੇ ਕਾਢਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕਾਫਲਾ ਉਹ ਤਿਲ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਤਿਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਲੋਕ ਕਾਢਿਆਂ ਦੇ ਭੌਣ 'ਤੇ ਚੋਲ ਪਾਇਆਂ ਕਰਨਗੇ।

ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਗਿਣ ਕੇ ਤਿਲ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ

ਨੋਕ-ਝੋਕ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ
ਫੋਨ: 510-415-3315

ਗਏ। ਕਾਢਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤਿਲ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਲਿਆਓ। ਸਾਰੇ ਤਿਲ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਗਿਣੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕ ਤਿਲ ਘਟਦਾ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਢਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਤਿਲ ਘਟਦਾ ਹੈ। ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਬੋਲਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕ ਕਾਢਾ ਲੰਗਤਾਉਂਦਾ ਭੱਜਿਆ ਆਵੇ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਆਖਰੀ ਤਿਲ ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਦੇਰੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਲੰਗਤਾ ਸੀ।"

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਕਾਢਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਾਰੇਗਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੌਣ 'ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਚੋਲ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ ਸਗੋਂ ਤਿਲ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਪਤਨੀ ਜਦੋਂ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤੀ ਬਹੁਤਾ ਦੇਰ ਜਿਉਂਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਪਰ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚੋਂ ਮੌਜ ਮਸਤੀ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਅਰਥ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਜਹਾਜ਼ 'ਚ ਮੰਜੀ

ਜਿੱਧਰ ਜਾਈਏ ਧੌਕੇ ਖਾਈਏ, ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕੋਈ ਢੋਈ। ਚੰਨੋਂ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕਰਤਾਰੇ, ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਈ।

ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲੇ, ਅੱਜ ਕੱਲ ਮੋਦੀ ਜੋਗੀ ਨੇ। ਗਊ ਮਾਤਾ ਕਿੱਲੇ ਤੋਂ ਛੱਡ 'ਤੀ ਅੱਕੇ ਅਮਲੀ ਗੋਗੀ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਭੂਤਰੇ ਫਿਰਨ ਚੁਫੇਰੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ ਅਰਜੋਈ...।

ਬੇਚੁਜਗਾਰੀ ਪੁੱਤ ਨਿਗਲ ਗਈ ਪਤੀ ਖਾ ਲਿਆ ਚਿੱਟੇ ਨੇ। ਨਵੀਂ ਬਿਮਾਰੀ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੇ ਪਏ ਭੁਗਤਣੇ ਸਿੱਟੇ ਨੇ। ਮਾੜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪੈਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੀ ਨੱਕ 'ਚੋਂ ਜਿਹੜੀ ਚੋਈ...।

ਛੜੇ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਮੌਜਾਂ, ਉਹਦੀ ਕੀ ਛੁੱਟ ਜੂ ਕੁਤਮਾਈ ਜੀ। ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਰੱਖ ਲਈ ਮੰਜੀ ਹੋ ਗਈ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜੀ। ਇੰਚ ਛਪੜਾ ਤੋਂ ਹੁਣ ਛਾਤੀ ਡੂਢ ਕੁ ਗਿੱਠ ਦੀ ਹੋਈ...।

ਦੱਸ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਰੋਣਕਾਂ ਆਉਣਗੀਆਂ? ਭੂਆ ਬਿਸ਼ਨੀ ਤਾਈ ਅਤਰੇ ਦੱਸ ਕਦ ਰੱਜ ਕੇ ਸੋਣਗੀਆਂ? 'ਅੱਛੇ ਦਿਨ' ਉਡੀਕਦੀਆਂ ਉਹ ਸਧਰਾਂ ਫਿਰਨ ਲਕੋਈ। ਚੰਨੋਂ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕਰਤਾਰੇ, ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਈ।

ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ

ਗੁਰਪੁਰਬ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੱਠਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕੁਖੋਂ 7 ਜੁਲਾਈ ਸੰਨ 1656 ਨੂੰ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ। ਉਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿਤ ਸਨ। ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ 'ਜੋਤਿ' ਅਤੇ 'ਜੁਗਤਿ' ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਦੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ (ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ) ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋਲ ਬਤੀ ਮਾਤੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਬਾਗੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਗੋਤੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਤੋਹੀਨ

ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ
ਫੋਨ: 408-806-0286

ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੂਤ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਬੁਲਾ ਭੇਜਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਬੇਟਾ ਜੀ! ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵੋਗੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ, ਤਦ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਨੇ ਦਰਗਾਹ ਮੱਲ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਰਾਇ 30 ਮਾਰਚ ਸੰਨ 1660 ਨੂੰ ਕੀਰਤਪੁਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਡੇਰੇ ਲਾਏ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਲੀ ਫਕੀਰ ਮਿਲਣ ਆਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਕਰਾਮਾਤ ਵਿਖਾਵੇ। ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ 72 ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਵਿਖਾਈਆਂ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਉਦੋਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਕ ਤੁਕ ਦਾ ਗਲਤ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 'ਮੁਸਲਮਾਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ ਬੇਈਮਾਨ ਪੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਲ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ-ਦਰਗਾਹ ਮੱਲ, ਗੁਰਦਾਸ, ਮਨੀ ਰਾਮ ਤੇ ਕਲਿਆਣ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦੀ ਇਸ ਬੇਬਾਕੀ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫੌਰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਰਾਮ ਰਾਇ ਉਤੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ, ਰਾਮ ਰਾਇ ਦੀ ਇਸ ਕਰਤੂਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ ਤੇ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਘੋਰ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੂੰ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਤੂੰ ਹੁਣ ਜਿਥੇ ਚਾਹੇ ਜਾਹ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਨਾ ਵਿਖਾਈ'।

ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਸਪੁੱਤਰ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਦੇਣਾ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਸਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਬਣ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਨ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਨਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 6 ਅਕਤੂਬਰ 1661 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਿਆਣਪ ਵਿਚ ਭਰਵੇਂ। ਜੋ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ, ਸਤਿ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਯੋਗਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਦਇਆ, ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਮਾਨਵ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਗੁਣ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀ ਰੱਖਿਆ।

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਜਿਵੇਂ ਸਵੇਰ ਦਾ ਸੂਰਜ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਚਾਨਣ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਬੇਅੰਤ ਸੀ।"

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਾਜ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਰਵਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਗੁਰੂ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਗੁਰੂ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਗੁਰੂ' ਜਾਂ 'ਬਾਲ ਸੰਤ' ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗੁਰਿਆਈ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਖੇ। ਰਾਮ ਰਾਇ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਗੱਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖਿਲਾਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਮਸੰਦਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਸੱਭੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਵਾਰਿਸ ਉਹ ਹੈ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵੀ ਇਹੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ 'ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ' ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਬਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋਈ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁਕਣਾ

ਕਿ ਉਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨਾਲ ਬੇਸ਼ਕ 'ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ' ਰੱਖਣ, ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰਾਮ ਰਾਇ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਅਤੇ ਅੰਬੇਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰਨ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਗਾਹ ਮੱਲ ਆਦਿ ਮੁਖ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮਾਰਚ 1663 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੋਪੜ, ਬਨੂਤ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲੇ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦਿੱਲੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜੋ ਸਿੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ 60 ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਮੁਕਾ ਕੇ ਅੰਬਾਲੇ ਦੇ ਪੰਜੋਖਰੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਪਿਛੇ ਕਾਬਲ, ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪੰਜੋਖਰੇ ਠਹਿਰੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਪੰਜੋਖਰਾ ਅੰਬਾਲਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੇ ਮੀਲ ਦੂਰ ਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪੱਕੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਇਕ ਫਰਲਾਂਗ ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ।

ਪੰਜੋਖਰੇ ਵਿਚ ਲਾਲ ਚੰਦ ਨਾਂ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਚੀ ਜਾਤ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਬੜਾ ਹੰਕਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਸੁਣਾ ਕਿ ਦੁਆਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗੀਤਾ ਲਿਖੀ, ਇਹ ਸੱਤ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਬਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕੋਈ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੀਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਲੋਕ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾਵੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਉਸ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਰਕਤ ਦੇਖਣੀ

ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ, ਦੀਵਾਨ ਸਜਦਾ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਮੁਅੱਜ਼ਮ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਉਹ

ਕਿਸੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਕ ਚਿੱਤਰ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵਧਦੀ ਮਹਿਮਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਰਖਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਰਾਣੀ ਨੌਕਰਾਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਨੌਕਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀ ਚੰਦਨ ਦੀ ਛਤੀ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਰਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵੀ ਰਾਣੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਆਖਰ ਰਾਣੀ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਰਾਣੀ ਹੈ।" ਰਾਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ ਅਤੇ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ-ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਲੇਗ ਅਤੇ ਚੇਚਕ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਆ ਘੇਰਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੇਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖਣ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਨ-ਮਨ ਨਾਲ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚੁਬੱਚਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਲ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ

ਪੁਰਤਾਪ ਕਾਰਨ ਅਨੇਕਾਂ ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਰੋਗ ਹਰਨ ਹੋਏ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਚੇਚਕ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਰੀਰ, ਰੋਗ ਨੇ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਮਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ?

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਸੰਦ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਨਾਰੀਅਲ ਅਤੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਬਾਲ ਵਿਚ ਰਖਵਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਵਾਰਸ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵੱਲ ਸੀ)। ਇਹ ਕੌਤਕ ਵਰਤਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ 30 ਮਾਰਚ 1664 ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮਹਿਲਾਂ- ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਵੀ ਇਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਨੂੰ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਜਾਬਰ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅੱਗੇ ਨਾ ਝੁਕਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਅੰਬੇਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਤੋਂ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੰਬੂਆਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਕਿਉਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ! ਉਹ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੁਣ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

ਗੁਰਗੱਦੀ ਅਨੰਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਦਾ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਜਸ ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ, ਉਹ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਨਾਮ, ਮੋਹ-ਚਹੁਆਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ, ਇਹ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਅੱਗੇ ਹੀ ਰੱਜ ਸਿਰ ਨਿਵਾਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨੋਵੇਗ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਸਕੋਗੇ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੋਗੇ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਦੁਖ ਹਰਨ ਹੋਏ, ਬਲਕਿ ਪਰਮ-ਪਦਵੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਉਹ ਜ਼ੁਲਮ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਝੁਕੇ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜਾਂ ਸਦਕਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸੀਸ ਝੁਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹ ਮਹਾਂਵਾਕ ਅਟੱਲ ਸੱਚਾਈ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ
ਜਿਸ ਡਿਠੇ ਸਭਿ ਦੁਖਿ ਜਾਇ॥

ਨਿਰਾਕਾਰ

ਲਕੀਰ ਦਾ ਫਕੀਰ,
ਬੰਦਾ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਬਣਦਾ ਏ,
ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਬਿਨ ਉਹਨੂੰ
ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਭਾਉਂਦਾ ਜੀ।
ਕਰਕੇ ਦਿਮਾਗ ਬੰਦ,
ਕਿਸੇ ਪਿੱਛੇ ਲਾਈਨ ਵਿਚ,
ਲੱਗਦਾ ਜੇ ਬੰਦਾ ਉਹ ਤਾਂ,
ਭੇਡ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਜੀ।
ਸਾਡੇ ਗੁਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ
ਪੁੱਤ ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ,
ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਭੇਡਾਂ ਹੋਣਾ,
ਕਿਹਤਾ ਗੁਰੂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਜੀ।

ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਭਰ,
ਭੇਡਾਂ ਹੀ ਬਣਾਵੇ ਉਹ ਤਾਂ,
ਅੱਖਾਂ ਮਿਚਵਾ ਜੋ ਸੇਵਾ,
ਆਪਣੀ 'ਚ ਲਾਉਂਦਾ ਜੀ।

ਥਾਂ ਥਾਂ ਝੁਕਾਉਣ ਨਾਲੋਂ,
ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਕਰ,
ਬਣਨਾ ਵਿਵੇਕੀ ਸਾਨੂੰ,
ਗੁਰੂ ਹੀ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਜੀ।
ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਸਦਾ,
ਦੇਹ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਨੇ,
ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਸਦਾ
ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜੀ।

ਸੁਝਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ,
ਜੰਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਜਦੋਂ,
ਸਮਝ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ,
ਅੱਗੇ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਜੀ।
ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਵਿਚੋਂ,
ਦੇਹ ਜਦੋਂ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ,
ਨਿਰਾਕਾਰ ਰੱਬ ਉਦੋਂ,
ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਜੀ।

-ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਮਹੱਲਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ

ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ (ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ) ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੂੰ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਜਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਾ ਕੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਦਿਲੀ ਮਨਸਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਕੇ, ਗੁਰਿਆਈ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੂੰ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਬੁਲਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ 'ਕਿ ਜ਼ਾਲਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ', ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਖਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 'ਦੰਡ ਨੀਤੀ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਭੇਦ ਨੀਤੀ' ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਮਝਿਆ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ

ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੈ ਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਪੰਡਿਤ, ਛੱਜੂ ਨਾਮੀ ਝਿਉਰ ਨੂੰ ਲੈ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਛੱਜੂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਭਰੀ ਚੰਦਨ ਦੀ ਛਤੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਉਹ ਝਿਉਰ ਕਿਸੇ ਉਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜਾਂ ਵਕਤਾ ਵਾਂਗ ਗੀਤਾ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅਰਥ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਭ ਹੈਰਾਨ। ਲਾਲ ਚੰਦ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਹ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਢਹਿ ਪਿਆ। ਲਾਲ ਚੰਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਾਲ ਚੰਦ ਤੋਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੰਜੋਖਰੇ ਤੋਂ ਧਾਲੇਸਰ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ, ਪਾਣੀਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਅੰਬੇਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਜਿਥੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ

ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਅਸਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਪਰ 1925 ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ

ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ

E-mail: hak1270@yahoo.com

ਤਖਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਜਾਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਇਸ਼ਟ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਜੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:

ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੇ ਤਬ ਹੀ ਛੁਟਉ
ਜਉ ਮਾਇਆ ਨਹ ਲਪਟਾਵਉ॥
ਮਾਇਆ ਨਾਮੁ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਕਾ
ਤਿਹ ਤਜਿ ਦਰਸਨੁ ਪਾਵਉ॥ (ਪੰਨਾ 693)
ਮਾਇਆ ਕਾਰਨ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ
ਝੂਠਾ, ਸੁਪਨਾ, ਵਿਸ਼, ਭਉਜਲ, ਭਰਮਾਉ, ਅੰਧ
ਕੂਪ, ਸਿਵ ਸਕਤੀ ਕਾ ਮੇਲ ਆਦਿ ਆਖਦੀ ਹੈ।
ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:
ਜਗ ਰਚਨਾ ਸਭ ਝੂਠ ਹੈ
ਜਾਨਿ ਲੇਹੇ ਹੇ ਮੀਤ॥
ਕਹਿ ਨਾਨਕ ਬਿਰੁ ਨਾ ਰਹੈ
ਜਿਉ ਬਾਲੂ ਕੀ ਭੀਤ॥ (ਪੰਨਾ 1428)

ਜਗ ਸੁਪਨਾ ਬਾਜੀ ਬਨੀ
ਖਿਨ ਮਹਿ ਖੇਲੁ ਖੇਲਾਇ॥ (ਪੰਨਾ 18)

ਬਾਬਾ ਬਿਖੁ ਦੇਖਿਆ ਸੰਸਾਰੁ॥ (ਪੰਨਾ 382)

ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ ਭਰਮੈ ਸੰਸਾਰੁ॥ (ਪੰਨਾ 841)

ਮਾਇਆ ਭੁਇਅੰਗਮ ਸਰਪੁ ਹੈ
ਜਗੁ ਘੇਰਿਆ ਬਿਖੁ ਮਾਇ॥ (ਪੰਨਾ 1415)

ਲਿਵ ਛੁਡਕੀ ਲਗੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ
ਮਾਇਆ ਅਮਰੁ ਵਰਤਾਇਆ॥
ਇਹ ਮਾਇਆ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ
ਮੋਹ ਉਪਜੈ ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ॥
(ਪੰਨਾ 921)

ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਸਭੁ ਦੁਖੁ ਹੈ
ਧੋਟਾ ਇਹੁ ਵਾਪਾਰਾ ਰਾਮ॥ (ਪੰਨਾ 570)
ਮਾਇਆ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਲਾਮ
ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ:

ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਰਵਿ ਰਹੇ
ਸਿਵ ਸਕਤੀ ਕਾ ਮੇਲੁ॥
ਤ੍ਰਿਹੁ ਗੁਣ ਬੰਧੀ ਦੇਹੁਰੀ
ਜੇ ਆਇਆ ਜਗਿ ਸੇ ਖੇਲੁ॥ (ਪੰਨਾ 21)

ਬਾਬਾ ਮਾਇਆ ਸਾਥਿ ਨ ਹੋਇ॥
ਇਨਿ ਮਾਇਆ ਜਗ ਮੋਹਿਆ
ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਇ॥ (ਪੰਨਾ 595)

ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਮੋਹਣੀ
ਜਿਨਿ ਵਿਣੁ ਦੰਤਾ ਜਗੁ ਖਾਇਆ॥ (ਪੰਨਾ 643)
ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਮਾਇਆ ਆਪ ਪਾਈ ਹੈ, “ਮਾਇਆ
ਮਮਤਾ ਕਰਤੈ ਲਾਈ॥” (ਪੰਨਾ 1261) ਸੰਸਾਰ
ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦਾ ਭਰਮਜਾਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ
ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ
ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹੋ ਕਿ ਮਾਇਆ ਨੇ
ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ
ਹੈ। ਪਰ ਅਜੋਕਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ

ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਅਕਸਰ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮਨਫੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੁਮੇਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੰਗਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਛਾਪੇ ਸਨ। ਸ. ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਸੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

(ਪੰਨਾ 304)

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੱਚਾ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਅਣਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਰੋਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਲਗਭਗ ਸਭ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਅਪ੍ਰਮਾਣਕ ਹਨ।

ਕਈ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਵਿਧੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ, ਅਨਿਆਂ, ਜੁਲਮ, ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ-ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਇਆ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੋ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣਯੋਗ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਹੈ। ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਧਾਰਣ ਸਿੱਖ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਣ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਨੂੰ ਖੰਡਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਫਲ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖੇ ਤੋਂ ਅੱਖੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ, ਉਦਮ, ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਹਲੀਮੀ ਜੈਸੇ ਅਦੁੱਤੀ ਗੁਣ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਲਈ ਧਰਮਸਾਲ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ:

ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਸੋਹਿਨਿ ਦੁਆਰ
ਜੀਉ ਸੰਤ ਧਰਮਸਾਲਾ॥
ਧਰਮਸਾਲ ਅਪਾਰ ਦੁਆਰ
ਠਾਕੁਰ ਸਦਾ ਕੀਰਤਨ ਗਾਵਹੇ॥
ਜਹ ਸਾਧ ਸੰਤ ਇਕਤ੍ਰ ਹੋਵਿਹ
ਤਹਾ ਤੁਝਹਿ ਧਿਆਵਹੇ॥ (ਪੰਨਾ 248)

ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਟਸਾਲ ਹੈ
ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਿਖਾ॥ (ਪੰਨਾ 1316)

ਸੰਸਾਰਕ ਗਿਆਨ ਲਈ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਦਿਰਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਗਿਰਜਿਆਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਅਤੇ ਮਦਰੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਕੋਈ

ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ।

ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਮਾਜਕ ਧਰਮ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਭੀੜ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਹੈ, ਸਮਾਜਕ ਧਰਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ 'ਚ ਆਪਣੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਜਾਣਨ, ਸਮਝਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਣ ਤੇ ਢਾਲਣ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ। ਧਰਮ ਉਸੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਿਵਾਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ, ਸਮਾਜ, ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਣ ਲੋਕ ਨਾ ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਕਿਸੇ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੁਖ-ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਗਿਆਨ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਲਾਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਧਾਰਣ ਲੋਕ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜਕ ਧਰਮ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਲੋੜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਬਦਲੇ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੁਜਾਰੀ ਵਰਗ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੁਹਗਿਣਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਾਹਕ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਜਾਰੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਜਾਂ ਭਾਈਵਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਬਣਾ ਕੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਕਈ ਵੇਰ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਬੁਹਗਿਣਤੀ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ, ਪਾਠਾਂ ਜਾਂ ਮੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਚਿੰਤਾਵਾਂ, ਆਰਥਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ, ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਹੱਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਗਰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਗੁਰਬਾਣੀ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, “ਦੁਖ ਸੁਖ ਤੇਰੇ ਭਾਣੈ ਹੋਵੈ ਕਿਸਬੈ ਜਾਇ ਰੂਆਈਐ॥” (ਪੰਨਾ 418) ਦੂਜੇ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਪੁਜਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬੇ ਭੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਐਸੀ ਸੋਚ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਫੈਲਾਉਣ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਮਨੋਰਥ ਖਾਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ, ਪਾਠ ਜਾਂ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ

ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਮਿਲਨ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਖਮਨੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਥਾਂ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕੱਚੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਨਾਨਕ ਨਾਂ ਦੀ ਅਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਨ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਗੂੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ।

ਕਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨੇਕ ਚਲਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਅਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਹੀ ਭਰਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਮਕ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਸਤਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਪਖੰਡਾਂ, ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਨਵ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਰਿਸ਼ੀ, ਮੁਨੀ, ਪੈਗੰਬਰ, ਗੁਰੂ, ਭਗਤ, ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਸੰਤ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਉਸ ਦੀ ਕਾਇਨਾਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਬਾਰੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਾਰਾਂਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਆਨ ਪਦਾਰਥਕ ਜਗਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਦਾਰਥਕ ਜਗਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਹਨ-ਪ੍ਰਭੂ, ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਰ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, “ਨਿਰਗੁਣ ਰਾਮ ਗੁਣਹ ਵਸਿ ਹੋਇ॥” (ਪੰਨਾ 222)

ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਦੋ ਹੀ ਗੁਣ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਧਾਰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਨ-ਨਿਰਭਉਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਵੈਰਤਾ। ਨਿਰਵੈਰ ਬਣੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ:

ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ
ਇਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪ ਹੈ
ਹਰਿ ਰੂਪ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥ (ਪੰਨਾ 922)
ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹਨ ਜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਨਿਰਭਉ ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਬਣ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਰਤ ਰਹੇ ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਲੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸਮਾਜ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, ਬਿਹਤਰੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਵਾਜਬ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜਕ ਧਰਮ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਮਕ ਹੋਣ ਦਾ ਗੌਰਵ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਕ ਧਰਮ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੋਕ ਰਾਏ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸਲੀ ਧਰਮ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਦੇ ਪਾਧੀਆਂ ਵਿਚ ਆਚਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੁਹਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮਾਜਕ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ਹੇ ਸਖੀ

ਜਲਹਰੁ ਬਰਸਨਹਾਰੁ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸਲੋਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਵਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸਾਵਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੇ ਇਸ ਠੰਢੀ ਮਿੱਠੀ ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਦਾ ਲਾਹਾ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਹਨ। ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਲੱਗ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਜੋ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕਤਾ ਹੈ, ਉਹ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਰੱਜ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਵੀ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਆਤਮ ਵਿਭੋਰ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਖੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਆਓ, ਸਖੀਓ ਸਾਉਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਹੋਰ ਸੁਹਾਵਣਾ ਅਤੇ ਅਨੰਦਮਈ ਬਣਾਈਏ।

ਜੇਨ ਅਤੇ ਹਾਤ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋਹੜੇ ਦੀ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਤਪਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਮੇਘਤੋ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਘਨਘੋਰ ਘਟਾਵਾਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਦਲ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਪਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਠੰਢੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਵੀ ਰੁਮਕਦੀਆਂ ਠੰਢ ਵਰਤਾਉਣ ਲਈ ਆ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦ

ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ਹੇ ਸਖੀ...

ਹਵਾ ਆਪਣੀ ਮਸਤ ਚਾਲ ਵਿਚ ਤੁਰਦੀ ਹੈ, ਬਦਲ ਗੱਜਦੇ ਤੇ ਗੜਕਦੇ ਹਨ, ਬਿਜਲੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਰਿਮ ਝਿਮ ਸਾਵਣ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਅੰਬ ਦੇ ਦਰਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਕੋਇਲ ਵੀ ਸੋਹਣੀ ਮਿੱਠੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰ ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਚਾੜ੍ਹਕ ਪਪੀਹਾ ਵੀ ਪੀਓ ਪੀਓ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ, ਬੀਡੇ ਅਤੇ ਡੱਡੂਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਸਤ ਨਜ਼ਾਰੇ, ਜੁਗਨੂਆਂ ਦਾ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਟਿਮਟਿਮਾਉਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਵਰਖਾ ਰੁਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਹਾਵਣਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵ ਇਸ ਸੁਹਾਵਣੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਇਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅਨੰਦ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਮਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉਤੇ ਤੁਰ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਖੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੋ ਸਖੀਓ! ਸਾਵਣ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੌਸਮ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੇਘਤਾ ਅਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਬਣ ਜਦ ਵਰਸੇਗਾ ਤਾਂ ਸਤਦੀ ਹੋਈ ਧਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਜੰਤ ਵੀ ਹਰਸਾ ਉਠਣਗੇ, ਜਦ ਕੁਦਰਤ ਰਾਣੀ ਉਥੇ ਅਸਮਾਨ ਤੇ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਘ ਪਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਵਣਸਪਤੀ ਹਰੀ ਭਰੀ ਹੋ ਕੇ ਲਹਿਰਾਏਗੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਝੂਮ ਉਠੇਗੀ।

ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੀਓ, ਸਖੀਓ ਆਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਮੋਹਕ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਾਈ ਨਾ ਗਵਾ ਦੇਈਏ ਅਤੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜੁੜੀਏ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਸ ਅਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਾਲੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ ਵਿਚ ਜੁੜ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਲੋਕ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ,

ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ਹੇ ਸਖੀ ਜਲਹਰੁ

ਬਰਸਨਹਾਰੁ॥

ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਸਵਨੁ ਸੋਹਾਗਣੀ ਜਿਨੁ ਸਹ ਨਾਲ ਪਿਆਰ॥

ਹੇ ਸਖੀ, ਸਾਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਸ ਵਰਸ ਕੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਹੀ ਜਲ ਥਲ

ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਸਾਰੀ ਤਪਸ਼ ਮੁਕ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭ ਸੁਖੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਉਹ ਹੀ ਸੁਖ ਨਾਲ ਸੌਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਹੁ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਹੋ ਭਾਈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਆਤਮਾਵਾਂ ਲਈ ਹੀ ਸੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਅਨੰਦਮਈ ਹੈ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗੀ ਹਨ, ਜੋ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜੁੜ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਉਹ ਆਤਮਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀਆਂ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨਾ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਲਈ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਟੁਟੇ ਮਨਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਹਾਗਣਾਂ ਆਖਦੇ

ਰੂਪ ਰੰਗ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਕਾਰਣ, ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿਆਣਾ ਬਣ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੱਬ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਹੁਣ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਭਾਵੇਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸਿਰਫ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਚੌਧਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਕਾਂ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਬਣ ਸਕੇ। ਗੁਰੂ ਕਿਥੇ ਤੇ ਰੱਬ ਕਿਥੇ? ਜੇ ਗੁਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਵਣ ਕੌਲੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਮਨਮੁਖਤਾ ਦਾ ਹਰ ਪਾਸੇ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਉਹ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਹੀ ਸੌਣਗੀਆਂ ਜੋ ਪਰਉਪਕਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਰੱਬ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਦੇ ਸੀ, ਹਰ ਦੁਖ ਸੁਖ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਤੱਕਦੇ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਦਾ ਯੁਗ ਨਵਾਂ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਾ ਨਵਾਂ ਹੈ, ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਣ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਲਈ ਗੁਰਦੇਵ ਆਖਦੇ ਹਨ,

ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ਹੇ ਸਖੀ ਕੰਤੋ ਚਿਤਿ ਧਰੇਹੁ॥

ਨਾਨਕ ਝੂਰਿ ਮਰਹਿ ਦੋਹਾਗਣੀ ਜਿਨੁ ਅਵਰੀ ਲਾਗਾ ਨੇਹੁ॥

ਭਾਵੇਂ ਹੋ ਸਖੀਓ, ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਵਣ ਰਿਮਝਿਮ ਰਿਮਝਿਮ ਬਰਸੇਗਾ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਪਾਣੀ ਹੀ ਪਾਣੀ ਜਲ ਥਲ ਹੋਇਆ ਦਿਸੇਗਾ, ਫਸਲਾਂ ਲਹਿਰਾਉਣਗੀਆਂ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਵਸਤਰ ਪਾਈ ਝੂਮਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰੀਏ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜੀਏ,

ਦੁਹਾਗਣਾਂ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਨਾ ਚੱਲ ਕੇ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਝੂਰ ਝੂਰ ਕੇ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਆਓ, ਸਾਵਣ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਹਾਵਣਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਵਣ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੰਡੇਮਾਨ ਤੇ ਨਿਕੋਬਾਰ ਦੀਪ ਸਮੂਹ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ

ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾੜੀ ਵਿਚ ਅੰਡੇਮਾਨ ਤੇ ਨਿਕੋਬਾਰ ਦੇ ਟਾਪੂ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵਸਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਹਿਨਦੇ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਫਲ ਪੱਤੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1857 ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 1858 ਵਿਚ ਉਥੇ ਕੰਮ ਚਲਾਉ ਜੇਲ੍ਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 200 ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਗਰੀ ਬੋਝੇ ਰਾਹੀਂ ਕਲਕੱਤਾ ਤੋਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਜੰਗਲ ਸਾਫ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਗੋਰੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਰੂਪੀ ਢਾਂਚੇ ਬਣਾ ਲਏ। ਹਾਲਾਤ ਏਨੇ ਭਿਆਨਕ ਸਨ ਕਿ ਅੱਧੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਠੀਕ ਟਿਕਾਣਾ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ ਪਰ ਸਭ ਮਰ ਮੁੱਕ ਗਏ।

ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਅੰਡੇਮਾਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਪਰੈਲ 1973 ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਚਿੱਠਾ ਮੋਤੀਆ, ਚਮੜੀ ਤੇ ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਸਹਿਕਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਠ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਅੰਡੇਮਾਨ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਦੀ ਮਾਹਰ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਟੀਮ ਲੀਡਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਹੀਨੇ ਉਥੇ ਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਟਿਕਟ ਆਪਣੇ ਪੱਲਿਉ ਖਰੀਦਣੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਕਲਕੱਤਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਿੱਕਾ ਹਵਾਈ

ਜਹਾਜ਼ ਉਥੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ ਪੈਟਰੋਲ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਰਮਾ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਵੀਜ਼ਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਮੇਰਾ ਵੀਜ਼ਾ ਇਕ ਦਿਨ ਲੇਟ ਲੱਗਿਆ। ਟੀਮ 29 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਮੈਂ ਕਲਕੱਤਾ ਤੱਕ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਕਲਕੱਤਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰੰਗੂਨ

ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ (ਅੰਡੇਮਾਨ ਨਿਕੋਬਾਰ) ਦੀ ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ

ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਵਾਂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਸਾਗਰੀ ਬੋਝੇ ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦਾ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਦਸ ਦਿਨ ਲੇਟ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੈਪ ਬੈਲਵੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਵਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਰਨਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੂਬੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਾਰ ਨਿਕੋਬਾਰ ਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਿਸ਼ਪ, ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਗਰੀ ਬੋਝੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ

ਬੋਝੇ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾ ਦੇਣ। ਕਹਿਣ ਕਿ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਲੋਂ ਬੁਕਿੰਗ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਡਾ. ਮਿਸਿਜ਼ ਸਿਨਹਾ ਦੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਫ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਸਾਂਝ ਪੈ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਮੈਦਾਨ ਨਾ ਛੱਡਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ

ਜ਼ੀਰੋ। ਨਾ ਚਿੱਠੀ, ਨਾ ਤਾਰ, ਨਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ ਨਾ ਮੋਬਾਈਲ।

ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਪਾਦਰੀ ਤੇ ਦੂਬੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਤੋਂ ਏਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ।

ਪੋਰਟ ਬਲੇਅਰ ਦੇ ਟੂਰਿਸਟ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਬਿਸ਼ਪ ਦੂਬੇ ਅਤੇ ਲਫ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਣਾ ਡਾਕਟਰੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਖਾਣਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੇ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਰਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਫਾਰੈਸਟ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਉਣਾ ਸੀ।

ਦੋਨਾਂ ਕੋਲ ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਟਾਪੂ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਟਾਪੂ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬੋਟ (ਵੱਡੀ ਬੋਟੀ ਜਿਹੜੀ ਮਗਰਮੱਛਾਂ ਨੂੰ ਲਤਾੜਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ) ਸਨ। ਖਾਣੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਤੇ ਉਤਰੀ ਦੀਪ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਮਹੀਨੇ ਭਰ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤੁਰੇ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ ਤੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਉਸ ਦਿਨ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਉਡਾਣ ਫੜੀ ਸੀ।

1973 ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੰਚਾਰ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਭੋਗ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਡਿਗਲੀਪੁਰ ਨਾਂ ਦੇ ਦੀਪ ਦੀ ਫੇਰੀ ਨਾਲ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੀਪ ਉਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੋਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਲਕੜੀ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀਪ ਰੰਗਤ ਤੇ ਜਾਰਵਾ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਦੀਪ ਸਟਰੇਟ ਆਈਲੈਂਡ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਡਿਗਲੀਪੁਰ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਵਾਇਰਲੈਸ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਨਜਾਣੀ ਧਰਤੀ, ਅਨਜਾਣੇ ਲੋਕ। ਮੈਂ ਉਤਸੁਕ ਤਾਂ ਸਾਂ ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵੀ।

ਮੇਰੀ ਬੋਟ ਡਿਗਲੀਪੁਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਬਾਰਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 18-20 ਬੰਦੇ ਛਤਰੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਉਥੇ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਖਬਰ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੀ? ਡਿਗਲੀਪੁਰ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਫਾਰੈਸਟ ਅਫਸਰ (ਡੀ.ਐਫ.ਓ.) ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਸੰਚਾਰ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾ ਜਤਾਈ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਣ ਮੁਖੀ ਦੀ ਕਿਸਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇੱਕ ਹਾਰਨ ਵਜਾਏ ਤਾਂ ਮਤਲਬ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਮਾਨ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਦੋ ਹਾਰਨ ਵਜਾਏ ਤਾਂ ਮਤਲਬ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੇ ਤਿੰਨ ਹਾਰਨ ਵਜਾਏ ਤਾਂ ਮਤਲਬ ਉਹ ਖੁਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਿਗਲੀਪੁਰ ਦੇ ਏਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨ ਹਾਰਨ ਵਜਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ।

ਉਸ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲਾਂ ਉਤੋਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਕਾਲੀ ਕਰ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਕੋਠੜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਘਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ 1958 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਉਤੋਂ ਕੀ ਬੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ? 1973 ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਠਕ ਖੁਦ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ 200 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਕਿੰਨੇ ਭਿਆਨਕ ਹੋਣਗੇ?

ਅੰਤਿਕਾ: ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ ਬੰਦੀਜਨ ਦੇ ਹਲਵੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁਕੜੇ ਭਲੇ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ। ਕਰ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਪਹਿਨ ਗੋਦੜੇ ਲੀਰਾਂ ਦੇ।

ਬਹੁਤ ਦਰਦੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਤਿਤਕਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਰੁਣਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨਾ। ਬੜਾ ਪੀੜਤ ਕਰਦਾ ਏ ਹੱਥੀਂ ਸਿਰਜੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਿਵਿਆਂ ਵੰਨੀਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ, ਆਖਰੀ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਂਬੂ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਦੀ ਰਾਖ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਗਮਾਂ ਮਾਰੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਛਾਉਣਾ।

ਉਹ ਅੱਖ ਕਿੰਨ ਢੋਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਖਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਜਿਸ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਤਾਰਾ ਸਦਾ ਲਈ ਗਰਦਿਸ਼ ਵਿਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਮਮਤਾਈ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਸਹਿਜ-ਸੰਸਾਰ ਸਦਾ ਲਈ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚਹਿਕਦਾ ਚਮਨ ਮਾਤਮੀ ਸੁੰਨ ਦੀ ਆਗੋਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਜਦ ਕੋਈ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਇਕ ਆਸ ਧਰ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਤਣ ਦੀ ਆਸ ਸਾਨੂੰ ਸੰਜੀਵ ਰੱਖਦੀ ਏ। ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸੋਗੀ-ਸਫਰ ਦਾ ਪਾਧੀ ਬਣ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਅਦਿੱਖ ਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਤਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਕੇ ਰੋਂਦਾ ਏ।

ਮਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਏ ਧਰਤੀ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਬੀਜ ਪਾਉਣ ਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਪੁੰਗਰਨ ਦਾ, ਉਸ ਦੀ 'ਕੱਲੀ' 'ਕੱਲੀ' ਪੱਤੀ ਨੂੰ ਗਿਣਦਿਆਂ ਗਿਣਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਗਸਣ ਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਖਿਤਨ ਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਮੌਲਣ ਦਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਬਗੀਚੀ ਦੀ ਆਭਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਣ ਦਾ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਡੋਡੀ ਕਰੁੱਤੇ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਆਪਣੀ ਅਉਧ ਮੁਕਾ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਚਮਨ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਗਮ ਦਾ ਗੋਲਾ ਉਗ ਆਉਂਦਾ ਏ ਅਤੇ ਚਮਨ ਇਸ ਦੀ ਪੀੜ ਸਹਿੰਦਾ, ਪਲ ਪਲ ਪਸੀਜਦਾ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਪਤਝੜ ਉਗਾ ਲੈਂਦਾ ਏ।

ਮੌਲਣ ਰੁੱਤ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਪੀਲੌਤਣ ਦਾ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਪੀਲੀ ਭਾਅ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਸੋਗ ਤੁੱਕਦੀ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰਜ਼ਰੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਵਿਰਲਾਪ ਬਣ ਬਹਿੰਦੀ ਏ।

ਜਦ ਇਕ ਪੱਤਾ ਟੁੱਟਦਾ ਏ ਤਾਂ ਟਾਹਣੀ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਨੀਰ ਸਿੰਮਦਾ ਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਏ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਨੀਰ-ਰੂਪੀ ਦਰਦ ਬਿਰਖ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਦੀ ਏ ਅਤੇ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਇਕ ਹਉਕਾ ਧਰਦੀ ਏ। ਇਹ ਹਉਕੇ ਦਾ ਸੇਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਏ ਕਿ ਕਿਸੇ ਟਾਹਣੀ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰੁੱਡਦੇ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਆਖਰ ਨੂੰ ਟਾਹਣੀ ਹੀ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਏ ਅਤੇ ਵਕਤ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਗਮਾਂ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਿੱਖ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਵੇਦਨਾ ਚਾਹੀਦੀ ਏ।

ਜਦ ਕੋਈ ਬਾਪ ਆਪਣੀ ਆਂਦਰ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਹਰ ਅੱਖ ਵਿਚ ਗਲੇਭੂ ਭਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਪੌਣ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਉਗਦੀਆਂ ਨੇ ਸਿਸਕੀਆਂ। ਬੋਝਲ ਮਾਹੌਲ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਢੋਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ ਹਵਾ ਲਈ ਕੀਰਨੇ ਅਤੇ ਵੈਣਾਂ ਦੀ ਕਰੁਣਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ

ਸੁਪਨਾ ਤਿੱੜਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ...

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜੋਕੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਯੁਗ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣ ਉਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨਵੀ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਏ ਸਰਘੀ (ਸਵੇਰ)। ਨਵੀਂ ਸਰਘੀ ਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਸਰਘੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨੀਏ, ਸੁੰਗੜ ਰਹੀਆਂ ਕਿਸਮਤ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮੇਰਾ ਕਰੀਏ, ਕਰਮਯੋਗਤਾ 'ਚੋਂ ਮਾਨਵੀ ਰਹਿਤਲ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੀਏ, ਪੌਣਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੁਮਕਣੀ ਅਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਰਵਾਨਗੀ ਕਰੀਏ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਬੇਹਦ ਕਰੁਣਾਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਠਕ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਵਹਿ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਐ ਖੁਦਾ! ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਸੁਪਨਾ ਧਰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਵਿਗਸਣ ਅਤੇ ਮੌਲਣ ਦਾ ਵਰ ਦੇਈਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਆਰਜਾ ਦੇਈਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਵਰ ਦੇਈਂ, ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਅਤੇ ਹੰਢਾਉਣ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਪਾਈਂ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਂਗਲੇਪਣ ਨੂੰ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ਰਫ ਦੇਵੀਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਉਕਰਾਉਣਾ। ਆਪਣੇ ਲਾਡਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੇਕ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ ਨੂੰ ਜਦ ਚਿਤਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਲਾਂਬੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਬਲਦਾ ਏ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਏ। ਸਿਵੇ ਵਿਚੋਂ ਉਠਦੀਆਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਮਾਮ ਰੰਗ-ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਮਾਪੇ ਇਕ ਜਿਉਂਦੇ ਪਿੰਜਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੱਥਰ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਜਦ ਆਪਣੇ ਲਾਡਲੇ ਦੀਆਂ ਬੀੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਹੁਕ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਘੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਏ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਸੋਗੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਸਿਸਕਦੀ ਏ।

ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਪਨੇ ਪਨਪਦੇ ਨੇ ਰਾਂਗਲੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ, ਆਸਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ, ਅਪੂਰਨ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਵਰ ਦੇਣ ਲਈ, ਦੱਬੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇਣ ਲਈ, ਗੁੱਤੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਭਰਿਆ ਸਕੂਨ ਪਾਉਣ ਲਈ। ਪਰ ਜੇ ਸੁਪਨਾ ਪਨਪਣ ਦੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚਾਵਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਏ ਪੀੜ-ਪਰਾਗਾ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਸੋਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਸੁਪਨਿਆਂ ਲਈ ਹਰ ਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਮੰਨਤਾਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਹਰ ਪੀਰ ਅੱਗੇ ਝੋਲੀ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਖੈਰ ਲਈ ਔਲੀਏ ਅਤੇ ਰਹਿਬਰ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜੇ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਰਾਪ ਧਰ ਦੇਵੇ, ਹਉਕਿਆਂ ਭਰੀ ਆਸਬਾ ਵਰ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਅਲਾਹੁਣੀਆਂ ਦਾ ਸੇਕ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮਾਪਾ ਨਾ ਜੀਵੇ ਨਾ ਮਰੇ, ਧੁਆਂਖੀ ਅਉਧ ਦਾ ਮਾਰੂ ਜੰਗਲ ਚਰੇ ਅਤੇ ਟੁੱਟਦੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਖੈਰਾਤ ਲਈ ਖਿਸਕਦਾ ਪੱਲੂ ਫੜੇ।

ਅਸੀਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਂਦੇ

ਹਾਂ, ਸਾਧਨ ਜੁਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਲੱਖ ਘਾਤਤਾਂ ਘੜਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਸਤਕ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਕੋਈ ਕੀ ਕਰੇ ਜੇ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਅਣਿਆਈ ਮੌਤੇ ਮਰੇ, ਉਸ ਦਾ ਦਰਦ ਹਰ ਸਾਹ ਵਿਚ ਤਰੇ ਅਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਨੈਣੀਂ ਖਾਰੇ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦਾ ਸਾਗਰ ਵਰੂੰ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਘੁੰਗ ਵਸਦਾ ਏ ਸੰਸਾਰ, ਘਰ ਦੇ ਅਰਬਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਵਿਸਥਾਰ, ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਏ ਧਮਕਾਰ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਰੋਸਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਾਈ-ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਹਰ ਦਮ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ

ਜਦ ਕੋਈ ਬਾਪ ਆਪਣੀ ਆਂਦਰ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਹਰ ਅੱਖ ਵਿਚ ਗਲੇਭੂ ਭਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਪੌਣ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਉਗਦੀਆਂ ਨੇ ਸਿਸਕੀਆਂ। ਬੋਝਲ ਮਾਹੌਲ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਢੋਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ ਹਵਾ ਲਈ ਕੀਰਨੇ ਅਤੇ ਵੈਣਾਂ ਦੀ ਕਰੁਣਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਉਕਰਾਉਣਾ। ਆਪਣੇ ਲਾਡਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੇਕ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ ਨੂੰ ਜਦ ਚਿਤਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਲਾਂਬੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਬਲਦਾ ਏ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਏ।

ਦਰਬਾਰ, ਪਰ ਜੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਖੇਡਣ ਉਮਰੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਅਤੇ ਅਣਚਾਹੇ ਮੌਤ-ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਤੁਰ ਜਾਣ ਤਾਂ ਘਰ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਜਿਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਦਾ ਏ। ਮਾਪੇ ਤਾਂ ਜਿਉਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖਿਡੌਣਿਆਂ, ਕੱਪੜਿਆਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਸ਼ੀਲਡਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾ-ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਦੀ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ-ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚਲੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ਹਰ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਟਿਕਾਉਂਦੀ ਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਂਦੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ, ਅੰਤ ਵਿਚ ਘਰ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਹਿੱਚਕੀ ਆ ਜਾਂਦੀ

ਏ।

ਸੁਪਨਾ ਅੱਖ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਏ, ਜਦ ਅਸੀਂ ਔਲਾਦ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਪਨਾ ਅਹੁਲਦਾ ਏ, ਜਦ ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਦੀ ਦਾਤ ਪੈਂਦੀ ਏ। ਸੁਪਨਾ ਮੌਲਦਾ ਏ, ਜਦ ਬੱਚਾ ਖੇਡਦਾ, ਹੱਸਦਾ, ਹਸਾਉਂਦਾ, ਨਿੱਕੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਉਲਝਾਉਂਦਾ, ਤੋਤਲੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸੋਹਲ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਰਚਾਉਂਦਾ, ਅਮੋੜ ਵੇਗਮਈ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਭਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਖਿਝਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਝਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਾਹਤ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਏ।

ਤਿਤਕੇ ਸੁਪਨੇ ਦੀਆਂ ਕਿਚਰਾਂ ਜਦ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਕੁੱਕਰੇ ਬਣ ਕੇ ਰਤਕਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਪੀੜਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਏ ਅਤੇ ਪੀੜਾ-ਪੀੜਾ ਹੋ ਕੇ ਜੀਣ ਨੂੰ ਜਿਉਣਾ ਆਖਣਾ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਏ। ਇਹ ਕਿਚਰਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਤੁਰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਦਰਦ ਉਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਰਗੇ ਸੁਪਨੇ ਜਿਉਣ ਦੇ ਆਦੀ ਲੋਕ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ

ਸਿੰਮਦੇ ਸ਼ਬਦ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਨੇ ਜਦ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਸਿੱਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਭੁੱਬ ਕੇ ਹਨੇਰ ਪਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖਿੜਨ ਰੁੱਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੱਤੀ ਪੱਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਸੁਪਨੇ ਸਿਰਫ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਲਾਸ਼ਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਧਰ ਕੇ ਕਰਮਭੂਮੀ ਦੀ ਸਾਣ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਤਰਾਸ਼ਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ।

ਕੁਝ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਜੂਨ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਕੁਝ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਸੁਪਨਾਸਾਜ਼ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅਜਿਹੇ ਸੁਪਨੇ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀੜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨਾਲ ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਕਸਕ ਹਰ ਪਲ ਰੜ੍ਹਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ। ਐ ਖੁਦਾਇਆ! ਅਜਿਹੇ ਸੁਪਨੇ ਨਾ ਹੀ ਦਏਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਏ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸਬਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏ ਪਰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਦਾ ਦਰਦ ਜ਼ਰਨਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਦਰਦ, ਦਰਦੀਲੀ ਗਾਥਾ ਬਣ ਕੇ ਸੋਚ-ਸਫਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਰਚ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਯੁੱਗਾਂ ਜੋੜੀ ਅਪਣੱਤ ਪਾ ਬਹਿੰਦਾ ਏ।

ਪਲ ਪਲ ਕਰਕੇ ਮਰ ਰਹੇ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਸਦੀਵਤਾ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਉਕੇ ਦੀ ਜੂਨ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਨਾਵੇਂ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਹੁੱਜਰੇ ਨੂੰ ਅਕੀਦਤਗਾਹ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਐ ਖੁਦਾ! ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਸੁਪਨਾ ਧਰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਵਿਗਸਣ ਅਤੇ ਮੌਲਣ ਦਾ ਵਰ ਦੇਈਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਆਰਜਾ ਦੇਈਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਵਰ ਦੇਈਂ, ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਅਤੇ ਹੰਢਾਉਣ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਪਾਈਂ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਂਗਲੇਪਣ ਨੂੰ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ਰਫ ਦੇਵੀਂ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਈਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਮਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਨਾਵੇਂ ਲਾਈਂ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਸਾਥ ਵਿਚ ਠੰਢਤੀ ਛਾਂ ਮਾਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਜੂਹੋ ਕਦੇ ਪਤਝੜ ਨਾ ਆਵੇ। ਇਹ ਸਦੀਵ ਕਾਲ ਲਈ ਬਹਾਨਾਂ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਪਾਵੇ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਹਰ ਸਾਹ ਵਿਚ ਰਚ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੁਪਨਈ ਫਿਜ਼ਾ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਵੇ।

#

ਸਾਕਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸਾਹੋਵਾਲ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਹੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ 20 ਫਰਵਰੀ 1921 ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਆਹੂਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਬੀਬੀ ਹਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁਖੋਂ ਪਿੰਡ ਸਾਹੋਵਾਲ,

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਮਾਂਗਟਾਂ ਵਾਲਾ
ਫੋਨ: 91-98140-44425

ਤਹਿਸੀਲ ਡਸਕਾ, ਜਿਲਾ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਭਾਈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਡਲ ਡਸਕੇ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ

ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਐਸੀ ਰੰਗਤ ਚੜ੍ਹੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸੱਜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਬੀਬੀ ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ ਪੁਤਰੀ ਭਾਈ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ (ਚੱਕ ਨੰਬਰ 137 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ) ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਭਾਈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇਟਾ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਵਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕਲੌਤੀ ਬੇਟੀ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਾਰਿਸ ਬਣੀ।

ਸੰਨ 1890 ਵਿਚ ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ ਵਿਚ ਜਮੀਨਾਂ ਆਬਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਢਾਈ ਮੁਰੱਬੇ ਜਮੀਨ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 132 ਰੱਖ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿਚ ਲੈ ਲਈ। ਇਸ ਚੱਕ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਪਿੰਡ ਸਾਹੋਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਚੱਕ ਸਾਂਗਲਾ ਹਿਲ ਤੋਂ ਦਸ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਜ਼ਿਲਾ ਫੈਸਲਾਬਾਦ (ਲਾਇਲਪੁਰ) ਵਿਚ ਹੈ। ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਆਲਕੋਟ ਤੋਂ ਇਸ ਚੱਕ ਵਿਚ ਆਣ ਕੇ ਆਬਾਦ ਹੋਏ।

ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮਹੰਤਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਮਹੰਤ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਬਾਂ ਪੀਂਦੇ, ਕੰਜਰੀਆਂ ਨਚਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ

ਨੂੰ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ 'ਚੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕਰਦੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ

ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ 15 ਨਵੰਬਰ 1920 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 139 ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਹੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਥ ਵਲੋਂ 4, 5 ਅਤੇ 6 ਮਾਰਚ ਦੇ ਦਿਨ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਭਾਈ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਧਾਰੋਵਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ 19 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿਤੇ। ਮਹੰਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁੰਡੇ ਬੁਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਵੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਦੇ ਖਦਸੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਮੂਹ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਜਥਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਭਾਈ ਝੱਬਰ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਰਾਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਾਈ ਧਾਰੋਵਾਲ ਦੇ ਜਥੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ।

20 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲ ਇਹ ਜਥਾ

ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋਇਆ। ਮਹੰਤ ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨਿਹੰਬੇ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਇਸ ਕਾਰੇ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਾਖਿਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਮਹੰਤ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਲਦੀ ਆਵੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਾਹੋਵਾਲ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਅੱਜ ਇਕ ਮਸਜਿਦ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਹਾਲੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿੰਡ ਜੰਡ, ਤਹਿਸੀਲ ਦਸੂਹਾ, ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਆਣ ਵੱਸਿਆ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਹਰ ਸਾਲ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰਦੇਸ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਰੌਂਗਟੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ

ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ ਵਾਇਆ ਲੌਂਗ ਰੂਟ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਲ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਪੇਨ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੋਥੀ ‘ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ ਵਾਇਆ ਲੌਂਗ ਰੂਟ’ ਰਾਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਉੱਥੇ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ‘ਨਾਕਾਮ ਸ਼ਖਸ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ’ ਤੋਂ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਿੜ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਲਾਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਅੱਥਰੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਨ ਲਈ ਤਾਂਘਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪਹਾੜ ਬੱਝਣ ਦਾ ਦਰਦ ਵੀ ਹੰਢਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ... ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਬੱਝੇ ਪਹਾੜ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਡਣਾ ਅਜੇ ਤਕ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਪਰ ਅਮਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਪਹਾੜ ਸਣੇ ਉਡਣਾ ਪਿਆ! ਦੇਸ ਤੋਂ ਪਰਦੇਸ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਅੰਕ ਤੋਂ ਲੜੀਵਾਰ ਸਾਂਝੀ ਕਰਾਂਗੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਨਾਕਾਮ ਸ਼ਖਸ (?) ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ!

ਗਾਹੇ-ਬ-ਗਾਹੇ ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ; ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੋਈ ਖਾਲੀਪਨ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਅਹਿਸਾਸ, ਇਹੀ ਅਤ੍ਰਿਪਤ ਭਾਵ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਦੌੜਾ ਰਿਹਾ

ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਜਣਾ ਨੇ ਜੜ੍ਹ ਫੜੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਵਜੂਦ ਫੈਲਾਉਂਦੀ ਗਈ।... ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ! ਮੈਂ, ਸਿਰਫ਼ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।... ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨਾਕਾਮ ਸ਼ਖਸ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਜੀ ਹਾਂ! ਮੈਂ ਹਾਂ, ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਾ ਚੱਲਦਾ-ਫਿਰਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼। ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕਿਆ ‘ਫਾਡੀ’ ਮੈਂ ਉਹ ਸ਼ਖਸ ਸਾਂ ਜੋ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋਸ਼ ਲੱਭਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਾਂ, ਨਾਖੁਸ਼ ਸਾਂ, ਪਰ ਖੁਦ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਾਂ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਘਟਦਾ ਵਧਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ। ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਰਮਿਆਨ ਪਿਆਰ ਫਾਸਲਾ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਲੰਮਾ-ਚੌੜਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਵਾਪਰਦਾ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਖੁਦ ਮੈਂ ਕੋਈ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਕਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਦੌੜ ਵਿਚਲਾ ਫਾਸਲਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ‘ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ’ ਦਰਿਆਫ਼ਤ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਗ਼ੈਰ ਮੈਨੂੰ ਵਕਤ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਆਖਰ ਇਹ ‘ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ’ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਪਰ ਇਹ ‘ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ’ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇਰਾ ਪਿਆ!

ਖਾਬ ਬੜੇ ਮਹਿੰਗੇ ਨੇ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸਾਂ! ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ‘ਤੇ ਠਹਿਰ ਗਏ ਸੁਫਨਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਨਾਲ ਚੁਕਾਈ। ਮੇਰਾ ਗੁਨਾਹ ਸੀ- ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਯੂਰਪ ਜਾਣਾ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਈ।... ਦਰਅਸਲ, ਮੈਂ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸਾਂ। ਫਿਰ ਖਬਰੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੁੱਤੇ ਲੇਖਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਤ ਲਾ ਕੇ ਸੌਂ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿ... ‘ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ! ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਣ ਉਠਦਾ ਏ।’

ਤਕਰੀਬਨ ਦਹਾਕੇ ਜਿੱਡੀ ਲੰਮੇਰੀ ਅਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਤੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਹੀਣਤਾ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮਿਆ ਵਿਆਕੁਲ ਰੋਹ, ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸੀ; ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।...

ਦੌੜ ਵਿਚਲਾ ਫਾਸਲਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ‘ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ’ ਦਰਿਆਫ਼ਤ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਗ਼ੈਰ ਮੈਨੂੰ ਵਕਤ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਆਖਰ ਇਹ ‘ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ’ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਪਰ ਇਹ ‘ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ’ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇਰਾ ਪਿਆ!

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ‘ਯੂ’ ਟਰਨ

ਦੇ ਮਈ 2005, ਸੋਮਵਾਰ। ਸਮਾਂ ਰਾਤ 9 ਕੁ ਵਜੇ। ਇਹ ਵਕਤ ਸੀ ਮੇਰੀ ਸੁਸਤ ਰਫ਼ਤਾਰ, ਰੀਗਦੀ, ਨਾਕਾਮ, ਥੱਕੀ-ਹਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਾਹਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਇਕਦਮ ਤੇਜ਼ ਰੌਅ ਆਏ ਅਹਿਮਤਰੀਨ, ਪਰ ਬੇਦਿਲਾਸਾ, ਬੇਖਲਾਹਟ ਭਰੇ ‘ਯੂ ਟਰਨ’ ਦਾ। ਨਾਮੁਰਾਦ ਜਿਹੇ ‘ਕੂਹਣੀ ਮੋਤ’ ਦਾ।

ਅਤੀਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਜਾਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਤੀਤ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰੀ ਤਹਿਤ ਹੀ ਕੁਝ ਬੇਮਾਅਨੀ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਿਰਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਸੀ, “ਕੀ ਰੱਖਿਐ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਯਾਰ... ਸਭ ਕੁਝ ਮਿੱਟੀ, ਬੇਅਰਬ... ਸੰਸਾਰ, ਜੀਵਨ, ਰਿਸ਼ਤੇ... ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਕਤ ਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਫ਼ਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਏ...।” ਇਹ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਫਲਸਫ਼ਾਨਾ ਨੀਤੀ-ਵਾਕ ਜਾਂ ਪੱਕਾ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਮਹਿਜ਼ ਨਕਾਰਾਤਮਕ, ਮਾਯੂਸੀ ਭਰਿਆ ਵਿਰਲਾਪ ਮਾਤਰ ਸੀ।

ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਲਿਆਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਨਿਰਸੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਤੇ ਤਤਪਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਿਆ। ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਸਫ਼ਲ ਦੋਸਤ ਨੇ ਪੈਂਗ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਹਮਾਇਤੀ ਹੁੰਕਾਰ ਭਰੀ, “ਹੂੰ... ਸਹੀ ਏ। ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੀਣ ਦਾ ਮਜ਼ਾ...”

ਮੈਂ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ, ਸਿਕਸਤਾ (ਹਾਰੀ ਹੋਈ) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਘਿਸਿਆ-ਪਿਟਿਆ ਰੋਣਾ ਰੋਂਦਾ, ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਖਾਣੇ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਸਾਂ। ਕੁਝ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਖੰਡਿਤ ਛਵੀ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸਮਤ, ਹਾਲਾਤ ਬਗ਼ੈਰਾ ਦੀ ਫਾਲਤੂ ਓਟ ਦਿੰਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਢਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਦੇ ਨੇ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ, ਦਇਆ ਦਾ ਪਾਤਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਹ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਲੱਗਿਆਂ ਇੰਨੀ ਕੁ ਝੁਠੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਹ ਖੁਦ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ। ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਬੰਦੇ ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਗੁਜ਼ਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਫਸੋਸਨਾਕ, ਗਿਲੇ-ਸ਼ਿਕਵਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਗੱਠੜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੇ ਮੋਢਿਆਂ ‘ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਖੁਦ ਦੇ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਫ਼ਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਬਗ਼ੈਰ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਰਕਾਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰ ਜਾਵਾਂ। ਇਨਸਾਨ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੀਤ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਫੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦਾ ਫੋਨ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਉਡਦਾ ਗਿਆ; ਲੱਗਿਆ, ਫੋਨ ਵਿਚੋਂ ਰਿਸਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਜੜ੍ਹ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਫਲਾਈਟ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੜਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬੱਸ ਫੜਨੀ ਸੀ। ਲੱਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਸਲ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਧੜਕਣ ਗੁੰਮ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਬੁਰਕੀ ਹਲਕ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਤਰ ਰਹੀ।

ਜੀਵਨ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਮੁਫਤ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ

ਕੀਮਤ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਏ, ਉਮਰ ਭਰ। ਕੁਝ ਪਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਨਾਰਾਜ਼ ਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਾਬਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਤੇ ਹੁਣ ਉਸੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸੋਚ ਕੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਡੋਬੂ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਪਾਸੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ, ਘਰ, ਦੋਸਤ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਸੱਜਣ-ਪ੍ਰੇਮੀ, ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ, ਸ਼ਹਿਰ, ਗਲੀਆਂ-ਬਾਜ਼ਾਰ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਖੁੱਸ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਟੁਕੜਿਆਂ/ਪਲਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੀ ਖਿਲਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਖ ਪਛਾਣਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਲਪਕ ਕੇ ਲਮਹਾ-ਦਰ-ਲਮਹਾ ਬੋਚਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਲਮਹਾ ਅਸੀਂ ਮਕਾਨ ਦੀ ਛੱਤ ‘ਤੇ ਵਿਚਰਦਾ ਫੜਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਭੀੜ ਭਰੇ ਇਲਾਕੇ ‘ਚੋਂ, ਕੋਈ ਗਲੀ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਤੋਂ, ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪਗਡੰਡੀ ਤੋਂ...। ਇਹ ਟੁਕੜੇ ਜੁੜਦੇ-ਜੁੜਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਰਾਹ ‘ਤੇ ਤੋਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਇਹ ਲਮਹੇ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੁੱਕਰੇ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਡੋਰ ਨਾਲ

ਅਚਾਨਕ ਗਹਿਰਾ ਮੋੜ ਖਾ ਗਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੱਥੋਂ ਡਿੱਗੀ ਮੁਰਗੇ ਦੀ ਬੋਟੀ ਸਰਾਪੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਮਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਅ ਮਾਰੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮੁਕੱਦਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲਾ ਗਈ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੱਥ ਵਾਲੀਆਂ ਬੁਰਕੀਆਂ ਮੁੜ ਕਦੋਂ ਨਸੀਬ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ!

ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ, ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਲਈ ਗੁੰਝਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪਹਾੜ ਢਹਿ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦਾ।... ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀਆਂ ਵੀ ਉਜਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਦੋਸਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਬਿਗਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ... ਤੇ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਨੂੰ ਵੀ। ਬੜੀ ਪੀੜੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਬੱਕਿਆ ਜਿਹਾ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਬੋਝਲ ਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਦਾਸ! ਹੰਝੂ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਵਹਿਣ ਜਾਂ ਗਮੀ ਵਾਲੇ! ਮੇਰਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਇੰਨਾ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਹਾਦਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਦਾ ਅਤਿ ਦੁਰਲੱਭ ਅਵਸਰ ਮਿਲਣਾ; ਯਾਨੀ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ, ਵਿਛੜਨ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਘਬਰਾ ਕੇ ਮੈਂ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਦੋਸਤਾਂ-ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾਇਗੀ ਸਲਾਮ ਕਹਿਣ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਤਕਰੀਬਨ ਜਾਨਲੇਵਾ ਖਬਰ ਦੇਣ।

ਖੁਦ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਖੜ੍ਹਿਆ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੌਲਨਾਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਘਾਤਕ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ, ਮਾਸੂਮ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਗਾਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਲਹਿਰਾਈ ਤਾਂ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆ ਠਹਿਰ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਵਕਤ ਦੀ ਗਰਦਿਸ਼ ਰੁਕ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਸਾਰਾ ਆਲਮ ਪਿਘਲਦਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਜਦ ਬੇਵਸੀ ਨਾਲ ਕੰਬਦੇ ਉਦਾਸ, ਬਿੜਕਦੇ, ਅਪਾਹਜ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਨਹੂਸ ਤੇ ਘਿਨਾਉਣੀ ਸੂਚਨਾ ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਵਾਂਗ ਲਟ-ਲਟ ਮਚਦੇ ਨੈਣ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਦਮ ਬੁਝ ਗਏ ਹੋਣ। ਉਹ ਦਿਲਫਰੋਬ ਮੁਸਕਾਨ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਸੇ ਪਲ ਸਰਾਪੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਦਰਦ ਦੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਡਰਾ ਹੀ ਛੱਡਿਆ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਖੀਰ ਉਸ ਜੜ੍ਹ ਹੋਏ ਦਰਦ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁਝ ਗਏ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਬੂਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਿਆਂ ਵੀ ਇਕ ਗੁਨਾਹ ਹੋਰ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਝਰੀਟਿਆ/ਖੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਆਚਿਆ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਦਾ; ਪਰ ਮੇਰੀ ਅਕਲੋਂ ਵੱਡੀ ਝੱਲੀ ਉਤੇਜਨਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਜਜ਼ਬ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਕਤੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸੂਮ ਨੈਣਾਂ ਨਾਲ ਇਤਫ਼ਾਕ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਵਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੂਕ ਧਾਹ ਮਾਰ ਕੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ ‘ਤੇ)

ਭੂਪਿਨ ਖਾਖਰ ਦਾ ਚਿੱਤਰ: ਮੈਨ ਲੀਵਿੰਗ (ਗੋਇੰਗ ਅਬਰੌਡ); ਭਾਵ, ਉਸ ਬੰਦੇ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਜੋ ਪਰਦੇਸ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੱਝੇ-ਉਲਝੇ, ਹੱਸਦੇ ਜਾਂ ਰੋਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਜਾ ਅੱਪੜਦੇ ਹਾਂ।... ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਕਈ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ, ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਖਿੱਲਰੇ ਪਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੈਂ ਸਮੇਟਣਾ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਰਥਪੂਰਨ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੰਦੇ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਕਈ ਦਫ਼ਾ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹਮਸ਼ਕਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਸਮਾਨ-ਅਰਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਟਾ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜੋ ਵਕਤ ਨੇ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਬਰਨ, ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਸ਼ਿਕਵਿਆਂ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਗਠੜੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪੱਲੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਟੁੱਟ ਕੇ ਕੀਚਰ-ਕੀਚਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਖਿੱਲਰ-ਬਿਖਰ ਗਿਆ। ਖਬਰੇ ਹੱਥ ਦੀ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ ਇਥੋਂ

ਅਸੀਂ ਗਲਵਕਤੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਏ।

ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਫੁਸਫੁਸਾਹਟ ਕੁਰਲਾਈ, “ਕਿਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਓ ਤੁਸੀਂ! ਨਾ ਜਾਓ...” ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਲਰਜੇ, “ਜਾਣਾ ਈ ਪੈਣਾ... ਮੈਂ ਖੁਦ ਲਈ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ...” ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਸਿਸਕਦੀ ਗਈ, “ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਉਂ, ਮੈਂ ਸੱਚੀ ਮਰ ਜਾਉਂ...” ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅੰਦਰੋਂ ਪਥਰਾਅ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਸਪਾਟ, ਬੇਜਾਨ ਤੇ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਸਨ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਰ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆਂ... ਇਥੋਂ ਕੋਈ ਮੁਰਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹੈ...” ਮੇਰਾ ਧੁਰ ਅੰਦਰ, ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਕੇ ਖਿੰਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੇਵਸੀ ਤੇ ਲਾਚਾਰੀ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਮ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਪੁੰਝ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ੀਆਂ ਮੰਗਦਾ, ਮੈਂ ਲੁੱਟਿਆ-ਪੁੱਟਿਆ ਜਿਹਾ ਵਾਪਸ ਘਰ ਆ ਡਿੱਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵਾਕਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ। ਜੀਣ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਰਥ-ਵਣਜ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਸੋਚ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਖਾਲੀ ਜੇਬ, ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ, ਖਾਲੀਪਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਰੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਦਾ ਖਾਲੀਪਨ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਏ, ਜੇਬ ਦਾ ਖਾਲੀਪਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਲੀਪਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਰੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਮਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੀ ਇਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੈ) ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾ ਰਹੀ ਸੀ, ‘ਇਹ ਕੱਪੜੇ... ਇਹ ਪੈਸੇ... ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ, ਧੋਖੇਬਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ...’ ਬਗੈਰਾ-ਬਗੈਰਾ।

ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਫਿਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਾਸੂਮ ਪੁੱਤਰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਭੀੜ 'ਚ ਕਿਧਰੇ ਗੁੰਮ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਉਹਦਾ ਰੋਣ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਵੀ ਲਰਜ ਗਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਦਿਲ ਕੀਤਾ, ਫਟ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਆਂ, ‘ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ’, ਤੇ ਦੌੜ ਕੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਹੋਣ ਲੁਕ ਜਾਵਾਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ। ਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਬਾਹ ਤਾਂ ਖੁਦ ਮਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਥੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਗਹਿਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਉਛਾਲੇ ਭਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਔਲਾਦ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ; ਸੋ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੁਦ ਨਾਲ ਸਮਝੋਤੇ ਹੀ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਵੀ ਸਿੱਲ੍ਹੇ ਨੈਣੀਂ ਪੈਕਿੰਗ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਡੈਡੀ ਤੇ ਭਰਾ ਵੀ ਪਸਰਦੀ ਚੁੱਪ ਤੋੜਦੇ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਓਪਰਾ-ਓਪਰਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬੈਠੇ-ਬਿਠਾਏ, ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆ ਪਲਟ ਗਈ ਸੀ!

ਸਮਾਂ, ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਦਰਿਆਇਲੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਲ ਸਾਡਾ ਬੜਾ ਕੁਝ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਪਲ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬੜਾ ਕੁਝ ਉਗਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਿੰਦੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਖੋਹਦੀ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਖੋਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦਿੱਤੀ ਦਾਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਖੋਹਦੀ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਦੇਣ ਉਪਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੱਕ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਖੁੱਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੱਡੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਵਕਤ ਸਭ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੋ ਅਹਿਮ ਮੌਕੇ ਯਕੀਨਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਅਵਸਰ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ। ਇੰਨਾ ਕੁ ਅਫ਼ਸੋਸ ਸੀ, ਉਮਰ ਦੇ ਅਹਿਮ, ਕੀਮਤੀ ਸਾਲ ਸਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਜ਼ਿੱਠੇ ਗਏ ਸਨ।

ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ: ਇਕ, ਜਿਹੜੇ ਸਿਰਫ਼ ਜਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਦੂਜੇ, ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਹੀਲੇ ਬਿਹਤਰ ਜਿਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਤੀਜੇ, ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਣਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਸ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ‘ਯੂ ਟਰਨ’ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਬੜਾ ਕੁਝ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਇਕੱਲੇ ਨੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁੰਮਸੁਦਗੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਕੁਝ ਵੀ ਗੁੰਮਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਹ ਰੰਗ ਰੂਪ ਬਦਲਾ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ

ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਰਿਸ਼ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਅਪਵਾਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ, ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਹਰ ਗੁੰਮ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਬਦਲ, ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈਂਦਿਆਂ 3 ਵੱਜ ਗਏ। ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿ ਕੇ, ਮੈਂ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸਾਂ। ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਸਮੀ ਤਕੱਲਫ਼ ਤੋਂ ਲੱਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਜੰਗ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ। ਸਭ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਘ-ਅਪਣਤ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ। ਮਾਂ ਭਾਵੁਕਤਾ ਵੱਸ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਗਈ, “ਪੁੱਤ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੀ, ਸੰਭਲ ਕੇ ਰਹੀਦੈ... ਰੋਟੀ ਟੈਮ 'ਤੇ ਖਾਇਆ ਕਰੀਂ...”

ਉਸ ਵੱਲੋਂ 28 ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਮੇਰੀ ਸੰਭਾਲ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ (ਤਪੱਸਿਆ ਜਿਹੀ) ਹੁਣ ਮਜ਼ਬੂਰੀਵਸ ਖੁਦ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਕਰਜ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ-ਦੋ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ...” ਪਲ ਕੁ ਲਈ ਸ਼ਸ਼ੋਪੰਜ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਮੈਂ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ।

ਖੋਰੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਹੀ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਹਫ਼ਤਾ ਦਫਤਰੀ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਸੋਚਣ ਸਮਝਣ ਦਾ ਵਕਤ ਮੈਨੂੰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੈਸਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਚਕਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਸੀ; ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਸਮਝੋਤੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਸੀ। ਨਵਾਂ ਦਿਨ, ਨਵੀਂ ਕੀਮਤ, ਨਵਾਂ ਸੋਚਾ, ਨਵੀਂ ਕੀਮਤ।

ਹੱਜਾਮ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਂ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਬਣਦਾ ਗਿਆ। ਲੱਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਆਈਨੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅਜਨਬੀ ਚਿਹਰਾ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਤੇ ਨਾਮੋਸ਼ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੇ ਮੋਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਜਿਹੇ ਓਪਰੇਪਨ

ਜਲੰਧਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਤੱਲੂਣ ਦਾ ਬਾਬਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਿਥੇ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਜਹਾਜ਼ ਖਿਡੋਣਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਜ਼ਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੇ, ਤੇ ਜੇ ਉਤਰਦੇ ਵੀ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੱਕ ਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ। ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਂ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਵਕਤ ਮਾਂ ਦੇ ਸੋਜਲ ਨੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਣਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਥੋਂ ਮਰਜ਼ੀ, ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਪਰਖ ਲੈਂਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿ ਲੈਂਦਾ, ਪਰ ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ, ਉਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕਦੇ ਵੀ ਸਟੀਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਜਦੇ।

ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਸਭ ਦੇ ਗਲੇ ਲੱਗ ਕੇ, ਮੈਂ ਤੇ ਡੈਡੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਕਦਮ ਇੰਜ ਬੋਝਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਨਾਲ ਮਣਾਂ ਭਾਰ ਬੱਝਿਆ ਹੋਵੇ। ਘਰਦਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਜ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਿਕੰਦਰ ਸੰਸਾਰ ਫਤਿਹ ਕਰਨ ਮਕਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਚਲੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾ ਸਹੀ, ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੁਰਿਆ ਹੀ ਸਾਂ। ਛੋਟੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵੱਡੀ, ਹਰ ਜਿੱਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਤਕਲੀਫ਼ਦੇਹ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਗੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਜ਼ਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੋਲ ਨਾਕਾਮੀ, ਮਾਯੂਸੀ, ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖਾਸ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਆਪੇ ਦੌੜੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।

ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਲੈ ਕੇ, ਮੈਂ ਤੇ ਡੈਡੀ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਰਵਾਨਗੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਦਾ ਸੂਰਜ ਕੁਝ ਅਲੱਗ ਤੇ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਤੇ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਦਿੱਲੀ, ਪਹਾੜਗੰਜ ‘ਬੀ’ ਗਰੇਡ ਹੋਟਲ ‘ਦਰਪਣ’ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਪਨਾਹਗਾਹ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਹਮਸਫਰ ਮਨਜੀਤ ਲੋਧੇ ਵੀ ਦੋ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਡੇਰਾ ਜਮਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਨਾਮਾਲੂਮ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਕਤੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਉਡਾਣ ਸ਼ਾਮੀਂ 8 ਕੁ ਵਜੇ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਸਚਰਜ਼ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁਗਲਈ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ- “ਹੁਣੇ ਕੇਸ ਕਟਾ ਕੇ ਆ, ਇਹ

ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਝਲਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ ਬਿਖਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਏ। ਹਸਰਤ ਭਰੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਤੇ ਕੇਸ ਆਪਣੇ ਬੈਗ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਏ। ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੇਰੀ ਖਾਲਿਸ਼ ਸ਼ਨਾਖਤ, ਮੇਰੀ ਦਿੱਖ ਵੀ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ ਸੀ! ਕਈ ਵਾਰ ਨਵੇਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਚਿਹਰਾ ਮੋਹਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਤਕਰੀਬਨ ਪੂਰੇ ਪੂਰੇ ਵਕਤ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਏਅਰਪੋਰਟ ਪਹੁੰਚੇ ਸਾਂ। ਟਿਕਟਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਰਸਮੀ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਬੱਝਲਾਏ ਹੋਏ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੌੜ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਸਟਾਫ਼ ਨੇ ਸਰਸਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਨਾਪੂਰੀ ਨਿਭਾਈ। ਦੇਰ ਹੋਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਪਰ੍ਹੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਡੈਡੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਸੀਨੇ ਲੱਗ ਕੇ ਮਿਲ ਸਕਾਂ।

ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਯੂਰਪ (ਸਪੇਨ) ਸੀ, ਪਰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਾ ਸੀ? ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ?... ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬਰਕੀਨਾ ਫਾਸੋ ਦੀ ਟਿਕਟ ਸੀ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਦੋ ਜਗ੍ਹਾ ਸਟੇਅ ਵੀ ਸੀ। ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ, ਕਿਹੜੇ ਰਸਤੇ ਸਪੇਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ! ਬਕੋਲ, ਮੇਰੇ ਏਜੰਟ- “ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅਫਰੀਕਾ, ਉਥੋਂ ਦੋ ਕੁ ਦਿਨ ਜੀਪਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ, ਫਿਰ ਮੋਰੱਕੋ ਤੋਂ ਠਾਹ ਸਪੇਨ।” ... ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਵਾਈ ਯਾਤਰਾ ਰੋਮਾਂਚ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਇਹ ਈਜਾਦ ਉਪਰ, ਹੋਰ ਉਪਰ ਉਠਦੀ ਗਈ; ਇਨਸਾਨ ਛੋਟੇ, ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਜਿਵੇਂ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਇਸ ਵਕਤ ਹੈ: ਇਨਸਾਨ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਬੌਣੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ!

ਅਸੀਂ ਦੂਰੋਂ ਈ ਤਸੱਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਮੇਰਾ ਖੁਦ ਉਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ, ਦਿਮਾਗ ਕੁੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਵਕਤ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵੱਲ ਰਿੜ੍ਹ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੋਈ ਹੁਣ ਮਹਿਜ਼ ਕੁਝ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਨਿੱਜੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਸੋਚ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਬੋਂਦਲਿਆਂ ਘਬਰਾਇਆ ਕੁਝ ਗੁੰਮਨਾਮ, ਅਨਜਾਣ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜੋ ਮੇਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ; ਜਿਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ-ਮਕਸੂਦ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਚਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਅਤੇ ਲੋਧੇ 9 ਕੁ ਵਜੇ ਇਥੋਪੀਆ ਏਅਰਲਾਈਨ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀਟਾਂ

ਕਿ ਜੋ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਦੋਂ ਵਕਤ ਕਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਖੁਦ ਉਠਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਰੀਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫਿਕ ਬੈਠਣ ਭਾਵੇਂ ਨਾ, ਇਸ ਨਾਲ ਵਕਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰੀ ਲੰਮੇਰੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਉਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਹੁਣ ਖੁਦ ਵਕਤ ਨੇ ਸਖਤ ਠੋਸ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਸ਼ਾਇਦ!

ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਯੂਰਪ (ਸਪੇਨ) ਸੀ, ਪਰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਾ ਸੀ? ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ?... ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬਰਕੀਨਾ ਫਾਸੋ ਨਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਤ ਮੁਲਕ ਦੀ ਟਿਕਟ ਸੀ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਦੋ ਜਗ੍ਹਾ ਸਟੇਅ ਵੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸਾਂ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਰਸਤੇ ਸਪੇਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ!

ਬਕੋਲ, ਮੇਰੇ ਏਜੰਟ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ, “ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅਫਰੀਕਾ, ਉਥੋਂ ਦੋ ਕੁ ਦਿਨ ਜੀਪਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ, ਫਿਰ ਮੋਰੱਕੋ ਤੋਂ ਠਾਹ ਸਪੇਨ।” ਉਹਦਾ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਹੋਣਾ ਕਿੰਨਾ ਸਰਲ ਲੱਗਿਆ ਸੀ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਵਾਈ ਯਾਤਰਾ ਰੋਮਾਂਚ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਇਹ ਈਜਾਦ ਉਪਰ, ਹੋਰ ਉਪਰ ਉਠਦੀ ਗਈ; ਇਨਸਾਨ ਛੋਟੇ, ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਜਿਵੇਂ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਇਸ ਵਕਤ ਹੈ: ਇਨਸਾਨ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਬੌਣੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ!

ਚਾਰ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋਈ, ਹਲਕੀਆਂ-ਫੁਲਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਬਣਾਈ ਚੀਜ਼ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਪਰਖਦੇ ਉਡਾਉਂਦੀ, ਹਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੀਰਦੀ, ਹੁੰਕਾਰਦੀ, ਉਡਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕਾਫੀ ਕੁਝ, ਕਾਫੀ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਮੇਰੇ 25 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਮੇਰੀ ਹਸਤੀ, ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ, ਤਰਤੀਬ ਅਤੇ ਅਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ, ਘਰ, ਚੁਗਿਰਦਾ, ਬਚਪਨ, ਜਵਾਨੀ, 75 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਖੁਦ ਨੂੰ ਫਿਰ 100 ਫੀਸਦੀ ਵੱਲ ਸਿਰਜਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਆਪਣਾ 75 ਫੀਸਦੀ ਲੱਭਣਾ ਸੀ, ਸਮੇਟਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਰਿਸ਼ਤੇ, ਪਿਆਰ, ਮਿੱਟੀ, ਯਾਦਾਂ, ਮੋਹ... ਆਦਿਕ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਮੇਰਾ 50 ਫੀਸਦੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਸ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਮਤਲਬ ਸੀ, ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਫੈਲਾਅ ਲਵਾਂ, ਪਰ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫੈਲਾਅ ਸਕਦਾ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਖੋਰੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅੱਧੇ ਵਜੂਦ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੇ ਰੱਖਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ! ਖੋਰੇ ਕਦੋਂ ਆਪਣੇ ਬਾਕੀ ਅੱਧੇ ਵਜੂਦ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਹੋਏ ਦਿਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਤੱਕਤੀ ਨਾਲ ਨਾਪ ਤੋਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਆ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਦਰਅਸਲ ਆਉਂਦੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਫਿਕਰ ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਉਂਦੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਕੀ ਛੁਪਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਵਕਤ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ। ਘਰ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਹੀ ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਦਾਸ ਨੇਤਰ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਟਿਕੇ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਖਬਰੇ ਫਿਰ ਕਦੋਂ ਨਸੀਬਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਕੇ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ!

ਕੁਝ ਕੁ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ, ਅੱਥਰੇ ਪਲ ਹੀ ਇੰਨੇ ਜ਼ਾਲਿਮ, ਨਿਰਦਈ ਹੋ ਨਿਬੜਦੇ ਨੇ ਕਿ ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਸੁੱਖ-ਸਵੀਲੀ ਵਸਦੇ ਹਕੀਕੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲਕ ਝਪਕਦਿਆਂ ਰੋਲ ਕੇ, ਖੇਰੂ ਖੇਰੂ ਕਰ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚੰਦ ਕੁ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਲਮਹਾਂ, ਕਈ ਹਿੰਦਸਿਆਂ-ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਖਿਲਰੇ ਪਸਰੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਰੱਖਦੇ ਨੇ। ਫਿਰ ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ, ਮੁੜ ਕਦੋਂ ਵਤਨਾਂ ਨੂੰ, ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜੇ ਪਾਉਣੇ ਸਨ! ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਖਬਰੇ ਕਿੰਨੇ ਅਸਮਾਨ ਪਲਟ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

(ਚਲਦਾ)

ਸਿਮਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਕਥਾਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪਿਛਲੀ ਤੇ ਅਗਲੀ, ਦੋਹਾਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਆਸ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਉਸ ਪਲ' ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 'ਘਰ' ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਦੋ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਬਾਤ ਇਕੋ ਸਾਹੇ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਹੁੰਦੀ ਅਣਹੋਣੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸੇ ਦੁਖਦੀ ਰਗ ਉਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਘਰ

ਮੈਨੂੰ ਤੀਜਾ ਦਿਨ ਹੈ, ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਨੂੰ। ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਬਾਪੂ ਕਈ ਵਾਰ ਫਿਸ ਚੁੱਕਿਆ। ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਛਿੜਦੀ, ਉਹ ਗਲਾ ਭਰ ਆਉਂਦਾ। ਬਾਪੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ, ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਹਾਂ- ਹੁਣ ਬੱਸ ਵੀ ਕਰ। ਐਵੇਂ...।

ਸਿਮਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 91-94632-15168

ਪਰ 'ਪਖੰਡ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣਾ ਮੈਨੂੰ ਔਖਾ ਲਗਦਾ। ਹਰ ਵਾਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਬਾਪੂ ਆਣ ਖੜ੍ਹਦਾ।...ਤੇ ਮੇਰੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਸੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਮਣੇ

ਹੁੰਝ ਕਰਦਾ ਬਾਪੂ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦਾ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ, ਉਹ ਇੰਜ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ? ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਲੱਗਿਆ ਸੀ।

ਬੇਬੇ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੁੰਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੁਕ ਰਹੇ।

“ਰੋਟੀ ਜੋਗਾ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ?”

ਉਹ ਕਈ ਦਿਨ ਕਲਪਦੀ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਪੂ ਇੰਨੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਭੜਕ ਪੈਂਦਾ।

“ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਹੋਵੇ ਨਾ...। ਸੋਹੀਆਂ ਦੀ ਝੰਡੀ ਕਰਨੀ ਏ ਪਿੰਡ 'ਚ। ਲੰਡੀ ਬੁੱਚੀ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕੋਈ। ਇਹਨੂੰ ਬੱਸ ਰੋਟੀ ਦਿਸਦੀ।”

ਸੋਨੀ ਏਜੰਟ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਵਾਧਾ-ਘਾਟਾ' ਕਰ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਕੇ ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਦੇਰ ਤੀਕ ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੱਡੀ 'ਚ ਬੈਠਣ ਵੇਲੇ ਝੁਕ ਕੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਝਾਕਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਬੁੜ੍ਹੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਡੁਸਕੇ ਨਾ ਲਾਈ ਜਾਈਂ ਹੁਣ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ। ਰੁੱਗ ਰੁਪਈਆਂ ਦਾ ਲੱਗਿਆ। ਚੇਤਾ ਰੱਖੀ।”

ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੀਕ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਦੀ ਏਸੇ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕਾਸ਼! ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, “ਭੋਲਿਆ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੀ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੋਂ ਘੋਲ ਨਾ ਕਰੀ। ਕਮਾਈਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਰੱਜਿਆ ਕਦੀ ਬੰਦਾ।”

ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਬਾਪੂ ਤਾਂ ਇੰਜ ਦਾ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾਂ...।

ਬਾਪੂ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪ ਮੇਰੀ ਸਮਝੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਬਾਪੂ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਭਰੇ। ਹਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਅਜੀਬ ਲੱਗਿਆ। ਮੈਂ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰੂਪ ਮੇਰੇ ਕਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ।

ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜ ਹੁੰਝ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ। ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਮੇਰਾ ਮਨ ਬਾਪੂ ਲਈ ਤਰਸ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਉਸੇ ਪਲ ਬਾਪੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਆਣ ਖੜ੍ਹਦਾ।

“ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਜੋਗੀ ਹੀ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਘਾਟੇ ਦਾ ਘਰ। ਕਦੀ ਕਿਹਾ ਵੀ ਏ ਤੂੰ ਕਿ ਠੀਕ ਆਂ ਮੈਂ। ਚੌੜੇ-ਪਹਿਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਦੁਖਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇਰਾ। ਮੱਲ੍ਹੇ ਕੋਲੋਂ ਦਾਰੂ ਲਿਆ ਕੇ ਪਾ ਲੈ।”

ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਤਨਖਾਹ 'ਚੋਂ ਖਰਚੇ ਜੋਗੇ ਪੈਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਸੀ।

ਪਰ ਬਾਪੂ ਬੇਬੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਿਆ।

“ਜੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚੰਗਾ। ਚੜ੍ਹੇ ਮਹੀਨੇ ਮੈਂ ਇੰਨੇ ਹੀ ਹੋਰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।”

ਪਰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਫੋਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਾ, ਬਾਪੂ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਤਾੜ ਕਰਦਾ ਥੱਪੜ ਮਾਰਦਾ।

“ਸਾਲਿਆ ਜੰਮ ਮੁਕਿਆ ਨਹੀਂ, ਪਿਉ ਨੂੰ ਮੱਤਾਂ ਦਿਨਾਂ। ਅੰਨ੍ਹੀ ਤਾਂ ਨਈਂ ਹੋ ਗਈ ਉਹ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਕਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।”

ਬਾਪੂ ਨੇ ਫੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਬੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਲਾਚਾਰ ਜਿਹੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਤਰਸਦੀ।

ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣ ਭਰਾ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ। ਬੇਬੇ ਜਦ ਵੀ ਕੁਝ ਖਰੀਦਦੀ, ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਰੱਖਦੀ।

“ਵੇ ਨਿਕਿਆ...ਤੇਰੀ ਜੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਖਲੋਂਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਐਵੇਂ ਨਾ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਕੋਲੋਂ...।”

ਤੇ ਬਾਪੂ ਅੱਗੇ ਚੁਪ ਰਹਿੰਦਾ-ਰਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਬਾਪੂ ਕੋਲੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੁੱਲ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲਦੇ।

“ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੈਣਾ ਏ ਆ। ਜਦ ਹਰ ਵੇਲੇ...” ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਬਾਪੂ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਪੂ 'ਤੇ ਔਲਾਦ ਦੇ ਵੱਡੀ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਹੁਣ ਤਾਂ ਧੀ ਵੀ ਵਿਆਹੀ ਗਈ। ਖਬਰੈ ਹੁਣ ਈ...”

ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਬਦਲ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਪੂ ਤਾਂ...

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ। ਬੇਬੇ ਸਾਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਵਾ ਕੇ, ਚੁਲ੍ਹੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠੀ ਬਾਪੂ ਦੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਸਿਆਲ ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਲੋਕ ਅੱਧੀ ਨੀਂਦ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਜਦ ਬੇਬੇ, ਬਾਪੂ ਤੇ ਉਹਦੇ ਬੇਲੀਆਂ ਲਈ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਂਦੀ। ਜਦ ਬਾਪੂ ਘਰ ਹੁੰਦਾ, ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਉਚੀ ਸਾਹ ਨਾ ਲੈਂਦੇ। ਜਦ ਕਦੀ ਬਾਪੂ ਬੇਬੇ ਨਾਲ ਝਗੜਨ ਲਗਦਾ, ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਜਣੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗਦੇ। ਬਾਪੂ ਰੋਟੀ ਵਾਲੀ ਥਾਲੀ ਦੂਰ ਵਗ੍ਹਾ ਮਾਰਦਾ ਤੇ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਲੈਂਦਾ।

“ਸਾਲੀ ਗੰਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ। ਬੰਦੇ ਨੇ ਇਕ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਖਪ ਕੇ। ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ ਚੱਜ ਨਾਲ।”

ਤਵੇ 'ਤੇ ਪਈ ਰੋਟੀ ਮੱਚ ਕੇ ਕੋਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ।

“ਵੀਹ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਰੋਟੀ ਤੱਤੀ ਲਿਆਇਆ ਕਰ।”

ਬੁੜ੍ਹ-ਬੁੜ੍ਹ ਕਰਦਾ ਬਾਪੂ ਅੰਦਰ ਵੜ ਜਾਂਦਾ। ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਰੋਟੀ ਵੱਲ ਦੇਖਦੀ ਬੇਬੇ ਆਪਣੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਧੁਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚ-ਸੋਚ ਹੁੰਝ ਕਰਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਸੌਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚੈਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖੀ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਭੇਜ ਕੇ ਬੇਬੇ ਦਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਲੈਣ ਆਇਆ, ਉਹਨੇ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸੀ। “ਲੈ ਜਾ ਭਾਈ! ਪੇਕੇ ਲੈਣ ਆਏ, ਮੈਂ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ।”

ਬੇਬੇ ਗੁਆਂਢਣ ਤਾਈ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦਾ ਪੱਕਾ ਕਰ ਕੇ ਗਈ ਸੀ।

ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਬੇਬੇ ਪਿੰਡ ਆਈ, ਤਾਈ ਬਾਪੂ ਦੀ ਕਥਾ ਛੇੜ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ।

“ਭਾਈ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਦਿੰਦੀ ਜੇ ਤੇਰਾ ਸਾਊ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਘਰ ਮੁੜਦਾ। ਦਸ-ਦਸ ਬੰਦੇ ਬਿਠਾ ਛੱਡਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਡਿਉਤੀ 'ਚੋਂ ਮੁੜ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਕਾਹਦਾ ਚੱਜ।”

ਤੇ ਬਾਪੂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਚੱਜ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਬੇਬੇ ਨਾਲ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਪਿੱਛੇ ਉਖੜਿਆ

ਫਿਰਦਾ ਸੀ।

“ਜਗਤਾਰ ਸਿਹੁੰ ਸੋਹੀ ਨਾਂ ਏ ਮੇਰਾ। ਸਿਰ ਸੁਆਹ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਮੇਰੇ। ਮੈਥੋਂ 'ਲਾਜ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇਰਾ। ਪੁੱਤ ਮੇਰਾ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਨੋਟ 'ਕੱਠੇ ਕਰਦਾ।”

ਪਰ ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕਿੱਦਾਂ 'ਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਨੇ ਕਦੀ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਛਿਆ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਦਾ ਪੁਛਦਾ।

ਪਰ ਹੁਣ ਉਹੀ ਬਾਪੂ ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤੀਹ ਵਾਰ ਆਖ ਚੁੱਕਿਆ, “ਭੋਲਿਆ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਟੱਪਦੀ ਜਾਂਦੀ। ਤੇਰੇ ਹਾਣੀ ਦੇ-ਦੇ ਜਵਾਕ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ।”

ਬੇਬੇ ਨੇ ਵੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵਾਰ ਕਹੀ ਸੀ ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ। ਉਹ ਫੋਨ ਉਤੇ ਹੀ ਮਨ ਭਰ ਆਉਂਦੀ।

“ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੁੱਖ ਲਿਖਾ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਧੀ ਵਿਆਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਰ 'ਤੀ। ਪੁੱਤ ਪਰਦੇਸੀਂ ਰੁਲਦਾ ਫਿਰਦਾ।”

ਪਰਦੇਸੀਂ ਰੁਲਣ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਤੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਬਣ ਨਾ ਆਉਂਦੀ।

ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਲੱਥੀ ਚੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿੱਤ ਦਾਰੂ ਪੀਂਦਾ ਤੇ ਪੀ ਕੇ ਗਾਲੂ ਬਿਨਾਂ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਬੁੜ੍ਹੇ ਵਾਰੇ ਵੀ ਬੇਬੇ ਨਾਲ ਪੌਲ-ਧੱਫਾ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਪਿੱਛੇ ਸਾਡੇ

ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਇਕ ਵਾਰ ਬਾਪੂ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੋਟਰ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਾ।

ਵਿਹੜੇ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣ ਲਈ ਲਾ ਲਿਆ।

ਉਹਦੀ ਸ਼ਰਮ ਹੋਰ ਚੁੱਕੀ ਗਈ।

“ਭਾਈਆ ਇਉਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਕੁੜਮਾਂ ਵਾਲਾਂ ਤੂੰ ਸੁੱਖ ਨਾਲ। ਹੋਰ ਸਾਲ ਨੂੰ ਨੂੰਹ ਆ ਜੂ ਘਰੇ। ਟੱਬਰ ਤੋਂ ਪਾਸੇ...” ਮਾਮਾ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਲੱਲੀ-ਛੱਲੀ ਆਂ ਫੌਜੀਆ! ਜਦ ਟੱਬਰ ਕਦਰ ਹੀ ਨਾ ਕਰੇ...ਦੁਨੀਆਂ ਪੀਂਦੀ-ਖਾਂਦੀ ਨਹੀਂ?”

ਮਾਮੇ ਦੇ ਸਮਝਾਇਆਂ ਵੀ ਬਾਪੂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ।

ਲੋਕ ਘਰ ਆ ਕੇ ਦੱਸਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਜਗਤਾਰ ਸਿਹੁੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕਰ ਦੇਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ।”

ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬੇਬੇ ਹੋਰ ਕਲਪਣ ਲੱਗਦੀ।

ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬਿਸਤਰਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਪੂ

ਖੁਦ ਹੀ ਘਰ ਆ ਗਿਆ।

“ਤੂੰ ਨਾ ਖਹਿਬਤਿਆ ਕਰ। ਕਰੀ ਜਾਣ ਦੇ ਜੋ ਕਰਦਾ।”

ਬੇਬੇ ਨੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਘਰ ਮੁੜੇ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਸੀ।

ਬਾਪੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਘੁੱਟਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਕੋਲੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ।

“ਜਦ ਜਵਾਕ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸਿੱਧੇ ਮੂੰਹ।”

ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਹਰਖੀ ਬੇਬੇ ਅੱਗਿਓਂ ਬੋਲ ਪਈ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਰਾਂ ਤਾ ਸੀ 'ਲਾਜ। ਵਾਗੀਆਂ ਤਾਹ 'ਤੀ ਖਸਮਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ...। ਤੇਰੇ ਈ ਪੁੱਤ ਨੇ ਭੇਜੇ ਸੀ ਡਾਲਰ। ਤੇਰੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਫਰਕ ਪਾ ਕੇ ਆਈ ਪੇਕੀ।”

ਬਾਪੂ ਦੂਣਾ ਉਖੜ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਸਾਲੋ ਚੋਰੀਆਂ ਕਮਾਉਂਦੇ ਮੈਥੋਂ।”

ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦਾਰੂ ਪੀ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਗਾਲੂ ਕੱਢਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਹੀ ਬਾਪੂ ਹੁਣ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਦਾਰੂ ਛੱਡੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮੈਂ ਨੀਂਦ ਦੀ ਗੱਲੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀ, ਪਰ ਬਾਪੂ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਘੁੱਟ ਲੈ ਲਾ ਬਾਪੂ। ਨੀਂਦ ਆ ਜੂ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਪਾਸੇ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦੇ।”

“ਨਾ ਭੋਲਿਆ ਰੂਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ।” ਬਾਪੂ ਦਾਰੂ ਲਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਿਆ।

ਨੀਂਦ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਵੀ ਉਖੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਲਈ ਰੋਟੀ ਪਵਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ। ਥਾਲੀ ਫੜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਹੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਬਾਪੂ ਵਿਚਾਰਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਬਾਪੂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਕੁਝ ਬੋਲੇਗਾ। “ਹੱਥ ਟੁੱਟਦੇ ਸੇਕ ਲਾਉਂਦਿਆਂ! ਕੱਚੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਮੱਥੇ।”

ਥਾਲੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੋਈ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗਦੀ। ਬੇਬੇ ਰੋਟੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਖੁਰਲੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਪਕਾਉਣ ਲਈ ਫੇਰ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਬਾਪੂ ਦੂਜੇ

ਮੈਨੂੰ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਲੱਭਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ।

ਮੈਂ ਬੱਕ ਹਾਰ ਕੇ ਘਰ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਰੋਟੀ ਪਕਾਈ, ਪਰ ਖੁਦ ਚੱਜ ਨਾਲ ਖਾ ਨਾ ਸਕੀ। ਮੈਂ ਬੇਬੇ ਵੱਲ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ।

“ਖਬਰੈ ਕਿਥੇ ਹੋਣਾ ਡੁਬੜਾ। ਸਵੇਰੇ ਚਾਹ ਪੀਂਦਾ ਹੀ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ।” ਬੁਰਕੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀ ਬੇਬੇ ਬੁਸਕੀ ਜਾਂਦੀ।

“ਬੇਬੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਪੈ ਜਾ। ਕਿਉਂ ਕਲਪੀ ਜਾਂਦੀ ਐਂ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤੇਰੀ ਕੁੱਟ ਖਾਂਦੀ ਦੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਫਿਕਰ ਪੈ ਗਿਆ।” ਮੈਂ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਭੱਜ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਬੇਬੇ ਹੋਰ ਫਿਸ ਪਈ।

“ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰਾਂ? ਬੰਨ੍ਹ ਆ ਘਰ ਦਾ। ਨਾ ਗੁੱਸੇ ਨਾ ਰਾਜੀ। ਫਿਰ ਕਾਹਤੋਂ ਤੁਰ ਗਿਆ।”

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵੱਡੇ ਤਾਏ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਬਾਪੂ ਬਾਬੇ ਰੰਗੀ ਰਾਮ ਦੇ ਡੇਰੇ ਬੈਠਾ ਸੀ।

“ਕੁੜੀ ਵਿਆਹ ਕੇ ਆਵਦੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਨਜ਼ਿਠ'ਤੀ। ਸੰਸਾਰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਮੈਂ ਤਾਂ।” ਸਾਡੇ ਮਨਾਉਣ ਗਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਪੂ, ਅੱਗਿਓਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਤਾਏ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਬਾਪੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਿਆ।

ਬੇਬੇ ਦੇ ਦਿਨ ਉਖੜੀ ਰਹੀ। ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਤੋਂ ਕੋਈ ਤੀਵੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਬੇਬੇ ਬੁਸਕਣ ਲੱਗਦੀ।

“ਖਬਰੈ ਕੀ ਆਈ ਮਨ 'ਚ। ਸਾਧ ਦੇ ਡੇਰੇ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਨਾ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਦੱਸੇ, ਨਾ ਬਾਤ।”

ਤੇ ਦੂਜੇ-ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਬਾਪੂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਆਈ। ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਨੂੰ ਘਰ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੁੱਛਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਬਾਰੀ 'ਚੋਂ ਬੋਤਲ ਕੱਢ ਕੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਲਈ। ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਦੇ ਉਸ ਰੂਪ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਬਾਪੂ ਦੇ ਇਸ ਰੂਪ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ।

“ਹਿਊਮਨ ਸਾਈਕੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ। ਬੰਦਾ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੀਹੋਵ ਕਰਦਾ...।” ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੋਸਤ ਜੌਰਜ ਦੀ ਆਖੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ।

ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਬਾਪੂ ਫੇਰ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਪੈਂਗ ਲਾਉਂਦਾ ਉਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਸਿਆਲੀ ਰੁੱਤ ਸੀ। ਮੁੜਦਾ ਹੋਇਆ ਹੱਟੀਓਂ ਮੂੰਗਫਲੀ-ਰਿਉਤੀਆਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆਇਆ। ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਬੇਬੇ ਕੋਲ ਆਣ ਬੈਠਾ।

“ਖਾ ਲਉ ਭਾਈ ਰੁੱਤ-ਰੁੱਤ ਦਾ ਮੇਵਾ।”

ਮੇਰੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚ ਬਾਪੂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਉਂ ਜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆ ਸੀ।

“ਭੋਲਿਆ ਬਾਹਰ ਨਾ ਭੇਜ ਦਿਏ ਤੈਨੂੰ। ਇਥੇ ਕਿਹੜਾ ਰੱਖਿਆ ਕੁਝ। ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ? ਕੀ ਪਤਾ ਮੈਂ ਤੇ ਮਾਂ ਤੇਰੀ ਵੀ ਵੇਖ ਆਈਏ ਕਿਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼-ਅੰਗਰੇਜ਼ਣ।” ਉਹ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਖੁਦ ਹੀ ਹੱਸਦਾ ਰਿਹਾ।

ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਦਾਰੂ ਪੀ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਜਾਣੀਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਏਜੰਟ ਨਾਲ ਪੱਕੀਆਂ ਪਕਾਉਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਐਮ.ਏ. ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਾਲ 'ਚ ਸੀ, ਪਰ ਐਮ.ਏ. ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਈ, ਮੇਰਾ ਵੀਜ਼ਾ ਆ ਗਿਆ। ਨਾ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਸੀ, ਨਾ ਬੇਬੇ; ਪਰ ਬਾਪੂ ਕੋਲੋਂ ਚਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਮੈਂ ਬਾਹਰੋਂ ਫੋਨ ਕਰਦਾ। ਬੇਬੇ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬੋਲਦੀ।

“ਘਰ ਈ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੰਧਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ। ਪਿਉ ਤੇਰੇ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਈ ਹੈ ਤੈਨੂੰ।” ਬਾਪੂ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਜੀਆਂ ਨਾਲ ਈ ਰੋਣਕਾਂ! ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵਿਹੜਾ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਕੁੜੀ ਕਿਹੜਾ ਬਹਿ ਰਹਿਣਾ। ਉਹਦਾ ਵੀ ਟੱਬਰ-ਟੀਹਰ ਏ। ਹੱਦ ਭੋਗ ਤੀਕ ਰੁਕ ਜੂ। ਰੋਣਕ ਤਾਂ ਨਾਲ ਈ ਲੈ ਗਈ ਤੇਰੀ ਬੇਬੇ।”

ਬਾਹਰੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਬਾਪੂ ਫੇਰ ਮਨ ਭਰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਭੇ 'ਤੇ)

ਇਰਾਨੀ ਸ਼ਾਇਰ ਸ਼ਬੀਰ ਹਕਾ

ਸ਼ਬੀਰ ਹਕਾ (ਜਨਮ 1986) ਇਰਾਨ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸਰ ਰਹੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀਆਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ‘ਮਾਡਰਨ ਪੋਇਟਰੀ ਇਨ ਟਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ’ (ਜਨਵਰੀ 2015) ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਸਨ। ਫਾਰਸੀ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਨਸਰੀਨ ਪਰਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਹਿਊਬਰਟ ਮੂਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗੀਤ ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਸਦਾਨੀਰਾ’ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਪਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਜਿੰਨੀ ਸਾਦੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਉਨੇ ਹੀ ਗਹਿਰੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਲਮੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਬਿੰਬ ਉਭਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦਿਆਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੇ ਅਨੰਤ ਟਕਰਾਓ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਨੀਝ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦਾ ਘੇਰਾ ਨਿੱਜੀ ਦਾਇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਦਰਦ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਤਤਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਘਰ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਦਲੀਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰੁਦਨ ਨੂੰ ਨਾਬਰੀ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਕਵੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਸਾਡੀ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ (ਫੋਨ: +91-98554-04330) ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਜਿਥੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਿਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਇਰਾਨੀ ਸ਼ਾਇਰ ਸ਼ਬੀਰ ਹਕਾ ਕਾਵਿ-ਉਭਾਰੀਆਂ ਭਰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਤੂਤ

ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਸ਼ਹਿਤੂਤ ਦੇਖਿਆ ਹੈ? ਜਿਥੇ ਇਹ ਗਿਰਦਾ ਹੈ, ਓਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਧੱਬਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਿਰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਖਦਾਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿੰਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਗਿਰਦੇ ਹੋਏ ਗਿਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਤੂਤ ਬਣਦੇ ਹੋਏ।

ਰੱਬ

ਰੱਬ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੀ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਬਿਲਡਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਬਿਲਡਰ ਹੋਣਾ! ਆਬਣ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੰਗਾਰਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਲਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਝੱਗੇ ਵਿਚ ਮੋਰੀਆਂ ਹੀ ਮੋਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਬੰਦੂਕ

ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਬੰਬਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਦਿਵਾਉਣਾ ਵੀ ਸੌਖਾ ਹੁੰਦਾ ਫਿਰ।

ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਚੋਣ

ਮੈਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਨ ਬੈਂਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਇਵਰ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਬੱਸ ਇੰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ

ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖਲੋ ਕੇ ਥੱਲੇ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਦੇ ਘੜਮੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਕੁਤੀ ਦਾ ਘਰ ਵੇਖਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੰਧੂਆ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਮੌਤ ਦਾ ਭੈਅ

ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੂਠ ਬੋਲਣਾ ਗ਼ਲਤ ਹੁੰਦਾ, ਗ਼ਲਤ ਹੁੰਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੌਤ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ, ਡਰ ਲੱਗਦਾ, ਦੂਜੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ।

ਸਰਹੱਦਾਂ

ਜਿੰਦਾਂ ਕਫ਼ਨ ਢਕ ਲੈਂਦਾ ਲਾਸ਼ ਬਰਫ਼ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਢਕ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਢਕ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ, ਕਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ੈਦ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਬਰਫ਼ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਜੋ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਫ਼ੈਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਘਰ

ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ... ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਮੁਲਕ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਮੈਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਇਹ ਤੇ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਰ ਤਹਿਰਾਨ ਦੇ ਇਸ ਬਿਨਾਂ ਖਿੜਕੀ ਵਾਲੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਇਸ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਰਗਿਜ਼ ਘਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ।

ਮੌਤ

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਮੈਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੋਇਆ... ਉਹਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਸੰਘਣੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਨੇ ਤੇ ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ-ਮੋਹਰਾ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪਾਗਲ ਜਣਾ। ਉਸ ਰਾਤ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਮਾਂ ਦੀ ਮਸੂਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।

ਮੇਰਾ ਪਿਉ

ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਯਕੀਨ ਮੰਨਿਓ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਰਾ ਜਿਉਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ‘ਤੇ ਮਰਦਾ ਸੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਲਕਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤੇ ਖੁਰਦਰਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਛਪਵਾਉਂਦਿਆਂ

ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਗ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿਉ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਰਜ਼ਾ

ਮੇਰਾ ਪਿਉ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ (ਰੱਬ) ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ।

ਸਿਆਸਤ

ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਉ ਵੀ ਕਿੰਨੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਿਆਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਣਾ ਵੀ। ਕਿੰਨਾ ਸੌਖਾ ਸੀ, ਹੈ ਨਾ? ਕਰੇਨਾਂ ਚੁੱਕਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਦਲਾਓ ਨੂੰ ਤੇ ਸੂਲੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਨੇ।

ਦੋਸਤੀ

ਮੈਂ (ਰੱਬ) ਦਾ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ਼ ਇਕੋ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੀਤ ‘ਚ ਹਨ ਜਦੋਂ ਛੇ ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਸਾਡਾ ਟੱਬਰ ਗੁਫਾ ਵਰਗੇ ਤੰਗ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ (ਰੱਬ) ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਫੁੱਲ੍ਹਾ ਮਕਾਨ ਸੀ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ‘ਕੱਲਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਹ।

ਸਰਕਾਰ

ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਮੈਨੂੰ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਲੇਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ।

ਸਿਰਫ਼ ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਮੇਰੀ ਜਾਨ! ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਤਰਾਸਦਿਕ ਹੋਊਗਾ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਮੈਥੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਡਰਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੈਂ ਬਾਗ਼ੀ ਜਾਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਫਿਰ ਕੀ ਕਰਦੇ ਉਹ? ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਲਈ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ ਜਿਹੜਾ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਤਸਵੀਰ ਛਪੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਬੱਸ।

ਇਕਲੌਤਾ ਡਰ

ਜਦ ਮੈਂ ਮਰੂਗਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨਪਸੰਦ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ ਆਪਣੀ ਕਬਰ ਭਰ ਲੈਣੀ ਹੈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਨਵੇਂ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਡਰਾਂ ਲਈ।

ਮੈਂ ਪਿਆ ਰਹਿਣਾ, ਮੈਂ ਸਿਗਰਟ ਦੇ ਕਸ ਲੈਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਰੋਣਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣਦਿਆਂ ਵੀ ਡਰ ਫਿਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ, ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਝਰੇ ਸਾਝਰੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰਾ ਮੋਢਾ ਹਲਾਣਦਿਆਂ ਕਹਿਣਾ- ‘ਚਲ ਉਠ ਸ਼ਬੀਰ, ਕੰਮ ‘ਤੇ ਜਾਣਾ’।

ਘਰ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਆਇਆ।

ਰੋਟੀ ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਉਥੇ ਹੀ ਪਏ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਸੁਰਤੀ ਟੁੱਟੀ।

“ਜਦ ਬੇਬੇ ਢਿੱਲੀ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਉਦੋਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਬਾਪੂ?”

ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਬੇਬੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ।

“ਪੁੱਤ ਸੋਚਿਆ ਪਰਦੇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਏ। ਫਿਲ

ਮੱਠ ਤਾਂ ਹੋ ਈ ਜਾਂਦੀ। ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ। ਤੂੰ ਮੁੱਕੀ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚਣਾ...”

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਬੇਬੇ ਆ ਗਈ। ਜਦ ਮੈਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਸਸਕਾਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਦੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਹੋਂਗੇ ਪੁੱਤ ਰਾਹ ਵੇਖਦਿਆਂ।” ਕੋਈ ਜਣਾ ਮੈਨੂੰ ਵਰਾਉਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਲਾਬੂ ਲਾਇਆ।

ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਭੁੱਬ ਬਾਪੂ ਨੇ ਮਾਰੀ। ਉਹ ਨਿਆਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ।

“ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਕੌਣ ਏ ਬਚਨ ਕੁਰੇ।” ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਰੋਂਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਵੀ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਘਰ ਤੀਕ

ਆਉਂਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਮਣਾਂ-ਮੂੰਹੀਂ ਭਾਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਦਾ ਬਾਪੂ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਕਦੇ ਬੇਬੇ। ਕਦੇ ਸੁਰਤ ਸੰਭਲੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੀਕ ਘਰ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਯੁੱਧ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲਣ ਲੱਗਦੀ, ਪਰ ਬਾਪੂ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ।

“ਬੰਦੇ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ...” ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਦਾ।

“ਕੀ ਸੋਚੀ ਜਾਂਦਾ ਭੋਲਿਆ! ਜਾ ਕੇ ਪੈ ਜਾ। ਹੁਣ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਮੋੜੇ। ਘਰ ਤਾਂ ਜੀਅ-ਜੰਤ ਨਾਲ ਹੀ ਸੋਹਦੇ ਨੇ। ਤੀਵੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਹਦਾ ਘਰ।”

ਆਖ ਕੇ ਬਾਪੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ।

ਰੰਗਲੇ ਪਲ

ਹਿਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਹੰਢਾਏ ਪਲ, ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਤਿਰਹਾਏ ਪਲ। ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਨਾ ਆਏ ਚੰਦਰੇ, ਫੂਕਾਂ ਮਾਰ ਬੁਝਾਏ ਪਲ। ਸੱਜਣ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਲੰਘੇ, ਰੰਗਲੇ ਫੇਰ ਨਾ ਆਏ ਪਲ। ਜੀਵਨ ਸੋਮਾ ਬਣ ਗਏ ਮੇਰੇ, ਸੁਹਾਣੇ ਅੰਮੜੀ ਜਾਏ ਪਲ।

ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗੂੰ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦੇ, ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਪਲ।

ਸਮਾਂ ਸੀ ਕੈਦੀ ਬੁੱਕਲ ਅੰਦਰ, ਹੋ ਗਏ ਕੈਦ ਪਰਾਏ ਪਲ। ਰਾਤ ਹਨੇਰੇ ਯਾਦ ਨੇ ਆਉਂਦੇ, ਜੁਗਨੂੰ ਜਿਉਂ ਰੁਸ਼ਨਾਏ ਪਲ।

ਸ਼ਾਲਾ ਵਸਲ ਰਾਤ ਨਾ ਮੁੱਕੇ, ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਹੰਢਾਏ ਪਲ। ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ‘ਪੰਨੂ’ ਦੀ ਸੀ ਦਾਸੀ, ਚੰਨ ਤਾਰਿਆਂ ਸੰਗ ਲੰਘਾਏ ਪਲ। ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤੇ ਡੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਤਾਰੇ, ਹਰ ਪਲ ਮੁੜ ਪਛਤਾਏ ਪਲ।

-ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 408-608-4961

ਕੈਂਬਰਿਜ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਅਸੀਂ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੈਂਬਰਿਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇਖਣ ਚੱਲ ਪਏ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੇਮ ਦਰਿਆ ਉਤੇ ਬਣੇ ਪੁਲ ਦੁਆਲੇ ਵਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 700 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ 1904 ਤੋਂ 2003 ਤੱਕ ਫਿਜ਼ਿਕਸ, ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਅਤੇ ਮੈਡੀਸਨ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਰ ਕੇ 75 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੋਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੁਰਸਕਾਰ ਇਕਨਾਮਿਕਸ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਕੈਂਬਰਿਜ਼ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਟਲਾਂ, ਸਿਨੇਮਾ

ਹਿਰਦੇ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲ

ਘਰ, ਹੋਟਲ, ਨਾਟ-ਘਰ, ਆਰਟ ਗੈਲਰੀਆਂ, ਗਿਰਜੇ, ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ, ਹਸਪਤਾਲ, ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਕਾਲਜ ਪੀਟਰ ਹਊਸ 1284 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹਾਲ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਚਰਚਿਤ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚੋਂ 1505 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਕਰਾਈਸਟ ਕਾਲਜ, 1338 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਕਲਾਰਕ ਕਾਲਜ, 1352 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਾਰਪਸ ਕਰਿਸਟੀ ਕਾਲਜ, 1800 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਡਾਊਨਿੰਗ ਕਾਲਜ, 1548

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਥੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਕੇਵਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਕਈ ਟੂਰਿਸਟ ਬੱਸਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗਾਈਡ ਰਾਹੀਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਈ ਹੋਰ ਨਦੀ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਕੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੈਦਲ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਰਟ ਗੈਲਰੀਆਂ ਤੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੜਕ-ਭੜਕ ਦੇ ਘੁੰਮ-ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਾਢੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਾੜ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸਹਿਜ ਚਾਲ ਨੀਭ ਨਾਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ ਜੋ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ!

ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਇਮੈਨੂਅਲ ਕਾਲਜ, 1866 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਗਿਰਟਨ ਕਾਲਜ, 1894 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਹੋਮਰਟਨ ਕਾਲਜ, 1511 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੇਂਟ ਜੋਹਨ ਕਾਲਜ, 1496 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਜੀਸਸ ਕਾਲਜ, 1473 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸੇਂਟ ਕੈਥਰੀਨ ਕਾਲਜ 1440 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਕਿੰਗਜ਼ ਕਾਲਜ, 1448 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਕੁਈਨਜ਼ ਕਾਲਜ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਕੁਝ ਕਾਲਜ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣੇ ਸਨ। ਕਈ ਕਾਲਜ ਕੇਵਲ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਸਨ। ਹੋਮਰਟਨ ਕਾਲਜ ਕੇਵਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਟਰਿਨਟੀ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ 29 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਨੋਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਸੂਚਨਾ-ਪੁਸਤਕ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ ਕਰਾਈਸਟ ਕਾਲਜ ਵਿਚ 1828 ਤੋਂ 1831 ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਇਸਾਕ ਨਿਊਟਨ ਇਥੋਂ ਦੇ ਟਰਿਨਟੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ 1661 ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ 1685 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਧਰਤੀ ਦੀ ਆਕਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ' ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਥੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਕੇਵਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਕਈ ਟੂਰਿਸਟ ਬੱਸਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗਾਈਡ ਰਾਹੀਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਈ ਹੋਰ ਨਦੀ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਕੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਪੈਦਲ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਿੰਨੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੀ, ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈਦਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਨੇਕਾਂ ਆਰਟ ਗੈਲਰੀਆਂ, ਬੀਏਟਰ ਤੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼-ਗਾਹ ਦੇਖਣੀ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੜਕ-ਭੜਕ ਦੇ ਘੁੰਮ-ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਾੜ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸਹਿਜ ਚਾਲ ਨੀਭ ਨਾਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ ਜੋ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ!

ਸੜਕਾਂ, ਬਾਗਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਸਫਾਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਕਾਰਾਂ ਘੱਟ ਤੇ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਚਮਕਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਕੈਂਬਰਿਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਰੰਗੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਗਿਰਜਾ-ਨੁਮਾ ਬੁਰਜੀਆਂ ਉਤੇ ਪੈਂਦੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਧੁੱਪ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਹਣੀਆਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ

ਕਰਵਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ!

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਾਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ ਵਾਲੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਦੌੜਾ ਲਈ। ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਬਾਅਦ ਦੱਸੀ ਗਈ ਥਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੱਭਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗ਼ਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਇਕ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕਾਰ ਡਰਾਈਵ ਕਰ ਕੇ 'ਬੈਕਸਟਿਡ' ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਪਏਗਾ! ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਘੱਟ ਹੀ ਕੋਈ ਇਸ ਥਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਸਾਨੂੰ

ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ।

ਪੁਰਾਣੀ ਚਰਚ-ਨੁਮਾ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਬੰਦਾ ਸਹੀ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਨਾ ਦਿੰਦਾ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਲਗਭਗ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਸਾਂ।

ਅਖੀਰ ਪੁਰਾਣੇ ਜਿਹੇ ਗੇਟ ਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗਿਰਜੇ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਗਿਰਜੇ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਕੰਧ ਉਤੇ ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਿੱਲ ਲੱਗੀ ਦੇਖੀ ਜੋ ਉਸ ਥਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਬੇਤਾਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਜ਼ਦੀਕ ਕੁਝ ਕਬਰਾਂ ਬਣੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਅਖੀਰ ਇਕ ਕਬਰ ਉਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕਬਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੀ ਸਿੱਲ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ- In Memory of Duleep Singh Maharaja of Lahore born in the punjab 4th Sept. 1938 died in Paris 22nd Oct. 1893 aged 55.

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸਾਈ ਪਾਦਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿਚ ਰਲਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦੋਂ

ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁੜ ਸਿੱਖੀ ਅਪਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਐਸੇ ਯਤਨ ਸਮੇਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ ਇਥੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲਿਆ ਕੇ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਉਤੇ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਬਰਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੀਵੀ ਅਤੇ ਲੜਕੇ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਤਨੀ ਬਾਬਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋ 6 ਜੁਲਾਈ 1848 ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਕੇਵਲ 39 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ

ਗਈ। ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬਗੀਚਿਆਂ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ ਬਗੀਚੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਸ ਦਾ ਘਾਹ ਅਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਬੜੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਤਰਾਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਦਰਮਿਆਨ ਵੱਡੀ ਦੋ-ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਸੀ, ਅਨੇਕਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੀ। ਨਜ਼ਦੀਕ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬੰਦ ਪਈ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਈ ਛੋਟੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਬੰਦਾ ਹੀ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹੀ ਵੱਡੀ ਇਮਾਰਤ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ

ਅਖੀਰ ਪੁਰਾਣੇ ਜਿਹੇ ਗੇਟ ਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗਿਰਜੇ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਗਿਰਜੇ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਕੰਧ ਉਤੇ ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਿੱਲ ਲੱਗੀ ਦੇਖੀ ਜੋ ਉਸ ਥਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਬੇਤਾਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਜ਼ਦੀਕ ਕੁਝ ਕਬਰਾਂ ਬਣੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਅਖੀਰ ਇਕ ਕਬਰ ਉਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕਬਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੀ ਸਿੱਲ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ- In Memory of Duleep Singh Maharaja of Lahore born in the punjab 4th Sept. 1938 died in Paris 22nd Oct. 1893 aged 55. ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸਾਈ ਪਾਦਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿਚ ਰਲਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁੜ ਸਿੱਖੀ ਅਪਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਐਸੇ ਯਤਨ ਸਮੇਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ ਇਥੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲਿਆ ਕੇ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭੋਗ ਕੇ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਅਦ 18 ਸਤੰਬਰ 1887 ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈ ਸੀ; ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੋਂ 5 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ। ਨਾਲ ਦੀ ਕਬਰ ਐਲਬਰਟ ਐਡਵਰਡ ਅਲੈਗਜ਼ਾਂਡਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੀ ਜੋ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਕੇਵਲ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਹੋਸਟਿੰਗ ਨਾਮ ਦੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਪਹਿਲੀ ਮਈ 1891 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ; ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ 2 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੌਤ ਤੱਕ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਦਮੇ ਹੀ ਸਦਮੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੌਤ ਵੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਪਾਟ ਅਤੇ ਦੇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਪਰਾਏ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ; ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਬਰਾਂ ਦੇਖਣ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਤਿੰਨਾਂ ਕਬਰਾਂ ਉਤੇ ਪਏ ਤਾਜ਼ਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਜੋ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ/ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸੀ। ਕਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਛੋਟੀਆਂ ਲੈਣ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ 'ਐਲਵੀਡਨ ਸਫ਼ੋਕ' ਨਾਮ ਦੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਘੁੰਮ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੱਭ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਸੀ। ਇਮਾਰਤ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਨੇੜਿਉਂ ਦੇਖੀ। ਇਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਣਨ ਦਾ ਸੰਨ 1900 ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕਦਮ ਅਮਰੀਕੀ ਆਦਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਨ 1900 ਵਿਚ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ ਅਤੇ ਪਾਰਕ 90 ਏਕੜ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਘਰ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ 80 ਖਿੜਕੀਆਂ ਗਿਣੀਆਂ। ਘਰ ਦੇ ਸਾਈਜ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲਾਵਤਨ ਮਹਾਰਾਜੇ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਨਵਿਰਤੀ ਨਾ ਹੋਈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ।

ਯਾਮੀ ਦਾ ਜਲੌਅ

ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪਲੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਯਾਮੀ ਗੋਤਮ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਫਿਲਹਾਲ ਉਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ 'ਇੰਡੀਅਨ ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਕਾਮਰਸ' ਨੇ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਨਵਾਜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਯਾਮੀ ਗੋਤਮ ਨੇ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਆਪ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਡਫਾਦਰ ਤੋਂ ਵਗੇਰ

ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਟਿਕਣਾ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਟਿਕੀ ਵੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇਸ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਜਾਚੇ, ਜੂਝੇ ਬਗੈਰ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਉਡਣ ਲਈ ਤਾਕਤ ਬਖਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੂਰੇ ਤਾਣ ਨਾਲ ਉਡਾਣ ਭਰ ਸਕੀ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ, ਮਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ। **-ਕੀਰਤ ਕਾਸ਼ਣੀ**

ਫਵਾਦ, ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਿਨੇਮਾ

ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਜੱਗਾ ਜਾਸੂਸ' ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਅਦਾਕਾਰ ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰ ਫਵਾਦ ਖਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 'ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ' ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸੇਕ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਤੀ (ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ) ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਫਵਾਦ ਖਾਨ, ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ, ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਬੱਚਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਏ ਦਿਲ ਹੈ ਮੁਸ਼ਕਲ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਫਵਾਦ ਖਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਆਸਾਂ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸੋਨਮ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਖੂਬਸੂਰਤ' ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤਣਾਅ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਅੰਦਰ ਕਰੀਅਰ ਨੂੰ ਯਕਲਖਤ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਫਵਾਦ ਖਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡਟਿਆ ਅਤੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾਈ, ਪਰ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਫਸਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਆਖਰਕਾਰ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟ ਗਿਆ। ਸਮਝੋਤੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਫਵਾਦ ਖਾਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੈਚੀ ਵੀ ਚਲਾਈ। ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ ਇਸੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਸਮੁੱਚਾ ਮਾਹੌਲ ਫਵਾਦ ਖਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਭੁਗਤ ਗਿਆ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਹ ਫਵਾਦ ਖਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹੈ। ਫਵਾਦ ਖਾਨ ਹਰ ਸਮੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗੇ ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

-ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ

ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਫਿਲਮ 'ਲਿਬਾਸ' ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਭੱਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਫਿਲਮ 'ਅਰਥ' ਆਪਣੀ ਪਟਕਥਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਕਾਰਣ ਖਾਸ ਮੁਕਾਮ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਲਿਬਾਸ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣਾ ਹੋ ਸਕੀ, ਪਰ 'ਅਰਥ' ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਭੱਟ ਦੀ ਪਾਪੂਲਰ ਸਿਨੇਮਾ, ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਬਿਰਤਾਂਤ, ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਚਿੰਤਨੀ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਵੀ ਬਣਾਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਕਥਾਨਕ ਵਿਆਹ

ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-98554-04330

ਤੋਂ ਬਾਹਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 'ਅਰਥ' ਫਿਲਮ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਮਹੇਸ਼ ਭੱਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵੀਨ ਬਾਬੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਮਾਨਸਿਕ-ਸਮਾਜਿਕ ਸਦਮਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਮਹੇਸ਼ ਭੱਟ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪਾਪੂਲਰ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂਦੀ 'ਤਿਕੋਣੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ' ਪ੍ਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੌਦੇਜਹਿਦ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਤਿੰਨ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ

ਵਿਆਹ, ਮਹੇਸ਼ ਭੱਟ ਤੇ 'ਅਰਥ'

ਗੁੰਝਲਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।

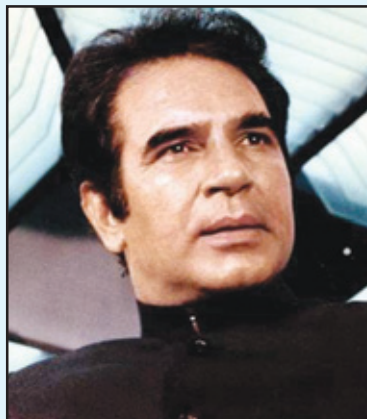
1982 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਫਿਲਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਰਦਾਰ ਪੂਜਾ (ਸ਼ਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ) ਅਨਾਥ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ-ਸਮਾਜਿਕ-ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ, ਅਰਥਾਤ ਫਿਲਮ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਿਰਦਾਰ ਇੰਦਰ (ਕੁਲਭੂਸ਼ਣ ਖਰਬੰਦਾ) ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਵਿਤਾ ਸਨਿਆਲ (ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤੀਜੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸਮਿਤਾ ਪਾਟਿਲ) ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਸਕਿਜ਼ੋਫਰੇਨੀਆ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੇਇਤਬਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਇੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਤਕਰਾਰ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਚਨਚੇਤੀ ਸੱਚ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੂਜਾ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇੰਦਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਇਨਸਾਨੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਆਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਸਦਮਾ ਇੰਨਾ ਗਹਿਰਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਇੰਦਰ ਉਸ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਝੂਠ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇੰਦਰ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਉਸ ਧਮਕੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਦਾਸਤਾਨ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਦੇ ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਔਰਤ (ਰੋਹਿਣੀ ਹੰਤਗਤੀ) ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਔਰਤ ਨਾਲ

ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੂਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਰੀ ਹੀ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਇੰਦਰ ਦੁਆਰਾ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਯਥਾਰਥ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ 'ਤੇ ਹਾਸਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਹਿਣੀ ਵੱਲੋਂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਹਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਵੀ ਪਾਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇੰਦਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪੂਜਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੂਜਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੇ ਮਕਾਨ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਵਗੂ ਕੇ ਮਾਰਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵੀ ਹੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਦਰ ਡੌਰ-ਡੌਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਅਚੰਭੇ

ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਪੂਜਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਸਗੋਂ ਮੌਕਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਾਜ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਪੂਜਾ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਭਾਵੁਕ ਤੇ ਪਰਜੀਵੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਭਰੀ ਔਰਤ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਵਿਤਾ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਰਕ ਭੰਗਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦੂਜੇ ਦਾ ਘਰ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀ, ਕੁਲਟਾ, ਵੇਸਵਾ ਵਰਗੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸੁੱਤੇ-ਸਿੱਧ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕੰਜਰੀ' ਦਾ ਚੇਤਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਲਾਲਤ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਗਿਲਾਨੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਘੱਖਦੀ ਹੋਈ ਮਰਦ-ਸੱਤਾ ਦੀਆਂ ਅਣਦਿਸਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੱਗ-ਜਾਹਿਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਵਰਜਿਤ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ-ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ, ਇੰਦਰ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਸੱਦਦ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਹਮਦਰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਬਣੇਰਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਅਰਥ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਦਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਦਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਅੰਤ ਕਿੰਦਾਂ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦਾ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੁੰਝਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਰਵੀਨ ਬਾਬੀ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਜ਼ਮ 'ਕੋਈ ਜੇ ਕੈਸੇ ਬਣਾਏ ਕਿ ਵੇਂ ਤਨਹਾ ਕਿਉਂ ਹੈ, ਵੇਂ ਜੇ ਅਪਨਾ ਥਾ ਵੇਂ ਹੀ ਆਜ ਕਿਸੀ ਕਾ ਕਿਉਂ ਹੈ?' ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਦੁਖ ਤੇ ਰੰਜ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ!

ਫਿਲਮ 'ਅਰਥ' ਵਿਚ ਸ਼ਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ, ਕੁਲਭੂਸ਼ਣ ਖਰਬੰਦਾ ਅਤੇ ਸਮਿਤਾ ਪਾਟਿਲ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਓਕ ਕਰੀਕ

5 ਅਗਸਤ 2012 ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ 'ਚ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਬਰਸੀ 'ਤੇ

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ

4 ਤੋਂ 6 ਅਗਸਤ 2017

ਭਾਈ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਖਟੜਾ

ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ

ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ

ਭਾਈ ਸੀਤਾ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

SCHEDULE OF EVENTS

Friday, August 4, 2017

10:30 am AKHAND PAATH
48 non-stop hour recitation of the
Shri Guru Granth Sahib, the Sikh
Holy book, will begin
@ The Sikh Temple Of Wisconsin

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, 4 ਅਗਸਤ 2017
ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ

Saturday, August 5, 2017

Akhand Paath
continues @ THE SIKH TEMPLE
8:00 am CHARDHI KALA 6K
MEMORIAL RUN/WALK
@ Oak Creek High School
340 E. Puetz Rd., Oak Creek
Register: 7:30 - 9 am
Run Starts: 9 am
Event Ends: 3pm

Register @ www.ck6k.org
chardhikala6k@gmail.com

Sunday, August 6, 2017

10:30 am AKHAND PAATH
concludes @ The Sikh Temple.
11:00 am - 1:30 pm
KIRTAN

Hymns sung during meditation
1:30 - 3:00 pm
TRIBUTES TO DEPARTED SOULS
Words are offered from guests
dignitaries, and well wishers.

ਐਤਵਾਰ, 6 ਅਗਸਤ 2017

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ
ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ: 11 ਤੋਂ 1:30 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਵਿਛੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ
1:30 ਤੋਂ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ
ਦਿਨ ਅਝੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ।

ਇਸ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਿਛੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਉਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਵਾਂਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੁਹਾਡੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਦੁਖਾਂਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਸਹਿਤ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਜਨੂੰਨੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਰੁਧ ਡਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Sikh Temple of Wisconsin, 7512 S. Howell Ave. Oak Creek, WI 53154

sikhtempleofwi@gmail.com

www.sikhtempleofwisconsin.org